

PROSVETNI DELAVCI

LIST DELAVCEV V VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNIH ZAVODIH

LJUBLJANA, 11. MAJA 1973
LETO XXIV. - ŠTEVILKA 9

DRUŽBENE DEJAVNOSTI V FINANČNIH MEJAH

O pereči problematiki financiranja šolstva in osebnih dohodkov prosvetnih delavcev smo že večkrat pisali. Danes objavljamo informativni prispevek FRANCETA GALIČA, predsednika IO za vzgojo in izobraževanje pri RO Sindikata delavcev družbenih dejavnosti.

Z uveljavitvijo stabilizacijskih ukrepov so se znašle letos družbene dejavnosti v zelo težkem položaju. Vzgojno-izobraževalno področje pri tem ni izjema. Lahko rečemo le to, da se kako leto v njem finančne težave še nekoliko ostreje kot v drugih dejavnostih. V šolstvu je namreč neskladje med splošnimi družbenimi potrebami, načrti

in željami ter med razpoložljivim denarjem najbolj „kronično“, razen tega pa si je kar težko predstavljati, kako naj bi ga po obsegu skrčili, tudi če ni dovolj denarja. Nasprotno: vsako leto je treba vključiti v izobraževalni proces več mladine, ker smo ji dolžni zagotoviti normalen razvoj in ker nam na vseh področjih tudi čedalje bolj pri-

manjkuje kvalificiranih delavcev in strokovnjakov. Posebno srednje šolstvo je že več let ozko grlo v izobraževalnem sistemu in ga moramo dalje razvijati. Okrepiti pa je treba tudi predšolsko varstvo otrok, podaljšati in kakovostno izpopolniti dejavnost tako imenovanih malih šol, vsaj ohraniti raven širše vzgojne dejavnosti osnovnih šol, povečati število in višino štipendij itn.

Izobraževalne skupnosti so se z letošnjimi finančnimi načrti že opredelile za reševanje prioritarnih nalog, ki so bile začrtane s skupščinsko resolucijo o

idejni usmerjenosti vzgoje in izobraževanja ter z drugimi dokumenti. Določen je tudi finančni okvir, v katerem se bo treba gibanje: z resolucijo o družbenoekonomskem razvoju Slovenije in s predlogom družbenega dogovora, ki naj bi ga podpisali pristojni republiški dejavniki, je predvideno, da lahko porabi šolstvo letos za največ 12,5 % več denarja kot lani. To gotovo ni veliko, res pa je, da šolstvo ni bilo diskriminirano, ker tudi za druge dejavnosti ni predvideno večje povečanje denarja. V danem okviru je npr. republiška izobraževalna skupnost lahko namenila za materialne izdatke le 15 % več kot lani. Kljub skrajnemu varčevanju to verjetno ne bo dovolj, ker so se cene lani dvignile za 15,5 %, v prvih dveh mesecih letos pa za 2,4 % in še vedno naraščajo. Za osebne dohodke pa je republiška izobraževalna skupnost odmerila letos samo toliko kot lani, kar je še posebno pereče.

NEZADOVOLJIVO

Kar nerodno je pogrevati, da se zaostajanje osebnih dohodkov prosvetnih delavcev za drugimi vleče kot jara kača že 15 let. Ko so bili pred dobrim poldrugim letom podpisani samoupravni sporazumi o delitvi dohodka in osebnih dohodkov, smo pričakovali, da bo to vprašanje zadovoljivo rešeno. Toda, omejitveni ukrepi na področju splošne in skupne porabe, še posebej pa zakon o zamrzitvi osebnih dohodkov, so ga znova odprli z vso ostrino. Znano je, da sta bila tako zvezni kot republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti proti takš-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Zveza komunistov in visoko šolstvo

Minil je mesec dni, odkar je komisija CK ZKS za družbenopolitična in idejna vprašanja znanosti, prosvete in idejnopolitično usposabljanje komunistov objavila v „Komunistu“ teze o „idejnopolitičnih vprašanjih razvoja visokega šolstva v samoupravni socialistični družbi“ in o njih odprla javno razpravo. Prvič v svoji sodobni zgodovini prihaja pred članstvo, pred delavski razred organ Zveze komunistov Slovenije z dokumentom, ki tako celovito in poglobljeno obravnava najpomembnejša vprašanja in probleme s področja visokega šolstva. S takim pristopom Zveza komunistov več kot presega neko stanje, za katerega je značilna odsotnost enotne in domišljene ocene nakopičenih slabosti in pomanjkljivosti v visokem šolstvu ter parcialnost dosedanjih reformnih posegov, ki so le zdravili obstoječi sistem in izglajevali najbolj zaostrena protislovja. Družbeni in idejnopolitični pomen teh tez je mnogo večji, saj gre v bistvu za zasnovano globoko revolucionarno, torej korenite reforme v vseh razsežnostih življenja, dela in usmerjenosti visokega šolstva ter njegovega podružbljanja. Izhodiščna točka take reforme je lahko le spoznanje, da je sleherni spreminjanje visokega šolstva mogoče le s spremembo odnosa celotne družbe do pomena znanja in znanosti, dalje, ob dejanski in ne le formalni odprtosti ter dostopnosti najvišje izobrazbe vseh sposobni mladini in delavcem, z odpravo elitističnih pojmovanj o vlogi visokega šolstva, s smelejšim uresničevanjem novih družbenoekonomskih odnosov in ustavne koncepcije položaja človeka v združenem delu ter dosledno uveljavitvijo marksistične metode v praksi spreminjanja socialistične samoupravne družbe.

Posebna kvaliteta predloženih tez je nedvomno njihova konkretnost. Čeprav so zaradi tega nekoliko daljše, bodo vseeno spodbudile k razpravi najširši krog delovnih ljudi, torej ne le visokošolskih delavcev in študentov. Zelo pomembno je, da se v javno razpravo vključi tudi sleherni osnovnošolski in srednješolski kolektiv. Kritične pripombe, predloge in dopolnila na besedilo tez učiteljev in profesorjev bodo, pri oblikovanju dokončnih stališč in sklepov na eni jesenskih sej centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije, izredno dragocene. Dragocene zato, ker ravno oni izredno dobro poznajo slabe in dobre strani visokega šolstva in ker so bili mnogi med njimi že doslej zavzeti kritiki in poborniki preobrazbe visokega šolstva na resnično razrednih osnovah.

MITJA ROTOVNIK

Usklajevanje

Veliko je bilo že napisanega o letošnjih posebno hudih težavah pri financiranju družbenih dejavnosti. Odločeno je, da moramo zaradi stabilizacije gospodarstva do skrajnosti omejiti tako imenovano splošno in skupno porabo; družbenim dejavnostim pa je vendarle treba zagotoviti denar za njihove najpomembnejše naloge – za tiste, katerih uresničitev je pogoj za naš nadaljnji družbenoekonomski in politični razvoj. Takih nalog pa na področju zdravstvenega in socialnega varstva, izobraževanja, kulture itn. ni malo. Zato se letos z vso ostrino postavlja že staro vprašanje: kako uskladiti potrebe z možnostmi?

Na seji odbora so sklenili, da bodo višji šoli za organizacijo dela v Kranju odobrili nekaj novih zaposlitev pedagoških delavcev. Znova pa so obravnavali predlog za finančno soudeležbo republiške izobraževalne skupnosti pri gradnji študentskega paviljona v Mariboru. Sklenili so, da bo skupnost 625 tisoč dinarjev v ta namen odobrila iz 25-odstotne amortizacije teh visokošolskih zavodov. O tej točki dnevnega reda so na seji ponovno razpravljali na priporočilo republiškega zbora skupščine SR Slovenije.

Poskus za to je družbeni dogovor, ki naj bi ga sklenili izvršni svet, samoupravne interesne skupnosti in občinske skupščine naše republike. Dogovor konkretno opredeljuje vire in višino sredstev za posamezne dejavnosti, hkrati pa tudi omejuje celotno porabo na posameznih področjih. Limit je pri družbenopolitičnih skupnostih praviloma za 9 %, pri samoupravnih interesnih skupnostih pa za 12,5 % nad lanskoletno porabo. Morebitne viške dohodkov, ki presejajo postavljeni limit, je treba prenesti na po-

sebne račune in se letos ne smejo uporabljati. Republiška izobraževalna skupnost naj bi imela po tem dogovoru na voljo 986,4 milijona din, kar pomeni 12,5 % več kot lani. Vsa sredstva pa ji niso zagotovljena vnaprej; 27,9 milijonov din naj bi zbrala s samoupravnimi sporazumi z gospodarskimi organizacijami, ki naj bi financirale del srednjega strokovnega šolstva.

Zunaj postavljenega limita 12,5 % pa so sredstva za nujne investicije v srednje strokovno šolstvo in domove, ki naj bi jih po sklenjenih samoupravnih sporazumih tudi prispevale predvsem gospodarske organizacije. V ta namen bodo uporabljeni tudi morebitni viški dohodkov republiške izobraževalne skupnosti. Občinske skupščine pa se s tem dogovorom zavezujejo, da bodo temeljnimi izobraževalnim skupnostim zagotovile sredstva, ki so lahko za 12,5 % večja od laniških. Osnutek zelo pomembnega dokumenta, ki bo v resnici uravnaval celotno letošnjo splošno in skupno porabo v naši republiki, je v začetku marca pripravil izvršni svet. Do srede aprila je bil osnutek v javni raz-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Monstracija učila – z II. mednarodne razstave učil in šolske opreme na Gospodarskem razstavišču

VSAKA ODPOVED – VELIKA IZGUBA

Člani izvršnega odbora republiške izobraževalne skupnosti pred nedavnim podprli pred zaključnega računa izobraževalne skupnosti SR Slovenije lansko leto in se dogovorili, da bodo predlog dokumenta skupaj s poslovnim poročilom z nekaterimi dopolnitvami poslali sprejemanje svojih skupščini. Sključni račun skupnosti gotovo nekaj nad 930 milijonih dinarjev dohodka in 913 milijonov dinarjev izdatka; presežek bi porabili letos za kritje neopravnanih obveznosti iz lanskega leta. V razpravi o tej točki dnevnega reda so govorili še nekateri vedno pereči vprašanja ter znova opozorili na materialne in s tem povezane strokovne probleme v šolstvu. Tako so poudarili, da narašča dohodek prosvetnih delavcev, ki si ne morejo zaposliti zunaj vzgojno-izobraževalnega področja. Navedli so podatek, da je na priporočilo v kranjski občini odpoved delovno razmerje 32 prosvetnih delavcev; med njimi je

kar 15 takšnih, ki so se odpovedali pedagoškemu delu. Na seji odbora so zato znova opozorili na posledice, ki jih lahko povzročijo sedanjí položaj in ki ima svoje korenine v še zmeraj očitnih gledanjih na področje vzgoje in izobraževanja kot na izrazito potrošno področje. Poudarili so, da je učiteljevo delo z vedno novimi zahtevami, ki jih zastavlja družba, vedno bolj odgovorno, vedno bolj izpostavljeno, da pa gmotno vrednote njih prizadevanj ne ustreza. Raven dohodkov na področju vzgoje in izobraževanja se je potem, ko se nam je vsaj delno posrečilo sanirati položaj, znova znižala, tako da sedaj občutno šepa za rastojo na drugih področjih. Dodatne težave in razlike pa je prinesla zamrzitev osebnih dohodkov, saj je prišla ravno v času, ko prosvetnih delavcev že sicer močno primanjkuje in pomeni vsaka nova odpoved veliko izgubo.

V nadaljevanju seje so pregledali dokument o izobraževanju

kadrov za potrebe trgovine v naši republiki, ki ga je pripravila posebna komisija in ga ocenili kot kvalitetno osnovo za prihodnje premike na tem področju. Sedanje oblike izobraževanja kadrov za potrebe trgovine namreč več ne ustrezajo. Znova so predlagali povezovanje manjših sorodnih šol, konkretno centra za blagovni promet ter ekonomske šole v Murški Soboti.

Na seji izvršnega odbora so tudi pojasnili, kako potekajo priprave pri oblikovanju predlogov za strokovne nazive prosvetnih delavcev. S tem se ukvarja posebna komisija, ki bo v kratkem že proučila končne predloge. Odložili so sklepanje o letošnjem financiranju univerze v Ljubljani in združenja visokošolskih zavodov Maribor in v celoti sprejeli delovni program centra za razvoj univerze, finančno udeležbo republiške izobraževalne skupnosti pa vezali na pogoj, da univerza zago-

NADJA PENGOV

Nekateri podatki o uresničevanju samoupravnih sporazumov v številkah

Iz zbirnih podatkov službe družbenega knjigovodstva:

Skupine za samoupravno sporazumevanje	Povprečni mesečni osebni dohodki izplačani na pogojno nekvalificiranega delavca v letih 1971 in 1972				Indeks 1972/1971
	1971	OD	1972 po zk. rč.	sk.	
Skupaj	930	1079	18	1097	118
Gospodarstvo	942	1095	20	1115	118
Družb. dejav.	881	1095	11	1021	116
Osnovne šole	839	960	4	964	115
Srednje šole	906	1004	11	1015	112
Vzg. vars. zav.	817	933	6	939	115

Skupine za samoupravno sporazumevanje	Kvalifikacijski količniki in povprečni mesečni osebni dohodki izplačani na zaposlenega delavca v letih 1971 in 1972				Indeks 1972/1971
	1971	1972	1971	1972	
Skupaj	1,720	1,734	1601	1903	118,9
Gospodarstvo	1,644	1,661	1550	1852	119,4
Družb. dejav.	2,130	2,136	1877	2182	116,2
Osnovne šole	2,086	2,088	1752	2014	115,0
Srednje šole	2,434	2,402	2206	2439	110,6
Vzg. vars. zav.	1,818	1,826	1486	1715	115,4

Odstopanje od gospodarstva za kvalifikacijske količnike in za povprečne mesečne osebne dohodke, izplačane na pogojno nekvalificiranega delavca in na zaposlenega delavca v letih 1971 in 1972

Skupine za samoupravno sporazumevanje	Odstopanje od gospodarstva v % + oziroma -					
	Kvalifikacijski količnik:		Povprečni mesečni osebni dohodki na:		Zaposl. delavca:	
	1971	1972	1971	1972	1971	1972
Skupaj	+ 4,6	+ 4,4	- 1,3	- 1,6	+ 3,3	+ 2,8
Gospodarstvo	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Družb. dejav.	+29,6	+28,6	- 6,5	- 8,4	+21,1	+17,8
Osnovne šole	+26,9	+25,7	-10,9	-13,5	+13,0	+ 8,7
Srednje šole	+48,1	+44,6	- 3,8	- 9,0	+42,3	+31,7
Vzg. vars. zav.	+10,6	+ 9,9	-13,3	-15,8	- 4,1	- 7,4

Rangiranje povprečnega mesečnega osebne dohodka, izplačanega na pogojno nekvalificiranega delavca v letu 1972 po višini, doseženi v posameznem samoupravnem sporazumu o delitvi dohodka in osebnih dohodkov

GOSPODARSTVO 1115 din

- Zlatarstvo 1502
- Luka Koper 1444
- Igre na srečo 1379
- Javna skladišča 1302
- Elektroproizvodnja 1302
- Inex Adria Aviopromet 1298
- Elektrodistribucija 1298
- Kemična predelovalna 1268
- Aerodrom Lj.-Pula x 1252
- Grafika 1246
- Cestna podjetja 1225
- Gradbeništvo 1217
- Proizvajalci papirja 1210
- Cestni promet 1209
- Nekovine - umetni brusi 1198
- PTT promet 1182
- Nekovine - steklarne 1179
- Gumarska-industrija 1159
- Kemična - pred. plastike 1152
- Kovinska in elektroindustrija 1151
- Gozdarstvo 1147
- Komunalno gospodarstvo 1145
- Ind. gradb. materiala (brez opekarn) 1145
- Rudniki 1144
- Živil. in tobačna ind. x 1116
- Veterinarski zavodi 1112
- Črna in barv. metalurg. x 1098
- Trgovina 1095
- Nekovine - peskokopi 1098
- Gostinstvo 1082
- Lesna industrija 1071
- Usnjarska industrija 1068
- Kmetijske zadruge 1053
- Kem. bazična industrija 1051
- Stanovanjska podjetja 1050
- Splošna plovba Piran 1044
- Kmetijski kombinati 1044
- Tekst. predilnice, tkalnice, oplemenit. 1004
- Tekst.-predilnice, tkalnice, oplemenit. 1004
- ZZTP Ljubljana 989
- Storitvena obrt x 988
- Tekstilna ind. - pletil tehnološka skupina x 985
- Nekovine - keramika. x 972
- Lovstvo in ribištvo 972
- Tekstil - konfekcija 938
- Usnjarsko predelovalna industrija x 833

DRUŽBENE DEJAVNOSTI 1021 din

- Delavske univerze 1204
- Naravna zdravilišča 1201
- Film, kino, RTV 1155
- Raziskovalne organ. 1152
- Študentski domovi 1138
- Zavarovanje 1118
- Poslovne banke, NB x 1114
- Društva x 1093
- Dijaški domovi 1073
- Posebne šole 1059
- Pravosodje x 1052
- Soc. zavarovanje x 1051
- Visoke in višje šole 1050
- Slov. akadem. znanosti 1046
- Organi za kazn. prek. 1039
- Zavodsko socialno varstvo 1022
- Zavodi za zdr. varstvo 1022
- Ust. sodišče (uprava) x 1021
- Srednje šolstvo 1015
- Zavodi za zaposlov. 1006
- Lekarne x 999
- Zdravstv. domovi 989
- Osnovne šole 964
- Bolniš. zdr. varstvo 961
- Vzgoj. varstv. zavodi 939
- Glasb. srednje šole 934
- Knjižničarstvo 933
- Gledališča 927
- Glasbene šole 927
- Varstvo kult. spomen. 927
- Arhivi, muzeji, galerije x 899

V 1971 letu so imele osnovne šole za 10,9 % manjše osebne dohodke od povprečnih osebnih dohodkov v gospodarstvu (preračunano na pogojno nekvalificiranega delavca). V letu 1972 se je ta razlika povečala na 13,5 %.

„Z resolucijo o ekonomski politiki za leto 1972, ki jo je sprejela skupščina SR Slovenije, je bilo določeno, naj bi povprečni osebni dohodki nominalno porasli za 18 %. Iz uradnih podatkov je razvidno, da je bil v letu 1972 v primerjavi z letom 1971 dosežen skupni porast osebnih dohodkov za 18,9 %, od tega v gospodarstvu za 19,4 %, v družbenih dejavnostih pa za 16,2 %. To pomeni, da je bil porast osebnih dohodkov v družbenih dejavnostih v letu 1972 nižji kot je bilo predvideno v resoluciji. Indeks realnih osebnih dohodkov v družbenih dejavnostih je v letu 1972 v povprečju znižan na 98 %.

V SR Sloveniji je nepotrebno nadaljnje usmerjanje delitve osebnih dohodkov z zveznim zakonom in ga lahko nadomesti samoupravno sporazumevanje in njegovo nadaljnje izpopolnjevanje v smislu sklepov 31. seje CK ZKS o samoupravnem sporazumevanju pri delitvi dohodkov in osebnih dohodkov. Taka stališča izhajajo tudi iz sklepov predsedstva ZKJ, ki je na svoji 39. seji dne 5. marca 1973 med drugim sklenilo, da je treba v čim krajšem roku uresničiti in izpopolnjevati politiko dohodka in osebnih dohodkov, zlasti v dejavnostih, kjer so osebni dohodki omejeni.“

Zbral: GEZA ČAHUK

Usklajevanje

(Nadaljevanje s 1. strani)

pravi, v zvezi s to pa so bili tudi regionalni posveti vseh zainteresiranih organizacij. Izvršni svet je - kolikor je bilo največ mogoče - upošteval pripombe in spremembe ter dopolnilne predloge, ki so bili podani na skupnih in regionalnih posvetih. Ni pa mogel podpreti predlogov, ki pomenijo bistveno prekoračenje okvirov globalne bilance, opredeljene z resolucijo o družbenoekonomski politiki in neposrednih nalogah v letu 1973.

To je poudarila na tiskovni konferenci letošnjega 23. aprila na izvršnem svetu podpredsednica izvršnega sveta dr. Aleksandra Komhauserjeva in podrobneje razložila namen in vsebino predloga družbenega dogovora, ki je že izdelan. Poudarila je, da namenoma ne omejujemo splošne porabe s kakim zakonitim predpisom, temveč jo usklajujemo z družbenim dogovorom vseh zainteresiranih. To je veliko bolj demokratična oblika; z njo lahko bolj prožno upoštevamo posebno problematiko posameznih dejavnosti, kot bi bilo to mogoče z zakonom. Potrebna pa bo velika angažiranost vseh, da bo lahko pripravljeni družbeni dogovor povsem uresničen in da bomo kljub omejenim sredstvom lahko kvalitetno opravili zastavljene naloge.

MARJANA KUNEJ

Komisija za volitve in imenovanja skupščine občine Ormož razpisuje prosto delovno mesto

— ravnatelja OSNOVNE ŠOLE „NARODNEGA HEROJA JOŽETA KERENČIČA“, MIKLAJŽ PRI ORMOŽU.

Pogoji: srednja strokovna izobrazba in najmanj 8 let delovne dobe, višja oziroma visoka šola in 5 let delovne dobe. Kandidati se morajo odlikovati v pedagoškem delu in imeti dobre organizacijske sposobnosti.

Pismene prijave z dokazili o izpolnitvi pogojev naj kandidati pošljejo na skupščino občine Ormož.

Razpis velja 15 dni po objavi.

Delovna skupnost DIJAŠKEGA DOMA „MILKE KERIN“ KRŠKO razpisuje

— dve delovni mesti vzgojiteljev ali vzgojiteljic za nedoločen čas.

Pogoj višja ali visoka izobrazba pedagoške smeri. Nastop službe 1. septembra 1973.

Svet OSNOVNE ŠOLE PREŽIHOVEGA VORANCA LJUBLJANI razpisuje prosto delovno mesto

— učitelja za matematiko in fiziko, PRU ali P

Nastop službe 1. 9. 1973

Prijave sprejema svet šole.

Popravek OSNOVNA ŠOLA BELTINCI popravlja razpis, objavljen 7. št. Prosvetnega delavca. Razpis se mora pravilno glasiti, svet osnovne šole Beltinci razpisuje prosto delovno mesto učitelja za telesno vzgojo, PRU - ženska.

DRUŽBENE DEJAVNOSTI V FINANČNIH MEJAH

(Nadaljevanje s 1. strani)

ni zamrznitvi osebnih dohodkov, kot je bila sprejeta, ker je krivična do delavcev v teh dejavnostih in je povzročila vrsto hudih (potrebni ali nepotrebni) težav. V zadnjih mesecih je dobil republiški odbor našega sindikata veliko pritožb proti temu ukrepu, pa tudi prošnji za pojasnila ali pomoč pri razreševanju konkretnih problemov. O tem je sproti obveščal pristojne organe in tudi predlagal, kako naj bi vsaj omilili nastali položaj.

Da je negodovanje upravičeno, kažejo statistični podatki o gibanju osebnih dohodkov, iz katerih je razvidno, da so ti v družbenih dejavnostih, in pose-

bej v šolstvu, znatno nižji od osebnih dohodkov v gospodarstvu (če upoštevamo kvalifikacijsko strukturo delavcev) in da so lani znova zaostali.

V gospodarstvu so se namreč povečali za 18 %, v vseh družbenih dejavnostih za 16 % in v šolstvu za 14 %. Ker pa so se lani po uradnih podatkih povečali življenjski stroški za 18,1 %, pomeni to, da so se realni osebni dohodki še pred zamrznitvijo zmanjšali v družbenih dejavnostih za 2 % in v šolstvu za 4 %.

Primerjava med osebnimi dohodki v posameznih dejavnostih pa je razvidna iz naslednje preglednice, v kateri je upoštevana kvalifikacijska struktura delavcev:

	Osebni dohodek na pogojno nekvalificiranega delavca	
	OD v l. 1972	Indeks
Skupaj	1.104	98,9
Gospodarstvo	1.211	100
Družbene dejavnosti	1.024	91,4
Osnovne šole	967	86,3
Srednje šole	985	87,9
Glasbene šole	909	81,2
Visoke in višje šole	1.048	93,6
Posebno šolstvo	1.049	93,7
Vzgojno-varstveni zavodi	939	83,8
Dijaški domovi	1.069	95,4

Opomba: Po podatkih službe družbenega knjigovodstva. V OD so upoštevana tudi sredstva sklada skupne porabe.

KAKO BO LETOS?

Zvezni zakon o zamrznitvi osebnih dohodkov v nekaterih dejavnostih velja do konca junija. Prevladuje mnenje, da bodo po tem času osebni dohodki sproščeni. Za našo republiko je znana usmeritev, naj bi se osebni dohodki v vsem letu povečali povprečno za 12 %. Zahteve, da ne smejo dohodki delavcev v družbenih dejavnostih znova zaostati za dohodki v gospodarstvu, so vsekakor upravičene. Veliko vprašanje pa je, ali bo to mogoče doseči v okviru skupnih sredstev, ki so predvidena za posamezne dejavnosti. Kot je bilo že rečeno, je npr. za šolstvo predviden porast za največ 12,5 % glede na lansko leto. Na področju vzgoje in izobraževanja pa je treba opraviti vrsto nalog, ki so širše družbeno pomembne jih ni mogoče odložiti

na poznejši čas. Zato ni verjetno, da bi lahko iz teh sredstev pokrili celotne potrebe za povečanje osebnih dohodkov in bo poleg skrajne racionalizacije morda treba poiskati še druge možnosti.

Vse družbeno-politične organizacije, pristojni organi in drugi dejavniki popolnoma soglašajo s tem, da je treba tudi v prihodnje uravnati osebne dohodke s samoupravnimi sporazumi, ki jih je treba vsebinsko razvijati in med seboj usklajevati. V ta namen je izvršni svet v začetku marca pripravil osnutek „zakona o samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogovarjanju o merilih za razporejanje dohodka in za delitve osebnih dohodkov.“ O osnutku je med drugim razpravljala tudi plenum republiškega

sveta Zveze sindikatov Slovenije za osnovne šole. Na neposredno vprašanje lahko sicer odgovorijo predsednik verifikacijske komisije. Bistvena težava pa je dvomno v tem, da je potreben precej denarja za uresnitve novih določil, ki priznavajo učiteljem s srednjo in višjo izobrazbo. Če pa bi jih uvedli brez dodatnega denarja, bi rali temeljito znižati osebne dohodke drugim delavcem, vsem učiteljem z visoko izobrazbo. To pa ni mogoče, prav osebni dohodki le-tih sedaj najbolj zaostajajo za dohodki strokovnjakov z visoko izobrazbo v gospodarstvu. Če pa lani razprava o spremembi tega sporazuma, so se predložili skupne komisije osnovnih, republiške izobrazbe in skupnosti in sindikata strinjali s predlaganimi spremembami, ne smejo biti oškodovani delavci v osnovnih šolah. Zato bo tudi uresničitev novega samoupravnega sporazuma v širšo obravnavo o usklajevanju osebnih dohodkov, ki je se pravi

Delo nadaljuje tudi bližnja komisija za družbeno-govarjanje o delitvi dohodkov in osebnih dohodkov. Sklenilo je, da je treba do konca junija povprečno preveriti in usklajevati ločbe vseh samoupravnih sporazumov s področja družbenih dejavnosti. V ta namen so organizirane štiri skupine predstavnikov samoupravnih in drugih skupnosti, ločeno za vsako dejavnost: šolstvo in znanost, gospodarstvo, kultura, družbeni državni organi. Te skupine bodo zahtevno naloge, da pripravijo predloge za usklajevanje njihovih določil samoupravnih sporazumov, predvsem vrednotenje posameznih delovnih mest, poklicev in različne dodatne nadomestila, ki jih dobivajo posamezni delavci.

V letošnji 7. številki Prosvetnega delavca je bilo vprašanje, kakaj ni bil verificiran in objavljen samoupravni sporazum, ki je bil predložen konec marca in dal več predlogov za njegovo izpopolnjevanje. Kolikor vemo, bo izpopolnjevanje tega zakona kmalu širši javni razpravi.

OSNOVNA ŠOLA DORNBERK

razpisuje prosto delovno mesto — vzgojiteljice — VZG za nedoločen čas.

MODERNA ŠOLA

OSNUTEK UČNEGA NAČRTA IZ MATEMATIKE ZA VIŠJE RAZREDE OSNOVNE ŠOLE

Osnutek, ki ga objavljamo za javno razpravo, je na predlog komisije za pouk matematike sprejel upravni odbor Društva matematikov, fizikov in astronomov SRS. Poleg institucij, ki so zainteresirane za pouk matematike v osnovni šoli, so vabljeni k sodelovanju predvsem učitelji matematike. Predlagamo, da obravnavajo osnutek v šolskih strokovnih aktivih, po dogovoru pa bosta društvo in zavod za šolstvo SRS sklicala tudi območne strokovne aktivne.

Kot nadaljevanje že začete reforme matematičnega pouka v višjih razredih osnovne šole naj bi bil novi učni načrt v šolskem letu 1975/76 uveden v peti razred in nato postopno v naslednje razrede. Zato da bodo lahko pravočasno pripravljene učbeniki, metodični priročniki za učitelje in drugi učni pripomočki, ga je treba sprejeti čimprej.

Vabimo vas, da pošljete pripombe in predloge za spremembo osnutka do konca maja na naslov: Zavod za šolstvo SRS, Ljubljana, Poljanska 28.

Po predlogu naj bi bilo z učnim načrtom gradivo le okvirno predpisano. Tako bo omogočena večja diferenciacija pouka, ki je potrebna predvsem zaradi različne usmerjenosti učencev v zadnjih razredih osemletk, pa tudi zaradi zelo različnih možnosti za pouk. Med drugim gre tudi za hudo pomanjkanje kvalificiranih učiteljev matematike.

Po vsebini in obsegu gradiva niso predlagane posebno velike spremembe. Iz sedanjega učnega načrta naj bi bilo iz-

puščeno v osmem razredu poglavje o projiciranju, ker obravnavajo to že sedaj tudi pri tehniškem pouku. Več učnih tem bi lahko skrčili, čas pa bi pridobili s tem, da bi jih bolj smotno razvrstili in logično povezali.

Ohranjeno je načelo, naj se v petem razredu temeljito utrdijo in poglobijo matematična spoznanja in pojmi iz nižjih razredov. Zato je v njem največ sprememb. Vključeni so osnovni pojmi iz teorije množic, predvsem v povezavi z aritmetičnimi operacijami. Zaradi njihovega pomena pri pouku fizike in pozneje tudi geometrije je v sedmem razredu uvodno poglavje o vektorjih. Vektorji pa bodo lahko tudi koristno metodično pomagali pri uvedbi „relativnih števil“ v tem razredu. V osmem razredu je novo poglavje o uporabi logaritmičnega računalja. Že pri pripravi osnutka je prevladovalo mnenje, naj bi ne bilo obvezno.

Več učnih tem oziroma smotrov matematičnega pouka, ki sicer niso novi, je v novem učnem programu bolj poudarjenih. Gre predvsem za lastnost operacij, geometrijske transformacije, relacije in funkcije, grafične prikaze in za ugodnejše uvajanje ter uporabo potrebne matematične simbolike.

Pri izdelavi osnutka so sodelovali člani komisije za pouk matematike pri DMFA: predsednik Dušan Modic, Franc Galič, ki je pripravil delovni osnutek, Minka Jemčeva, Nedeljka Kotnikova, Jerica Lorgerjeva, Franc Oblak, Maks Pagon in Štefka Pimatova.

5. razred

Množice. Primeri množic. Elementi množice. Opis in tabela množice. Vennov diagram. Enakost množic. Delna množica, osnovna množica, Presek množic. Lastnosti preseka. Tuje si množice. Razna množica.

Naravna števila. Pojem preslikave. Bijektivna preslikava. Moč množice. Množica naravnih števil. Upodobitev na številskem polju.

Legatne točke v ravnini. Kvadratna mreža. Prvi kvadrant koordinatnega sistema.

Kvader. Osnovne oblike teles. Kvader: opis in mreža. Površina kvadra. Kocka. Merjenje prostornine telesa. Prostornina kvadra.

Količine in merjenje. Enote za dolžino, ploščino, prostornino, čas in čas. Spreminjanje mer. Grafični prikazi količin.

Seštevanje in odštevanje naravnih števil. Unija množic. Komutativnost in asociativnost unije. Moč unije. Seštevanje naravnih števil. Lastnosti seštevanja. Enačba $a + x = b$ v N.

Odštevanje in njegove lastnosti. Urejenost naravnih števil. Enačbe in neenačbe v zvezi s seštevanjem in odštevanjem v N. Uporaba pri preprostih nalogah.

Geometrijski elementi (pregled). Točka, premica, poltrak, ravnina, polravnina, prostor in polprostor.

Kot in pas kot presek polravnin. Sokot. Pravi kot. Trikotnik in kot.

Translacija. Načrtovanje transliranih likov. Lastnosti translacije.

Rotacija v ravnini. Krožnica in krog. Medsebojna lega premice in kroga. Deli krožnice in kroga. Preproste geometrijske konstrukcije.

Definicija kota z vrtežem. Usmerjeni kot. Posplošitev pojma kota. Odnos med središčnim kotom in tetivo krožnice. Merjenje kotov in merske enote. Seštevanje in odštevanje kotov (grafično in računsko). Suplementarna in komplementarna kota.

Relacije. Urejena dvojica. Premi produkt množic. Pojem relacije. Relativna relacija in porazdelitev množice. Relacija urejenosti.

Množenje in deljenje naravnih števil. Množenje naravnih števil. Lastnosti množenja. Enačba $ax = b$ v N. Lastnosti deljenja. Enačbe in neenačbe v zvezi z množenjem in deljenjem v N ter uporaba pri preprostih nalogah.

Deljenje z ostankom. Ocena velikosti produkta in količnika. Preostanek računa. Številske izrazi z vsemi aritmetičnimi operacijami in njihovimi oklepajev.

Deljivost naravnih števil. Relacija „deli“ in njene lastnosti. Množenje deliteljev in večkratnikov števil. Pravila za deljivost. Razcep števil na praštevila. Največji skupni delitelj in najmanjši skupni večkratnik števil.

6. razred

Potenca z naravnim eksponentom. Računanje s potencami. Lastnosti številskih sestavi. Prištevniki številskih sestav (rimski).

Ulomki. Utrditveni pojma. Vrste ulomkov. Odvisnost vrednosti od imenovalca. Razširjanje in krajšanje. Najmanjši skupni imenovalac. Seštevanje in odštevanje. Urejenost. Množenje in deljenje ulomka z naravnim številom. Uloomek kot operator. Množenje z ulomkom. Enačbi $ax = 1$ in $ax = b$ med ulomki. Številske izrazi z ulomki.

Decimalni ulomki. Množenje in deljenje decimalnih števil. Spreminjanje ulomkov v decimalna števila. Periodična decimalna števila. Približek števila in ocena napake. Računanje s približki. Procentni račun.

GEOMETRIJA

Zrcaljenje na premici. Simetrični liki. Načrtovanje zrcalne slike. Lastnosti zrcaljenja. Konstrukcija simetrale daljice in kota.

Dvojice kotov. Suplementarni in komplementarni koti. Sovršna dvojica. Koti z vzporednimi in pravokotnimi kraki.

Trikotnik. Večkotnik in njegove diagonale. Trikotnik. Sestavine trikotnika. Odnos med stranicami. Vsota kotov ter odnos med straninami in zunanji koti. Vrste trikotnikov glede na stranice in kotove. Lastnosti enakokrakega, enakostraničnega in pravokotnega trikotnika.

Skladnost. Skladnostni izreki in štiri osnovne konstrukcije trikotnika. Odnos med stranicami in koti trikotnika. Znamenite trikotniške relacije. Očrtani in včrtani krog. Obodni in središčni kot trikotnika.

Štirikotnik. Obseg. Vsota kotov. Vrste štirikotnikov. Trapez. Ploščina trapeza. Paralelogram. Ploščina paralelograma in trikotnika.

Zrcaljenje na točki. Središčna simetrija v paralelogramu. Posebni primeri paralelograma in njihove lastnosti. Štirikotniki s pravokotnimi diagonalama.

7. razred

Večkotnik in krog. Pravilni večkotnik. Konstrukcija pravilnega večkotnika (za $n = 6, 8, 12$). Obseg in ploščina pravilnega n -kotnika. Obseg kroga in dolžina loka. Ploščina kroga in krožnega izseka. Obodni in središčni kot loka. Kot v polkrogu.

Legatne točke v ravnini. Kvadratna mreža. Pravokotni koordinatni sistem (1. kvadrant). Koordinatni točke.

Funkcija $y = ax$ in $y = \frac{a}{x}$ ($x > 0$). Razmerje in sorazmerje. Računanje neznanega člena v sorazmerju.

Merska števila količin. Med seboj odvisne količine. Pojem funkcije. Graf funkcije.

Premosorazmerne količine. Funkcija $y = ax$. Tabela, graf, uporaba pri preprostih nalogah.

Obratno sorazmerne količine. Funkcija $y = \frac{a}{x}$. Tabela, graf, uporaba pri preprostih nalogah.

Obrestni račun.

Vektorji. Sestavljanje translacij in njegove lastnosti. Vektor translacije. Smer in velikost vektorja. Grafično seštevanje in odštevanje vektorjev. Kolinearni vektorji. Množenje vektorja z naravnim številom.

Racionalna števila. Pozitivna in negativna števila. Upodobitev na številske premice. Absolutna vrednost. Seštevanje in njegove lastnosti. Nasprotni si števili. Odštevanje in njegove lastnosti.

Algebrska vsota. Urejenost. Množenje in deljenje. Potenca z naravnim eksponentom.

Množica celih števil kot delna množica množice racionalnih števil.

Kvadrat in kvadratni koren števila. Funkcija $y = x^2$. Kvadriranje racionalnih števil. Funkcija $y = \sqrt{x}$, ($x \geq 0$). Računanje kvadratnega korena. Uporaba tabel. Iracionalna števila. Množica realnih števil.

Pitagorov izrek. Konstrukcija kvadratnega korena. Uporaba Pitagorovega izreka v planimetriji.

Algebrski izrazi. Enočlenik in veččlenik. Seštevanje, odštevanje, in množenje. Preprosti primeri razcepa veččlenika.

8. razred

Uporaba drsnega računalja. Linearna skala. Seštevanje in odštevanje z linearnima skalama. Nelinearne skale. Opis drsnega (logaritmičnega) računalja. Ocena rezultata računa. Množenje, deljenje, kvadriranje in korenjenje z drsnim računalom.

Linearna funkcija. Pravokotni koordinatni sistem v ravnini. Funkcija $y = ax + b$ in njen graf. Implicitna oblika funkcije. Ničla funkcije.

Medsebojna lega točke, premice in ravnine. Podatki za premico in ravnino. Kot med premicama v prostoru. Kot med premico in ravnino. Vzpostrednica in pravokotnica na ravnino.

Linearne enačbe. Identične in določilne enačbe. Ekvivalentne enačbe. Grafično in algebrsko reševanje enačbe $ax = b$. Linearna enačba z dvema neznankama. Množica rešitev. Grafično in algebrsko reševanje sistema dveh linearnih enačb z dvema neznankama. Uporaba linearnih enačb na preprostih primerih.

Podobnost. Definicija podobnih trikotnikov. Izreki o podobnih trikotnikih. Podobni večkotniki. Obsegi in ploščine podobnih večkotnikov. Konstrukcije s pomočjo podobnosti. Uporaba podobnosti v pravokotnem trikotniku in na drugih primerih.

Geometrijska telesa. Prizma, valj, piramida, stožec, krogla. Površina in prostornina teh teles.

Uporaba Pitagorovega izreka in podobnosti v stereometriji.

Ena izmed oblik strokovnega izpopolnjevanja učiteljev so strokovni aktivni. Na zadnjem aktivu učiteljev tehničnega pouka na osnovni šoli Hinka Smrekarja v Ljubljani smo prisostvovali obravnavi učne teme „programirano krmiljenje“ z uporabo sestavljanke Fischer-tehnik. Uspešno jo je obravnavala predmetna učiteljica Tončka Zupančič. Največji zaslug za uvajanje nove zbirke ima pedagoški svetovalec Marjan Tomšič, ki želi obrtniško ročno delo pri tehničnem pouku obogatiti z večjo miselno dejavnostjo in ustvarjalnostjo učencev. Na fotografiji je pedagoški svetovalec Marjan Tomšič, ki opazuje delo učencev s sestavljanjo. Foto: France Brus

OSNOVNA ŠOLA KD KAJUH V MURSKI SOBOTI

razpisuje prosto delovno mesto

– učitelja za razredni pouk (2. razr.) na podružnični šoli Krog.

Prijave sprejema 15 dni po objavi.

Nastop službe 1. septembra 1973.

Komisija za volitve, imenovanja in kadrovske zadeve pri skupščini občine Ljubljana-Siška

razpisuje naslednja delovna mesta:

1. ravnatelja osnovne šole „Riharda Jakopiča“
2. ravnatelja osnovne šole „Valentina Vodnika“
3. ravnatelja VVZ „Milan Majcen“

Kandidati morajo poleg splošnih, izpolnjevati še posebne pogoje:

pod 1. in 2.: da imajo srednjo, višjo ali visoko šolsko izobrazbo pedagoške smeri s strokovnim izpitom, najmanj 10 let neposredne pedagoške prakse ter družbeno-politične in moralne kvalitete.

pod 3.: da izpolnjujejo pogoje za vzgojitelja oziroma učitelja in imajo najmanj 10 let prakse v vzgojno-izobraževalnem delu ter družbeno-politične in moralne kvalitete.

Pismene prijave z dokazili in kolkovane z 2 din državne takse sprejema komisija v roku 30 dni po objavi.

Popravek razpisa 7 št. Prosvetnega delavca:

Svet OSNOVNE ŠOLE PREŽIHOVEGA VORANCA RAVNE NA KOROŠKEM

razpisuje naslednja delovna mesta:

- učitelja za telesno vzgojo – moški – PRU ali P, za nedoločen čas,
- dva učitelja za telesno vzgojo – ženske – PRU ali P, za nedoločen čas
- učitelja za biologijo in kemijo – PRU ali P, za nedoločen čas,
- učitelja za zgodovino – zemljepis – PRU ali P, za nedoločen čas,
- dva učitelja za podaljšano bivanje U ali PRU s strokovnim izpitom za določen čas, z deljenim delovnim časom.

Stanovanj ni.

Komisija za volitve in imenovanja skupščine občine Idrija

ponovno razpisuje prosto delovno mesto

– ravnatelja OSNOVNE ŠOLE JANKA PREMRLA – VOJKA ČRNI VRH

Za ravnatelja je lahko imenovan, kdor izpolnjuje poleg splošnih pogojev še pogoje določene s statutom šole. Ti so: učitelj osnovne šole, ki ima opravljen strokovni izpit in vsaj 5 let vzgojno-izobraževalne prakse.

Nastop službe: 1. septembra 1973.

Ni reelekcija.

Kandidati naj k prijavi priložijo dokazila o izobrazbi in kratak življenjepis s podatki o dosedanjih zaposlitvah.

Prijave pošljejo na gornji naslov najkasneje 20 dni po objavi.

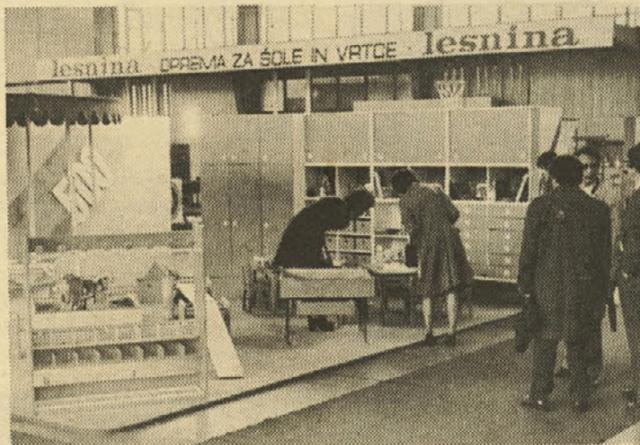
RSPOU – VZGOJNI POBOLJŠEVALNI DOM RADEČE

razpisuje prosta delovna mesta:

- psihologa – moški
- Pogoj: visoka izobrazba, 3 leta delovnih izkušenj, odslužen vojaški rok;
- dveh učiteljev – moška
- Pogoj: učiteljske, PA ali filozofska fakulteta, 2 leti delovnih izkušenj, odslužen vojaški rok.

Osebnih dohodkov po pravilniku o delitvi osebnih dohodkov. Stanovanja nova družinska ali samska.

Ponudbe z dokazili o strokovnosti in kolkom din 2,00 sprejemamo 15 dni po objavi.

Šolska oprema

ČIM BOLJE SE BOMO POZNALI

Kadri, vzgoja, izobraževanje

V občini Ajdovščina je pomanjkanje kadrov v vzgojno-varstvenih zavodih, gimnaziji in poklicni šoli že tako pereče, da so prav tem vprašanjem posvetili na nedavnem zasedanju občinske konference Zveze komunistov največ časa in pozornosti. Kritično so ocenili dosedanje delo z mladimi, vpliv cerkve na vzgojo in izobraževanje, ter sprejeli vrsto pomembnih nalog, ki obvezujejo člane ZK v vzgojno-varstvenih zavodih, družbenih službah, temeljni izobraževalni skupnosti in drugje k uspešnemu delu in reševanju vseh perečih vprašanj vzgoje in izobraževanja.

Na območju temeljne izobraževalne skupnosti v Ajdovščini bi samo v osnovnih šolah in gimnaziji potrebovali v prihodnjih petih letih okrog 66 učiteljev in profesorjev. Zelo malo mladih se namreč zaposli v prosvetni službi in vzgojno-varstvenih zavodih, čeprav so prav v te namene mnogi izmed njih več let prejeli štipendijo; žal so leto na koncu vrnili in se zaposlili drugje. Temeljna izobraževalna skupnost v Ajdovščini je namreč samo v zadnjih štirih letih štipendirala 195 dijakov in študentov za delo v prosvetni stroki. Po končanem šolanju pa se je kar 120 njihovih štipendistov odločilo za nadaljnji študij. Odselili so se v kraje zunaj občine, ostalih 75 štipendistov pa še redno študira. Mnogi se že sedaj s strahom sprašujejo, koliko izmed teh 75 štipendistov se jih bo po končanem šolanju zaposlilo v Ajdovščini. Prav tako je tudi težko oceniti, koliko mladih bo ostalo v pedagoških poklicih od tistih 25, ki so se letos vpisali v prvi letnik pedagoške gimnazije.

Težave učencev in dijakov vozačev rešuje sicer vsaka šola po svojih močeh. Gimnazijo v Ajdovščini obiskuje 65 dijakov vozačev, osnovno šolo na Otlci 57, na Colu 62, v Dobravljah 208, v Vipavi 282 in osnovno šolo v Ajdovščini 173 učencev vozačev. Osip je največji med vozači, zato si v Ajdovščini prizadevajo, da bi organizirali celodnevno bivanje učencev v šoli. Ugotavljajo pa, da spričo pomanjkanja prostorov, denarja in

učiteljev te zamisli skoraj ni mogoče uresničiti.

Občinska konferenca ZK v Ajdovščini je z namenom in željo, da bi težave na področju vzgoje in izobraževanja čimprej in čimbolj uspešno premagali, sprejela vrsto nalog in pomembnih sklepov, ki so porok za uspešno rešitev vseh težav na vzgojno-izobraževalnem področju, s katerimi se v Ajdovščini nenehno srečujejo.

-tu-

KRANJ:

V vrtcih okoli 900 otrok

Že v začetku marca so na Klancu v krajevni skupnosti Primskovo v kranjski občini odprli nov vrtec za približno 60 otrok. To je namreč že drugi vzgojno-varstveni objekt v občini, ki so ga pomagali zgraditi občani s samoprispevkom. Vrtec na Klancu je že deveta tovrstna ustanova v občini Kranj. Sedaj je v vzgojno-varstvenih zavodih kranjske občine približno 900 otrok. Konec tega meseca bo zgrajen še vrtec v Bitnjah; tako bo v tej občini v varstvu kar tisoč predšolskih otrok. Kljub tolikšnemu napredku pa težave s tem še ne bodo rešene. Na sprejem čaka namreč še okrog 500 otrok.

PODRUŽNICE NAPREJ!

Marca je bilo na osnovni šoli v Radljah občinsko šahovsko tekmovanje, ki so se ga udeležili predstavniki devetih šol.

19 ekip je predstavilo prizadevnost šahovskih krožkov in napore ljudi, ki jih vodijo. V štirih starostnih skupinah so tekmovalci prikazali presenetljivo šahovsko znanje. Najbolj zanimivo je, da so v tej igri zelo napredovali učenci tistih zakotnih podružničnih šol, kjer pred leti te igre skorajda niso poznali. Zmagali so pionirji iz Vuzenice, Branika, Podvelke in Gortine.

kw

Letos so dobili učenci v Vidmu ob Ščavnici novo osnovno šolo, ki jim omogoča enozmenični pouk; v prejšnji šoli so imeli pouk v treh izmenah. Resda okolica šole še ni tako urejena, kot si želijo, vendar marljive roke mladih šolarjev skrbijo tudi za to. Foto: Marjan Garbajs

TEMELJNA IZOBRAŽEVALNA SKUPNOST CELJE

Preveč o delu, premalo o nagrajevanju

Poleg finančnega načrta za letošnje leto so na deseti seji skupščine izobraževalne skupnosti v Celju sprejeli tudi dokaj obširen in zahteven delovni program, ki je razdeljen na nosilce izvajanih posameznih del. To pa so v večini primerov posamezne sekcije. Tudi vsebinsko so naloge dobro izbrane in zajemajo skoraj sleherno področje pri vzgoji in izobraževanju. Tudi roke, do kdaj morajo biti posamezne naloge uresničene, so že določili. Res je, so menili na skupščini, da mora biti izobraževalna skupnost težiti k temu, da postane središče vzgojno-izobraževalnega dela v Celju. Za to pa mora biti nekoliko drugače organizirana, pa tudi organizacije, ki so kakorkoli povezane z delom na področju vzgoje in izobraževanja, ji morajo bolj pomagati.

Finančni načrt za to leto predvideva nekaj manj kot 35 milijonov dinarjev dohodkov in toliko tudi izdatkov. Za uresničitev vseh načrtov in predvidenih nalog pa je še vedno premalo denarja.

Res je, da so na skupščini veliko več časa posvetili delu in nalogam, ki jih čakajo v prihodnje, kot pa nagrajevanju njihovega dela. Sklenili so, da bodo o tem obvestili v posebnem pismu republiške organe, odgovorne za delo pri vzgoji in izobraževanju.

Kadrovska zasedba na prosvetnem, vzgojno-izobraževalnem in tudi vzgojno-varstvenem področju je dokaj zaskrbljujoča. Tudi na te težave in na pomanjkanje stanovanj za delavce na teh področjih, so na skupščini še posebej opozarjali. Vse pogosteje se namreč dogaja, da zaradi neustreznih stanovanj primanjkuje kvalificiranih moči. Prav lahko se zgodi, da bodo v novih vzgojno-varstvenih zavodih in šolah s sodobnimi kabineti in učnimi pripomočki zaposleni nekvalificirani učitelji. Na območju celjske izobraževalne skupnosti potrebujejo veliko stanovanj za prosvetne delavce; marsikdo si poišče drugo delovno mesto samo zaradi boljših in urejenih stanovanjskih razmer. Stanovanjske težave, ki jih spremlja tudi pomanjkanje stro-

kovnih kadrov, bi morali organizirati in načrtno začeti reševati že pred leti. Veliko pričakujejo tudi od posebne komisije za stanovanjske zadeve, ki deluje pri izobraževalni skupnosti v Celju. Ta komisija naj bi namreč vse stanovanjske zadeve organizirano spremljala, vodila in uspešno reševala.

CENTER RASTE

V Slovenjem Gradcu je pričel s pravo spomladansko zagnanostjo rasti prihodnji ekonomski center koroške regije. Stavba, v kateri bodo razredi in vsi drugi potrebni prostori za uk prihodnjih ekonomskih tehnikov in drugih strokovnjakov gospodarstva, obsega že v tlorisu okrog dvatisoč kvadratov, povišala pa se bo celo v nadstropje. Vanj naj bi se vselili dijaki že prihodnje šolsko leto. V neposredni bližini bodo začeli graditi še telovadnico, ki bo imela v pritličju plavalni bazen. Žal pa ta ne bo tako hitro dokončan kot sam center.

kw

LITJA:

Nova številka »NAŠE BESEDE«

Sredi aprila je na osnovni šoli Dušan Kveder-Tomaž izšla nova številka šolskega glasila NAŠA BESEDA, ki ga že šesto leto izdaja literarni krožek.

Čeprav je številka po opremi in tisku zelo skromna, pa je nekaj prispevkov mladih literatov prav prijetnih in zanimivih. Največ sestavkov so seveda napisali člani literarnega krožka, sodelujejo pa tudi drugi učenci. Skoraj v vsaki številki so tudi prispevki učencev podružničnih šol.

Čeprav se glasilo litjskih šolarjev ne more meriti z mnogimi drugimi glasili, ki so bogato opremljena in lepo tiskana (delo odraslih!), pa ima vendarle svojo vrednost: glasilo naredijo učenci sami.

Letošnjo številko so tiskali v 250 izvodih.

MILOŠ DJUKIČ

CERKNO:

Darilo šoli

Kurirčkovo pošto so letos slovesno sprejeli na vseh osnovnih šolah v občini. Še posebno slovesen pa je bil sprejem kurirčkove pošte v osnovni šoli v Cerknem, kjer so se zbrali učitelji in učenci skupaj s predstavniki krajevnih in občinskih družbenopolitičnih organizacij. Učenci osnovne šole so pripravili pester kulturni program, ljudski umetnik, kmet Andrej Makuc pa je ob tej priložnosti podaril osnovni šoli v Cerknem velik likovni izdelek — znak Zveze borcev.

MORDA ŠE NISTE VEDELI...

- da bo imela temeljna izobraževalna skupnost v Črnomlju letno na voljo za svoje delo nekaj več kot 12 milijonov dinarjev;
- da bodo samo za dejavnost osnovnih šol, prevoze otrok, skratka, za tako imenovani A program, porabili nekaj več kot devet milijonov dinarjev;
- da so malim šolam, štipendiranju, testiranju prvošolcev, prehrani, glasbeni šoli, podaljšanim bivanju otrok v šolah, vzgojni svetovalnici, nakupu učil, nagradam prosvetnih delavcev idr. namenili nekaj nad dva milijona dinarjev;
- da bi za investicije potrebovali 250.000 din in ne le skromnih 25.000 din;
- da je temeljna izobraževalna skupnost v Črnomlju lani štipendirala 56 dijakov in študentov;
- da so imeli največ štipendistov na gimnaziji, in sicer kar 19 dva manj na pedagoški akademiji, devet na srednji vzgojiteljski šoli, 4 na šoli za zdravstvene delavce, 3 na fakulteti, dva na višji tehniški šoli, po enega pa na srednji farmacevtski šoli in višji šoli za socialne delavce;
- da so prejeli štipendisti na gimnaziji in srednjih šolah 150 do 450 din, študentje na višjih in visokih šolah pa do 600 mesečne štipendije.

Pomemben dogovor

Družbeno izobraževanje odraslih in mladine je eden izmed poglavitnih dejavnikov za tvornejšo udeležbo in odločanje delovnih ljudi na vseh področjih političnega in samoupravnega sodelovanja ter za razvijanje sposobnosti posameznika in njegove kulturne rasti. Ob tem spoznanju so se že marsikje bolj ali manj uspešno lotili družbenih dogovorov o načrtnem izobraževanju odraslih in mladine.

Med prvimi, ki so sprejeli tovrstni družbeni dogovor o izobraževanju odraslih in mladine do konca leta 1976, so bili v Metliki. Podpisale so ga vse družbeno-politične organizacije v občini, občinska skupščina, delavska univerza, kulturna skupnost in temeljna izobraževalna skupnost. V osmih točkah tega pomembnega dokumenta so sprejeli naloge, ki jih obvezujejo, da bodo s predavanji, seminarji, političnimi šolami in še drugimi načini izobraževanja usposabljali starejše in mlajše občane za vse zahtevnejše delo v organizacijah in samoupravnih organih.

Kje, kako in česa se bodo v Metliki najprej lotili? V družbeno izobraževanje bodo najprej zajeli vodstva organizacij in odgovorne člane samoupravnih organov, pa tudi perspektivne kadre za delo v prihodnje. Vsi podpisniki družbenega dogovora o izobraževanju odraslih in mladine v Metliki bodo vsako leto pred začetkom izobraževalne sezone izdali skupen program izobraževanja, ki ga bo pripravil oziroma predlagal programski svet. Potrebe po izobraževanju bo ugotavljala delavska univerza, ki bo hkrati skrbelo tudi za predavatelje in strokov-

LJUTOMER:

Vrtec za 160 otrok

Ljutomer je dobil prvi sodobni vrtec in jasli. Tako ima 24 dojenčkov in 136 predšolskih otrok nov dom. Stroški gradnje in opreme so znašali do sedaj okoli 3,8 milijona dinarjev. Dva milijona dim je prispevala republiška skupnost otroškega varstva, vse ostalo pa sklad otroškega varstva v občini Ljutomer.

Le vkup, le vkup uboga gmajna!

Pod tem geslom so pripravili učenci osnovne šole Vojka Šmuc v Izoli uspešno razstavo o kmečkih puntih in ljudski revoluciji, skupaj s šolsko proslavo. Vse pa so pripravili v počastitev letošnjega praznovanja dneva OF in 1. maja. Proslavo in razstavo si je ogledalo veliko obiskovalcev.

nost izobraževanja, razvidno obisku slušateljev itd. Skratka, sleherni podpisnik tega pomembnega dogovora v Metliki si bo prizadeval, da bo delo v družbenem izobraževanju odraslih in mladine v občini potekalo nemoteno.

Dogovor je sicer novost, zahteva veliko dela. Od njega se tudi veliko pričakuje, uspešno pa bodo le tam, kjer se bodo lotili dela in nalog tako zavestno kot so to storili v Metliki.

RAZŠIRIAJTE SVOJ LIST!

Z mrtve točke

Gorenjske občine vse doslej niso našle skupnega jezika v prizadevanjih za enotno organiziranost srednjih šol na Gorenjskem. V zadnjem času pa vedno bolj lahko rečemo, da se obrnilo na bolje, saj pomeni imenovanje iniciativnega odbora za gradnjo srednjih šol v skupščini občine Kranj pomemben premik z nekajletne mrtve točke. Odbor so namreč začeli želiti, naj še letos pripravi program gradnje srednjih šol in v prihodnje leto začeli graditi celotno srednjih šol na Zlatem polju.

Denar za odkup zemljišča, ki je zagotovljen v občinski proračunu, kakor je zagotovljen tudi 20 milijonov din za gradnjo prve zgradbe. V njej bi bili prostori srednje tehniške šole za elektro in strojno strojarstvo ter poklicne šole za elektro in kovinske poklice. Štirideset odstotkov od te vsote naj bi prispevale gorenjske občinske skupščine, Iskra in republiška izobraževalna skupnost pa preostalih dvajset odstotkov.

Odbor bo poskušal uresničiti program gradnje srednjih šol na Gorenjskem, hkrati pa urediti tudi izredno pereče težave, nastajajo zaradi premajhnih prostorov v poslopju ekonomskeko-administrativne šole v Kranju. Obstajajo namreč možnosti, da bi na Planini zgradili novo, predvsem pa večjo osnovno šolo, zgradba sedanje šole Staneta Žagarja pa naj bi rabilo srednji ekonomski šoli.

V novi osnovni šoli v Vidmu ob Ščavnici je našla svoj prostor tudi glasbena šola, ki ima, sodeč po gornji sliki, med dekletki kar precej navdušenih kitaristk. Foto: Marjan Garbajs

ZALOG PRI LJUBLJANI:

Pouk v treh izmenah

Osnovna šola v Zalogu pri Ljubljani je že skoraj dotrajana pa tudi premajhna, saj se morajo učenci višjih razredov voziti v šolo v Polje. Kljub temu imajo učenci v Zalogu pouk v treh izmenah.

Pred dnevi pa so nedaleč od novega otroškega vrtca že položili temeljni kamen za novo osnovno šolo, ki naj bi bila zgrajena do prvega februarja prihodnjega leta.

Nova osnovna šola v Zalogu

bo imela osem učilnic za kabinetni pouk in štiri učilnice za nižje razrede, večnamenski prostor, knjižnico, kuhinjo, jedilnico, pionirsko sobo in tudi telovadnico. Nova šola bo lahko sprejela okoli 360 učencev. Po sedanjih izračunih bo stala le nekaj manj kot osem milijonov dinarjev, seveda z opremo in delno ureditvijo okolice. Nova šola v Zalogu bo zgrajena z denarjem, ki so ga s samoprispevkom zbrali občani.

TEM BOLJE BOMO DELALI

O ŠOLAH ZA MEDICINSKE SESTRE NA SLOVENSLEM

NE »VEČ«, TEMVEČ »BOLJE«

Po statističnih podatkih primanjkuje v Sloveniji 2.790 medicinskih sester. Ta številka postane še bolj zaskrbljujoča, če vemo, da medicinske sestre pediatrične smeri zaradi odgovornega in napornega dela — nočnih in nedeljskih služb, menjajočih se delovnih turnusov — često zapuščajo otroške oddelke po bolnišnicah in odhajajo kot sestre v vzgojno-varstvene zavode. Delo z zdravimi otroki je vsekakor dosti lažje. — Vseh deset zdravstvenih šol v Sloveniji je dalo v šolskem letu 1971/72 370 medicinskih sester. Ta številka nam ne obeta skorajšnjega izboljšanja stanja — če se ne izboljšajo možnosti šolanja in dela.

Za uspešno delovanje katere koli šole so potrebne materialne možnosti, dober učno-vzgojni sistem, usposobljeni učitelji in zadostno število sposobne mladine, ki se je voljna pripraviti za določen poklic.

Kandidatnj za vpis je celo mnogo leto več. Zaradi premajhnih zmogljivosti šol, še posebno na internatov, jih moramo celo odklanjati — čeprav je to nemisel, saj medicinskih sester primanjkuje. Nešteto krat so na že opozorili poslanci v republiški skupščini, predstavniki zdravstva in zdravstvenega šolanja so o tem razpravljali na sedanjih izobraževalnih skupnostih SR Slovenije — a nekateri odločni ukrepi ne dočakamo, je povedala tovarišica Dina Urbančič. Lansko jesen je bila končana študija, za katero je dala pobudo in denar izobraževalna skupnost SRS na temo ZDRAVSTVENE ŠOLE NA SLOVENSLEM. Študija obravnava problematiko delovnega področja medicinske sestre glede na potrebe zdravstvene službe, sistem šolanja sester pri nas in v zamejstvu, stanje zdravstvenih šol v Sloveniji. Vsebuje tudi konkretne predloge za posamezne šole — tako v Ljubljani kot drugih mestih — kaj je možno dograditi, preurediti, kje pa je nujna dozidava. Pisanje študije je vodila medicinska sestra Danica Gradišek, direktorica šole za medicinske sestre v Ljubljani, sodelovalo je šest zdravstvenih delavcev in predstavnikov izobraževalne skupnosti SRS. Razmere so obdelane strokovno odgovorno in s poznavanjem — vse je jasno; krhiti se začne pri denarju, kajti bolniš-

nice in medicinske sestre po našem pojmovanju in obravnavi ne sodijo v „gospodarske dejavnosti“, čeprav je zdravje, h kateremu nam zdravstvena služba pomaga, prvi pogoj za ustvarjanje materialnih in kulturnih dobrin ter za uživanje obojih. Bančništvo sodi morda v gospodarsko dejavnost, ne vem. Vsekakor je zanimiva primerjava med razkošno stavbo ljubljanske banke — in šolo medicinskih sester (staro samostansko zgradbo): tako rekoč sta si sosedni. Nič podobnosti ni med njima, ne po zunanosti, ne po notranosti, ne po namenu — toda obe sta po svojem videzu tako rekoč v zasmeh naši socialistični družbi.

To so besede. Kot toliko doslej povedanih in napisanih besed ne vem, ali bodo kdaj obrobdile sadove.

ZDRAVA, DELOVNA DEKLETA

Vrnimo se k dejstvom: internati so šolam za medicinske sestre nujna. Te šole namreč želijo sprejemati več zdravih deklet s podeželja, ki zmanjšujejo stanovanje v kraju šolanja. Želijo si deklet z dobrimi delovnimi navadami, z zdravim predstavo o poklicu medicinske sestre, s smislom za dosledno disciplino. Za ta poklic je namreč značilno, da se umsko delo družni in prepleta s fizičnim in terja čut odgovornosti tudi v na videz preprostih opravkih. Šolanje je organizirano tako, da hodijo prihodnje medicinske sestre na prakso v zdravstvene zavode — to delo pa se začne zgodaj. Pokazalo se je, da so domske gojenke bolje pripravljene zanj,

ker izkoristijo večerne ure za počitek. Hkrati pa predstavlja življenje v domu mnogo možnosti za privzgojitev higienskih navad, tovarištva in discipline. Leta 1971 je bil že pripravljen gradbeni načrt in investicijski program za novo šolo in dom v Ljubljani. Zdaj je vse potihnilo, četudi klinični center že deluje in potrebujejo iz dneva v dan več medicinskih sester.

„Šola za medicinske sestre v Ljubljani mora spričo pomanjkanja in neustreznosti prostorov šole in dijaškega doma nujno priti v prioritetni načrt delitve denarja za novo gradnjo šolskega in bivalnega objekta.

Glede na akutno pomanjkanje otroških sester v vzgojno-varstvenih zavodih naj šola takoj začne z izobraževanjem gimnazijskih maturantk za nego zdravega otroka v vzgojno-varstvenih ustanovah.“ To je citat iz študije.

V Celju je možno z adaptacijo bivšega dijaškega doma razširiti srednjo zdravstveno šolo. Zdravstvena šola na Jesenicah bo pretežno rešila svoje probleme z združitvijo srednjih šol v šolski center — tako bo pridobila nove učilnice. Zdravstvena šola v Murski Soboti ima odobren denar za gradnjo šole; manjka še dijaški dom. Pri tej šoli je boleče dejstvo, da se večina absolventk zaposluje v Avstriji. O tem bo treba razmisliti. V Novem mestu je potreben predvsem dom — tako bi šola lahko sprejela dosti več deklet s podeželja. Razvoj zdravstvene šole v Piranu je možen edino v okviru šolskega centra. Dosedanje zgradbe ni mogoče dograjevati. Zaskrbljujoč pa je osip: v štiriletnem šolanju znaša kar 44,4% od števila vpisanih učenk. V Šempetru je nujno treba nadzidati šolsko poslopje ter zmanjšati osip. Mariborska šola naj bi opustila šolanje babc ter zdravstvenih tehnikov; tako bi postopoma lahko šolala 8 oddelkov medicinskih sester. Hkrati naj bi — kot ljubljanska — pripravila enoletno izobraževanje gimnazijskih maturantk za nego otrok v vzgojno-varstvenih zavodih.

biti visoke izobrazbe kot medicinska sestra — ker takšne fakultete ali oddelka pri fakulteti preprosto — ni. Tako poučujejo na srednjih šolah za medicinske sestre — in šole tudi vodijo — medicinske sestre z višjo izobrazbo. Zakon zahteva, da mora imeti vodja srednje šole visoko izobrazbo. V zamejstvu — v državah z daljšo tradicijo v oblikovanju tega poklica — ne najdemo primera, da bi šole za medicinske sestre vodil kak drug strokovnjak — razen medicinske sestre. Isto velja za vodje višjih, podiplomskih šol in za dekane sestrskih fakultet.

Praksa v naši domovini pa kaže, da strokovnjaki z drugačnim poklicem (četudi zdravstvenim) ne vodijo izobrazbe in vzgoje v smer dela, ki je za medicinske sestre bistveno, to je nega bolnika v vseh njenih odtenkih in v preventivno zdravstveno varstvo zdravih varovan-

cev. „Zunaj obstajajo visoke šole za medicinske sestre — celo doktorske disertacije tiskajo — njihovi izsledki s področja sestrskega dela pa nam marsikdaj rabijo kot pomoč pri pouku. Tudi naše sestre so zmogljive doseči visoko izobrazbo — samo možnost jim je treba dati,“ pravi tovarišica Urbančičeva. Pokazala mi je disertacije svojih stanovskih kolegic iz Anglije in drugod, ki jih velikokrat uporablja pri predavanjih. Potrebe po visokoškolskem študiju so nesporne, toda o pripravah se šele pogovarjamo. Zavlačevanje se nam utegne maščevati, kajti nekatera delovna mesta medicinskih sester terjajo visokoškolski študij s področja sestrske službe. Nujno bi bilo dati posebne ugodne možnosti za dopolnilni študij na visoki stopnji tistim višjim medicinskim sestram, ki morda že 10 ali več let uspešno vodijo zdravstvene šole.

Poklic medicinske sestre je v že omenjeni študiji definiran takole: „Medicinska sestra je tisti zdravstveni delavec, ki opravlja najbolj natančne in odgovorne, po vzroku in učinku med seboj povezana kompleksna opravila, ki sodijo v okvir sestrskega dela, to je nega bolnika v ožjem in širšem pomenu besede.“ Zaradi tako zahtevnega dela je prav, če so pogoji ob sprejemu čim strožji — med šolanjem pa naj imajo kandidatke čim boljše delovne možnosti.

Pri pregledu števila šol — v primerjavi s številom prebivalstva — je Jugoslavija na devetem mestu od 12 primerjanih evropskih držav; Slovenija pa na šestem (med Švedsko in Finsko — z eno šolo na 172.500 prebivalcev). Nikake nujne ni, da bi se število šol za medicinske sestre pri nas zvečalo — lahko se celo zmanjša — izboljšati pa se morajo možnosti šolanja in povečati zmogljivost šol.

NEŽA MAURER

SLOVESNOST TEHNIŠKIH SREDNJIH ŠOL

Kot uvod v številne slovesnosti ob praznovanju ustanovitve OF in 1. maja sta pripravili osnovna organizacija ZK tehniških srednjih šol in komite občinske konference ZK Ljubljana-Vič-Rudnik slavnostno konferenco v dvorani tehniške elektro šole v Ljubljani.

V pozdravnem govoru je inž. Peter Jenko (sekretar osnovne organizacije na šoli) prikazal zgodovino organizacije SKOJ in KP na tej šoli, ki so jo v prejšnji Jugoslaviji imenovali „Rdeča šola“. Od leta 1922 dalje je vzgojila vrsto naprednih ljudi. V povojnih letih nadaljuje tradicijo. „Družba nalaga šoli dolžnost, da je najbolj množična nosilka njenih težnj,“ je dejal inž. Jenko. Vse bolj se poudarja vloga mladih; ti naj bi bili nosilci značilnosti in teženj delavskega razreda. Zato jim je treba posredovati sodobno izobrazbo,

dati pa jim tudi možnost, da se politično uveljavljajo.

Na slovesni konferenci so sprejeli 47 novih članov v Zvezo komunistov (pretežna večina je bila dijakov, nekaj profesorjev in ostalih članov delovnega kolektiva). Sekretar občinskega komiteja Janez Čemažar je med drugim dejal: „Zveza komunistov naj vam pomeni tisto sredino, kjer boste lahko uresničevali svoje težnje. Zveza komunistov ni politična stranka v opoziciji, tudi ni politična stranka, ki se je dokopala do oblasti, pač pa je zveza somišljenikov, ki na demokratičen način dosega svoje cilje. Zato je pomembno, da smo delovni, pošteni in tovariški.“

Vsi na novo sprejeti člani so poleg izkaznic prejeli tudi knjige — kot spomin na slavnostni dogodek.

N. M.

V. REPUBLIŠKO ŠOLSKO PROMETNO TEKMOVANJE — 1973

Prometna vzgoja na osnovnih šolah je zavzela že zelo široko aktivnost v vseh oblikah. Poleg rednega prometnega pouka je marsikje zelo živa aktivnost zunajšolske prometne vzgojne dejavnosti. Ena takih oblik je tudi pisanje in oblikovanje risarskih del s področja prometa.

V okviru I. republiškega šolskega prometnega tekmovanja „Kaj veš o prometu?“ je bilo organizirano tudi letos pisanje prostih spisov in risanje risb s področja prometne varnosti. Četudi nimamo popolnih podatkov, je v času akcije sodelovalo v pisanju prostih spisov in risanju risb s področja prometa okoli 50.000 šoloobveznih otrok.

Glede na propozicije natečaja o pisanju spisov in risanju risb s področja prometne varnosti je posebna komisija izbrala 10 najboljših spisov in 10 najboljših risb, ki pridejo v poštev za praktično nagrado republiškega sveta za preventivo in vzgojo v cestnem prometu.

Komisija je ocenila kot najboljše risbe s področja prometne varnosti dela naslednjih desetih učencev in učenk osnovnih šol:

1. Danica Zimic — 5. b razred osnovne šole Tone Čufar Jesenice; 2. Andrej Dolničar — 3. a razred osnovne šole Trnovo, občina Ljubljana-Vič-Rudnik; 3. Metka Horvat — 6. d razred osnovne šole Hinko Smrekar, Ljubljana-Šiška; 4. Marjan Koder — 7. razred osnovne šole Šempeter v Savinjski dolini (Žalec); 5. Danilo Šoršak — 7. razred osnovne šole Črešnjavec — Slovenska Bistrica; 6. Vida Rihar — 7. a razred osn. šole Murska Sobota; 7. Romana Marinšek — 6. a razred osnovne šole

Domžale; 8. Aleš Goluh — osnovna šola Vita Kraigherja — Ljubljana-Bežigrad; 9. Lilijana Bobnar, 7. c razred IV. osnovne šole Celje; 10. Rudi Boh — 8. a razred osnovne šole Senovo pri Krškem.

Komisija je izbrala med prostimi spisi 10 najboljših, in sicer:

1. Vivijana Pekolj — 6. a razred osnovne šole Vojko Šmuc — Izola; 2. Bojan Kržič — 8. b razred osnovne šole Zvonko Runko Ljubljana-Šiška; 3. Jožica Pečnik — 7. razred osnovne šole Koprivnica pri Bretnicah, občina Krško; 4. Branka Krumpak — 6. razred osnovne šole Vinski vrh pri Slivnici; 5. Šeruga Cvetka — 8. b razred osnovne šole Trnovo — Ljubljana-Vič-Rudnik; 6. Brigita Pernuš — 8. razred osnovne šole Matija Valjavec — Predvor pri Kranju; 7. Boža Čotar — 8. a razred osnovne šole Miren — Nova Gorica; 8. Gordana Lečić — 7. razred osnovne šole Kočevje; 9. Renata Petrič — 8. razred osnovne šole Osmih talcev Dolenji Logatec; 10. Dragica Horvat — osnovna šola Boris Kidrič Maribor.

Republiški svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu bo vsem izbranim poslal nagrade na njihove naslove v šole.

Precej osnovnih šol se tega letošnjega razpisa natečaja ni udeležilo. Škoda, da učenci teh šol niso bili deležni niti spodbude za večjo prometno varnost niti niso imeli možnosti, da bi se v tekmovanju potegovali za bogata darila, ki jih je za najboljše dela podelil republiški svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu.

MARJAN METLJAK

VEGOVA PRIZNANJA

Tekmovanje učencev višjih razredov osnovnih šol iz matematike

Prihodnje leto bo 10-letnica tekmovanja učencev slovenskih osnovnih šol. Organizacija je bila najprej v rokah pedagoških služb takratnih okrajev.

Pred štirimi leti je vznikla zamisel, da bi celotno organizacijo postavili na nove temelje in tekmovanje poimenovali po znamenitem matematiku Juriju Vegi. Tako je bil sklenjen dogovor med Društvom matematikov, fizikov in astronomov SR Slovenije in zavodom za šolstvo SR Slovenije, ki sta tudi organizatorja tega zahtevnega tekmovanja.

Nova razdelitev je takale: šolska in občinska tekmovanja ter republiško in zvezno tekmovanje. Za šolska, občinska, republiško in zvezno tekmovanje imajo enotne. Tekmovalci rešujejo isti dan. Najboljši učenci prejmejo na šolskih tekmovanjih bronasta, na občinskih srebrna in na republiškem tekmovanju zlata Vegova priznanja.

Vsi dosedanja rezultati kažejo, da se je povečalo zanimanje učencev za poglobljene probleme v matematiki. Na osnovni rezultati so posamezne komisije, vodstva šol in drugi usmerjali te učence na matematične oddelke nekaterih gimnazij. Posebno skrb je treba posvetiti tistim učencem, ki nimajo denarja za šolanje in so potrebni materialne pomoči — stipendiranja.

Število tekmovalcev narašča; tako je v preteklem letu sodelovalo na tekmovanjih okoli 10.000 učencev. Na republiško tekmovanje se je povzpelo kar

PO DVEH TIRIH

Druga postavka za uspešno delovanje šole je dober učno-vzgojni sistem. Dvotirni sistem, kakršen je pri nas (to je šolanje za srednje in višje izobražene medicinske sestre) bo treba utemeljiti — ali pa ovreči in utemeljiti potrebo po enotnem izobraževanju medicinskih sester. Učni načrti terjajo ponovno revizijo, prej pa je nujno izdelati še nomenklature poklicev in potrditi profile. Ob izdelavi učnih načrtov bo predvsem treba paziti na pameten odnos med številom ur za splošne predmete na eni strani ter za strokovne na drugi ter na odnos med teoretičnim in praktičnim poukom. Tudi starost učenk ob vpisu je problematična. Gojenke se pri praktičnem delu v bolnišnicah srečujejo s težkimi in delikatnimi fizičnimi in psihičnimi problemi bolnikov. Za mlado, dozorevajočo psiho so situacije, v katerih se znajdejo dekleta, stara 15 in celo 14 let, preveč zahtevne. V primeru, da se vpisna starost zviša, nastane vprašanje, kam naj gre mlado deklet po končani osnovni šoli — do vpisa. Načrtovalec novega sistema šol za medicinske sestre bo nujno moral resno preučiti starost gojenk ob vpisu.

Komisija za realizacijo učno-vzgojnega sistema ugotavlja, da zdravstvena služba lahko računa vsako leto le s 47% učenk, vpisanih pred štirimi leti: osip znaša 24%, v zamejstvu jih odide najmanj 11%, študij pa nadaljuje 18% učenk. Vse to zahteva reševanje.

BREZ VISOKE IZOBRAZBE

Učno-vzgojni sistem za medicinske sestre ima še eno vrzel: v naši državi si ni mogoče pridobiti

PAVLE ZAJC

NOVA ŠOLA — NOVA ISKANJA

PIŠE:
SILVO
TERŠEK

V tem trenutku sem pozabil njeno ime. Videl sem le dvoje dlani; zganile so se kakor dirigentska taktirka pred prijetno uverturo besed. Na drugi strani oken so iz doline kipeli tovarniški dimniki.

Njen nasmehek je kakor prošnja, naj bi je ne spravil v zadrego. Rada ima Tržič — v dvajsetih letih postane človek navezan na zemljo kakor drevo. Rada ima preprostega človeka, ob katerem je začutila, da je potreben pomoči. V naši družbi mora dobiti mesto, ki mu pripada. Odpravljen naj bo prepad, med fizičnimi in umskimi delavci. Nihče ne more biti kulturno samo na dnu ali samo na vrhu! Naši družbeni odnosi, ki izhajajo iz humanizma, zahtevajo, da je delavec na ustreznih kulturnih stopnjah. Kultura ni samo za „elito“!

In vendar bi se moral spomniti njenega imena. Za prosvetarski poklic se je odločila v času, ko je bil pomen šole družbeno „zamaskiran“. To je bilo tudi obdobje nekakšnega pedagoškega tipanja, obdobje, ko se je hotelo izsiliti pravico do znanja in izobraževanja.

Lahko bi klepetala o nekdanji učiteljski „romantiki“, o poučevanju v Štangi nad Litiijo, o požganih šolah, o študiju biologije in kemije in o tem, da je nekoč želela študirati farmacijo.

Zdaj bi moral napisati... Devet let je vodila delavsko univerzo v Tržiču. Prevzelo jo je zanimanje za področje izobraževanja odraslih. Tudi potem, ko je sprejela mesto ravnateljice na osnovni šoli heroja GRAJZERJA, prejšnjih prizadevanj ni zanemarila. Odločila se je celo za študij industrijske pedagogike na Reki.

V enem izmed razredov je zadel pesem. Besed ni bilo mogoče slišati, toda melodija je bila ušesom zelo prijetna. V tem trenutku sva se spomnila, da bi pravzaprav morala govoriti o šoli — tisti, ki je dandanes postala drugače odprta, kot je bila nekoč.

„Vsakega predstavnika mlade generacije oblikovati v neko ustrezno osebnost, to je namen današnje šole. Napredek šolstva pomeni pravo revolucijo, če iščemo primerjavo z nekoč. Seveda je vse to odsev razvoja celotne družbe. Dokler ni mož-

nosti za materialni razvoj, si tudi razvoja nadgradnje ne moremo predstavljati. Pri tem pa nikakor ni mogoče prehitovati časa. Torej je res vse odvisno od celovitega razvoja družbe.

Idejnost... danes je zelo aktualna tema pogovora. Kadar govorimo o idejnosti, mislimo ponavadi na družbene odnose, samoupravljanje, marksistično usmeritev, domovinsko vzgojo. Dodala bi še dva dejavnika: industrijo in delavsko kulturo, o čemer ponavadi manj govorimo.

Da, šola naj bi bila za mladega človeka okno v svet, hkrati pa mu mora dati možnosti, da vstopi v to družbo kot njen enakopravni samoupravni član. Seveda pa mora tudi družbeno okolje nekaj šoli dati. To ni le enostransko kukanje skozi okno šole-ven, marveč tudi gledanje iz družbe v šolo. Šola je danes zelo pomemben sestavni del družbe. To, da je posebnega družbenega pomena, ne more biti le fraza. Vzajamo mladi rod, ki bo to družbeno tradicijo negoval in razvijal. Šola mora biti navzven resnično široko odprta.

Govorimo o idejnosti učiteljev, tistih, ki določeno teorijo pretočijo v prakso. Toda potrebno je, da ima vsa linija — do izvršnega sveta jasne usmeritve, da dela načrtno in da ima učitelj po tej plati dovolj celotne družbene podpore.

Za ustrezen lik prosvetnega delavca so si prizadevali, seveda, tudi v preteklosti. Po vojni smo bili siromašni in porušeni. Ustvarjali smo materialno osnovo, pri čemer pa smo posvetili nekoliko manj pozornosti izobraževanju pedagoških delavcev in ljudem, ki so se odločili za tovrstne poklice.

Želeli bi seveda, da bi kadrovske šole dajale kar najboljše učitelje. Verjetno pa so bile tudi te šole v neki razvojni stopnji in so si — tako kot vsa družba — poskušale ustvariti najprej materialno osnovo in šele na tem zgraditi nadgradnjo. In vendar bi od teh šol v idejnem pogledu, pa tudi na področju modernih metod poučevanja več pričakovali. Omenjene šole bi morale mnogo hitreje vnašati v svoj delovni program (v teorijo!) vse novosti iz strokovnega področja. S tem bi seveda morali „opremiti“ mladega učitelja. Počasni smo!“

Rdeča nit se je za trenutek pretrgala. Njene dlani so se umirile kakor bilka v brezvetrju. Mislim, da je premišljevala o učiteljih na njihovi šoli. V učiteljskem kolektivu je izredno

Moderna šola v alpskem okolju. Foto: Silvo Teršek

veliko moških — predvsem na predmetni stopnji. Iz strogo meščanskih družin je le malo mladih učiteljev. Otroci, ki so stanovali v mestih, so si lahko izbrali bolj donosne poklice, kot pa je bil tedaj učiteljski. Najpeč je učiteljev, ki so neka po svojih „prednikih“ v sorodu z učiteljskim poklicem.

Ob vsem tem pa verjetno ni treba toliko govoriti o pomanjkanju učiteljev, ki bi prihajali iz delavske sredine kot o pomanjkanju učiteljev nasploh.

Osnovna šola heroja Grajzerja ima solidne možnosti za uspešno delo. To je lepa in prijazna stavba in letos bo menda praznovala deveti rojstni dan. Ne pohvali se lahko samo z modernimi učilnicami in telovadnico, temveč celo z zimskim plavalnim bazenom (manjših mer). Ob takem podatku človek — prijetno presenečen — najprej ostrmi. Pozabi celo na vrsto vprašanj, ki bi jih sicer postavil.

Srečo imam... njene dlani so ponovno oživele in besede so zdrknile prav tja, kamor sem hotel postaviti vprašaj.

„Kadar ima šola zagotovljene osnovne možnosti za delo, lahko razveja svoje poslanstvo daleč naprej čez šolsko dvorišče. POVEZAVA ŠOLE Z OKOLJEM? Prvi stik je sodelovanje šole s starši, s predstavniki javnosti, s področjem gospodarstva. Naša šola je na izrazito delavskem območju. Prav zaradi tega želimo delovati tudi kot kulturno središče (kulturne prireditve s sodelovanjem najvidnejših umetnikov...).

Poskušamo se povezati z neposredno proizvodnjo — industrijo. Naša prizadevanja presegajo zgolj poklicno usmerjanje. Učenci si ogledajo vse industrijske

skle obrate na našem območju in se pogovarjajo s predstavniki izobraževalnih centrov.

Osnovna šola je splošno izobraževalna in vezana v glavnem na učne načrte. Ugotovljamo, da bi bilo zelo zaželeno, če bi učenci spoznali odnos do dela, vrednotenje fizičnega dela. Razmišljamo, da bi temu spoznanju vpletli nekaj konkretnega.

Prav tako pa menimo, da bi morale gospodarske organizacije upoštevati več splošnega znanja; strmleti za tem, da bi zaposlovale ljudi, ki imajo končano osnovno šolo. To je seveda idealno zamišljeno, zato pa verjetno še nekaj časa ne bo uresničeno. Zelo primerno bi bilo, da bi mlade ljudi, ki bi se po končani osnovni šoli zaposlili v industriji, spremljali še nekaj let in jim omogočili, da bi si pridobili resnično splošno izobrazbo. Kadar omenjam izobrazbo, mislim seveda na celovit učno-vzgojni proces pri oblikovanju človeka.

Učitelju je v veliko pomoč prizadevanje, da bi se kulturna raven kraja in njegovih prebivalcev dvignila. To je pozitiven vpliv na naslednjo generacijo, ki bo hodila v šolo.“

Ob robu prijetnega klepeta z ravnateljico MARIJO FAGANELI-GREIF samo še skromen pripis: želja, da bi odpravili kopic drobnih zadev, s katerimi se morajo ukvarjati učitelji. Počasi bo treba doseči, da bo del učiteljeve priprave že industrijsko izvršen. Učitelju omogočiti, da se bo poglobljal v študij, mu vrniti družbeni ugled, omogočiti soliden materialni položaj...“

Poslanstvo sodobne šole je poslanstvo sodobnega učitelja!

NOBEN DAN NI TAKO ČRN..

K protestu prosvetnih delavcev občin Mozirje in Velenje

Tudi prosvetni delavci sindikalne podružnice na osnovni šoli Franc Belšak Gorišnica smo na občnem zboru (v mesecu marcu) izrazili svoj protest zoper zamrzitev osebnih dohodkov v prosvetni službi. Navajamo misli, ki so se sprožile ob tej, za učitelje težki življenjski preizkušnji:

Slehera družbena stvarnost vznikne iz določenih idej, ki se oživljajo v življenje. Seveda je pot od idej do dejanj dolga, težavna, največkrat trda, neusmiljena in tudi krvava. Iz lastnih izkušenj vemo, da smo za osveščanje družbenih odnosov, ki danes uravnavajo naše življenje, plačali težak in krvav davek. Zato ne moremo biti brezbržni in neprizadeti ob spoznanju, da lahko čas in človek izmalčita pravičnost, odgovornost in pogum.

Vsak posameznik naše družbene stvarnosti ima svoje dolžnosti, ki jih mora izpolnjevati in tako prispevati svoj delež za rast naše samoupravne socialistične družbe. Le-ta je zaupala prosvetnemu delavcu največjo nalogo: vzgojiti in izobraziti mora mladi rod, jutrišnjega nosilca socialistične miselnosti in oblikovalca samoupravnega socialističnega življenja. Ker pri naša vsak dan nove izsledke, bogatejša izkustva, boljša in popolnejša spoznanja in z vsem tem povsem nove življenjske težnje, mora prosvetni delavec nenehno loviti korak s časom. Zato posega v družbenopolitična, ekonomska in kulturna dogajanja doma in v svetu, da lahko vse to koristno uporablja pri svojem delu in tako častno in v duhu samoupravnih socialističnih odnosov izpolni vse naloge, ki mu jih narekuje čas in delo.

In če prosvetni delavec z odgovornostjo opravlja svoje poslanstvo, ima tudi pravico kritično poseči v sodobno družbeno dogajanje, ki ga pretresa ob iskanju izhoda iz težkega gospodarkega stanja naše jugoslovanske stvarnosti. Zato se krešejo misli, želje, zahteve in potrebe, se kristalizirajo mnenja, iščejo napake in pomanjkljivosti ter odgovorni krivci z eno samo željo najti spet pretrgana konca rdeče niti jugoslovanske

vedno več ve, o tem tudi piše ter uči druge učence v razredu. Nazadnje odda elaborat v šolsko knjižnico med druga dela. Tako otrokova samozavest zelo hitro stopnjuje, njegove komunikativne sposobnosti pa so vedno bolj zrele in izoblikovane.

Učiteljeva skrb je, da se bo otrok ob problemu ali dveh našel vse potrebno za svojo starost: nekaj matematike, zgodovine, zemljepisa, družboslovja, materinščine itn. Na teh šolah bi vas pričali, da se da to doseči prav ob vsaki temi. Razumljivo pa je, da mora biti učitelj (ki dobi pri takem delu novo vlogo) dober psiholog in pedagog, ker le tako lahko posameznega učenca pravično vodi.

Pomembnejša od znanja, ki si ga nabere učenec z „učenijskimi projekti“, in za katerega ne moremo reči, da bi veliko prekalno klasično delo pri pouku, je velika samostojnost, ki si jo ob tem pridobi. Poleg tega si razvije še druge psihične karakteristike, ki jih bo kot odrasel bolj potreboval kot pa faktografsko znanje. Naša se iskati in kritično presojati vire, in kar je najpomembnejše: dosega uspehe, postaja samozavestnejši. To pa je dober start za življenje in zagotovilo za uspeh na vseh področjih. Podobno samozavest smo včasih našli le pri edincih v družinah.

Takšno je torej „učenje s projekti“. Otrokom se zdi, kot da niso v šoli. Delo je pestro in temelji na njihovih interesih, zato jih vsem prevzame. Zanje je učenje lepo, privlačno in prijetno. In kar ne bi bil tudi učitelj bolj srečen, če so srečni njegovi učenci? Znanje, ki si ga učenci pridobijo, ni površno. V ilustracijo naj povzamemo primer: pred menoj je bil desetletni fantek, ki je končal „projekt konjih“. Nisem hotela biti samo turistka, zato sem mu želela povedati kaj novega in prispevati k njegovemu delu. Toda o konjih nič ne vem. Na dolgo sem začela s tem, s čimer bi se kot Slovenka lahko pohvalila: „Veš, moja domovina je majhna država in zelo daleč od tvoje. Na malem posestvu, nedaleč od Jadrana pa redijo znane konje...“ Odločno me je presekalo: „Ali imate v mislih Lipico?“ Mraz me je spreletel ob teh besedah. On pa je nadaljeval in mi o lipicancih še marsikaj povedal.

Zal nam prostor ne dopušča, da bi vam še kaj več povedali o tem, kako so se umaknili še moji drugi pomisleki o „učenijskih projekti“. Eksperiment je vreden pozornosti pedagogov in že razkazuje pot k modernejšemu učenju. Vprašam se le, koliko Harriotov bomo potrebovali, da se bo z nas „ohušila skorja starega dela“?

skega samoupravnega socialističnega, ju trdno povezati in pot nadaljevati pot naprej v boljše prihodnost.

Utrgala se je lavina mnenj. Prav boleče pa je prosvetne delavce vzburilo vprašanje: „Kaj smo storili učitelji, da smo nančno in moralno hudo prizadeti zaradi zamrzitve osebnih dohodkov? Ali je to „nagrada za naše vzgojno-izobraževalno prizadevanje, s katerim hočemo oblikovati človeka, ki bo dober pošten, delaven, prizadeven, variški, bogat z znanjem in bo znal in hotel osebne interese podprejati interesom družbe, kateri bo nekoč soodločal o uspehu? Prosvetni delavci smo že doživljali čas, ki nam ni bil naklonjen, saj je družba naša mačehovsko vrednotila naše delo. Toda razmaknila se je temna obzorja in sončni žarki je posijal v našo zavest, sedaj spet legajo sence v naš dan. Bude moreče in boleče misli. Ali se bomo morali znova puntarsko besedo bojevati svoj ugled v samoupravni socialistični družbi? To ni grožnje niti prevratne misli, marveč beseda razžaljenih, ki vedno iščemo varni prostor svoji družbeni skupnosti. Nisi niti anarhisti niti zaletavi idealisti, pač pa borci, ki verujemo, da noben dan ni tako črn, da ne bi vanj ujela svetloba, ki bo utirala pot skozi razpoto trenutne temine.

Rane, ki jih je usekal v našo vrsto neizprosen sedanji čas, znova zaskalele, ko smo prevzeli protest prosvetnih delavcev velenjske in mozirске občine. Na sindikalnem sestanku delovnega kolektiva, 4. marca 1973, smo kritično ocenili hteve, ki so jih v članku PROTESTIRAMO postavili stariški tovariši velenjskega in mozirskega okolja. Pozdravljamo njihov pogum, saj so spregovorili v imenu vseh težko prizadetih slovenskih učiteljev, pridružujemo se njihovi boju za pošteno in pravično vrednotenje učiteljevega dela, ki ga opravlja na slovenskem

sindikalne podružnice osnovne šole Franc Belšak Gorišnica

Sodobna pota vzgoje in izobraževanja

PIŠE: DR. ANA KRAJNC

UČENJE S PROJEKTI

MODERNA ŠOLA V LUČI EKSPERIMENTA J. HARRIOTA

Preselimo se za danes v Kanado. Pa ne očitajte mi, da zato, ker sem tam preživela preteklo študijsko leto. Verjemite, da je Kanada zanimiva dežela in da se lahko tako kot v Sovjetski zvezi ali na Češkem — tudi v njej marsikaj zanimivega naučimo. Prostrana je in bogata, industrijsko dobro razvita, iz vseh dežel sveta pa se stekajo vanjo ljudje vseh narodnosti, ki prinašajo s seboj tudi svoje probleme. Ti ljudje, ki prihajajo iz vseh koncev sveta, so bili vzgojeni in socializirani v zelo različnem okolju. Deležni so bili najbolj nasprotujočih si izobražbenih izkušenj. Vse to povzroča šolstvu v Kanadi velike težave, ki jih skušajo na razne načine premostiti.

Eden takih poskusov je tudi eksperiment J. Harriota, ki ga je zasnoval v nekaj šolah v okolici Toronta.

Nasploh se dežela lahko pohvali z enim najbolj modernih izobraževalnih sistemov, v katerega materialno in kadrovskega veliko vlaga. Izobraževanje je tam že nekaj let v taki ekspanziji, da upravičeno govorijo o „revoluciji učenja“. Postal je ena od osnovnih dejavnosti vse družbe. Priložnost, da se lahko uče, je pritegnila ljudi vseh starosti.

Za svoje delo iščejo kar naprej novega izraza in novih oblik. Harriotov poskus ni edini, vendar je eden najbolj originalnih po svoji zamisli in najbolj uspešnih po rezultatih.

Harriot je mlad, široko razgledan pedagog, ki s svojo zelo dinamično osebnostjo in hitrim tempom dela svoje znanje in zamisli tudi hitro uresniči. O svojem delu ne govori, niti ne piše rad. Zanj je najpomembnejše, da delo v šoli uspeva. „Sedaj ko vidim, da stvar teče (v mislih ima eksperiment v šolah), se s tem ne bom več posebej ukvarjal. Zamisel sem dal. Če je ta dobra, jo bo praksa sama še naprej ohranjala in širila,“ pravi avtor. Uspeh v šolah že potrjuje, da zamisel ni slaba. Učenje se ne sme nikoli oddaljiti od interesov tistih, ki se uče. V začetku izhajamo iz tistih interesov, ki

jih je otrok že razvil, nadaljnje razvijanje interesov pa pospešuje strokovno vodstvo učitelja, ki je temeljito pedagoško in psihološko podkovan. Otroka ne uči samo tako; da mu posreduje znanje; meni, da je učenje tesno povezano z vsem otrokovim psihičnim razvojem. Učenje namreč ni samo pridobivanje znanja, temveč kakršnokoli spreminjanje subjekta. Načrtno pospešuje otrokovo samozavest. Njegovo vztrajnost in samostojnost razvija pri učenju pa tudi pri drugem delu.

ŽIVLJENJE — NE PO ŠOLSKIH PREDMETIH ALI ZNANSTVENIH DISCIPLINAH

Navidežno so te šole podobne drugim v Kanadi, le da imamo že takoj ob vstopu občutek večje spontanosti. Odnosi med vsemi, ki so na šoli, so bolj domači, občutimo večjo demokratičnost. Zato pa disciplina prav nič ne trpi. Vse delo v šoli poteka lagodno in v prijetnem ozračju ter brez razgrajanja in izgedov. Tudi v moji skepi o eksperimentu so bili pomisleki o slabi disciplini, ko pa sem stopila v tiho in urejeno zgradbo, sem mislila, da imajo morda le nekaj otrok. Imeli pa so jih nad 500. Za novi način dela so bili otroci tako ogreti, da na razgrajanje še pomislili niso.

Življenje se javlja po problemih in ne razdeljeno po šolskih predmetih. V tem je eden od vzrokov, da nam šola tudi vedno manj lahko pomaga v življenju ter ena od predpostavk, na katerih Harriot nadalje gradi svoj eksperiment. Problemi, ki se pojavljajo v življenju, so kompleksni in jih moramo tako tudi obravnavati, ne pa po tematiki šolskih problemov. Zakaj ne bi tej kompleksnosti približali tudi našega učenja, saj se učimo za življenje, ne pa za učitelja ali znanstvenika, ki sta nam znanje razvrstila „po predalčkih“?

Harriot zavestno poruši koncept ločenih ved in ločenih šolskih predmetov. Otroci naj se uče po problemih, ki jih zanimajo. Po svojih interesih si izbere otrok temo in ob njej razvija svoje šolsko delo. Pod učiteljevim vodstvom obdeluje vsak učenec drugo temo. Učitelj pa skrbi za to, da pridobi ob njej učenec potrebno znanje, ki bi ga sicer dobil pri več šolskih predmetih.

Učni proces je zelo pester. Učenci se veliko pogovarjajo z učiteljem, samostojno zbirajo gradivo. O izbrani temi pa se pogovarjajo še z drugimi pedagogi na šoli, pomagajo si s filmi, šolsko knjižnico, fonoteko, gledajo televizijo, obiskujejo kulturne ustanove, pregledujejo časopise, stikajo po dokumentacijskih centrih itn. Iz najrazličnejših virov postopoma nastajata elaborat. Otrok o problemu

RADIO IN ŠOLA

VESELI TOBOGAN - VSAKO ZADNJO NEDELJO V MESECU

Veseli tobogan je ena izmed radijskih oddaj, ki je na sporedu že dolgo vrsto let. Enajsto leto že izteka in v eter je šlo skoraj 110 oddaj. Če štejemo nastopi na vsaki oddaji vsaj en pevski zbor - včasih na-

kar je že skoraj šlo v pozabo, pa tisto najlepše, kar še živi in tisto, kar nastaja in vse to kar najbolje posredovati občinstvu doma in s pomočjo radia in televizije tudi po vsej Sloveniji. Tako lahko pokažejo šolarji, kaj

kaj let to radijsko oddajo prenaša tudi televizija. Oddaji je to samo v korist, saj je v tem da tudi vidimo tisto, kar slišimo, nedvomno velik čar. In čeprav je oddaja pripravljena radijsko - šteje Veseli tobogan med tiste oddaje, ki jih televizijski gledalci najraje in v največjem številu gledajo. Številna pisma, ki prihajajo v uredništvo takoj po radijskem predvajanju Veseliga tobogana, pa kažejo, da oddaji tudi poslušalcev ne manjka.

Prav zato, ker teče oddaja že tako dolgo, smo v uredništvu že večkrat razmišljali, ali si ne bi kazalo izmisliti kaj novega, kakšno drugačno oddajo. Razmišljali smo in razmišljali, toda na kakršnokoli idejo smo že prišli, vsako smo sproti ovrgli. Vedno znova smo sklenili, da oddaja vendar lahko ostane takšna, kot je, dokler ima toliko kandidatov, kot jih je zdaj in dokler ima v dvoranah toliko publike ter pri radijskih sprejemnikih toliko poslušalcev in toliko gledalcev pri televizijskih sprejemnikih, kot jih ima zdaj. Tako smo sklenili, dokler je še zanimiva, naj ostane taka kot je. Vsi skupaj, to je v našem uredništvu in na šolah, kjer oddajo pripravljajo, si prizadevamo, da bi bila kar najboljša in dala čimveč tistega, kar je za kraj najbolj značilno.

Ob vseh teh razmišljanjih nas je še bolj skrbelo to, da imamo za Veseli tobogan vsako leto toliko kandidatov, da nikakor ne moremo sproti vsem ustreči. Čakati najmanj eno leto na vrsto, je že kar pravilo. Tako smo že pred leti razmišljali, kako ugoditi vsem. Priprava in snemanje take javne oddaje, kot je ta, je predrago, da bi lahko snemali dve oddaji mesečno.

Potem smo začeli razmišljati, kako vsak mesec ceneje pripraviti še eno javno otroško oddajo. Seveda bi morala biti kolikor je le mogoče drugačna, kot je ta. Spet je bilo vprašanje, kako jo pripraviti drugače, kajti tudi na novi oddaji naj bi otroci nastopali, peli, recitirali, igrali na razne instrumente in tako dalje. Pa smo prišli na misel, naj bi otroci s svojimi učitelji pripravljali sami oddajo, jo sami vodili brez poklicnih konferansjejev, jo sami tudi glasbeno spremljali. Te oddaje naj bi bile priložnostne, posvečene kakemu prazniku ali pa čisto navadnemu pomladanskemu, jesenskemu ali zimskemu razpoloženju. Tako je nastal koncept za novo otroško javno oddajo. V roke ga je dobila čisto nova delovna skupina, taka, ki bo lahko s čisto novimi močmi in čisto novimi idejami ta koncept uresničevala in ga izpopolnjevala. Ta oddaja je „Pet pedi“.

Pa vrnimo se spet k Veselemu toboganu.

Vsako leto imamo na sporedu 10 oddaj. Vsako pisemce, vsako željo, pismeno ali ustno, naj bi v tem ali onem kraju posneli Veseli tobogan, si skrbno zabeležimo. Potem ko delamo načrt snemanj, razporedimo kraje tako, da je vsako leto za jeto v glavnem vsa Slovenija. Vsako leto posnamemo eno oddajo med otroci, ki so na počitnicah na morju. Že nekaj let pa gremo skoraj redno tudi med naše zamejske Slovence ali pa med rojake v tujino. Tako smo bili z Veselim toboganom že v Trstu, Gorici, v Celovcu in med našimi delavci v Stuttgartu. Letos smo pa celo posneli dve oddaji med rojaki, ki so že med

obema vojnama šli po svetu za kruhom in se naselili v rudarskih pokrajinah v severni Franciji, v Belgiji in na Nizozemskem. Tako smo posneli dve oddaji med mladim rodом, ki se je rodil na tujem. Če vas zanima, kako si prizadevajo obdržati stik z domovino, vas vabimo, da poslušate radio 5. in 12. maja ob 22.20. Prvič boste lahko slišali v Oddaji za izseljenke Veseli tobogan, ki smo ga posneli med našimi mladimi rojaki v Franciji; ti so imeli v gosteh še otroke naših delavcev v

Stuttgartu. Drugič boste pa lahko poslušali otroke naših izseljenec, ki živijo v Belgiji in na Nizozemskem. Oddaji bomo ponovili 25. maja ob 9.05 in 3. junija ob 8.05. Trenutno pa pripravljamo tudi snemanje oddaje med slovenskimi otroki v Porabju na Madžarskem. Če bo šlo vse po sreči in upamo da bo, bomo oddajo posneli 2. junija.

Seveda pa teče ves ta čas redno delo tudi doma. Vsak mesec je na vrsti drug kraj. In ne morem si kaj, da ne bi povedala še to, da je naša skupina, ki pripravlja oddajo, silno vesela, kadar zanese pot Veseli tobogan kam daleč od mesta, med otroke, ki tako redko zaidejo v kino, ki imajo redko priložnost nastopiti ali gledati druge, kako nastopajo, med otroke, o katerih tako redko kaj zvemo.

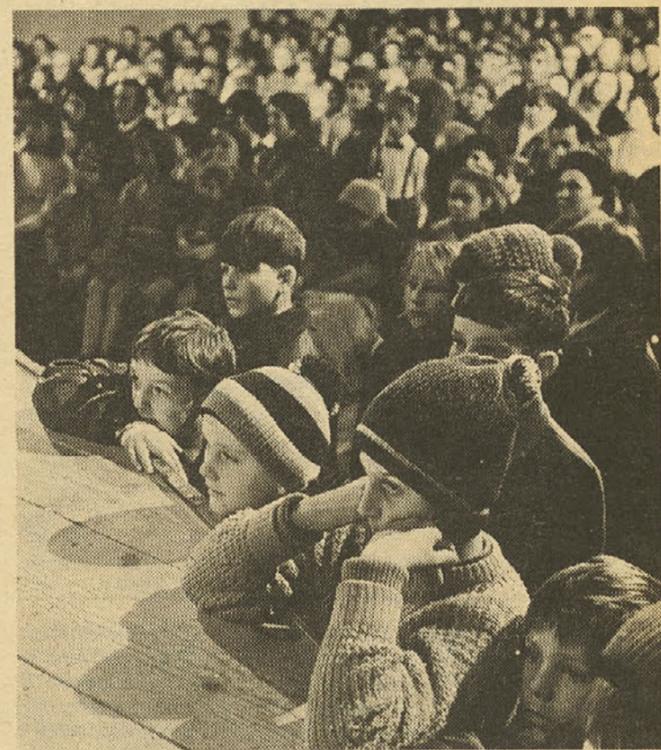

Mladi godbeniki na Veselom toboganu

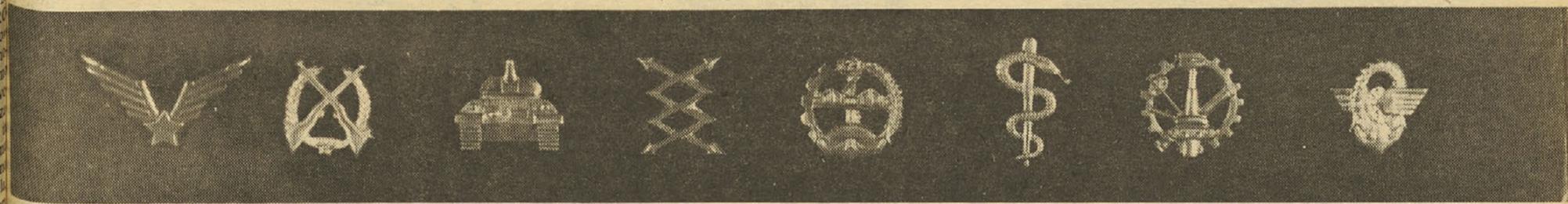
stopita, tudi po dva - potem skoraj lahko trdimo, da nastopi na vsaki oddaji vsaj 60 do 100 otrok. Vzemimo sredino, recimo, poprečno po 80 otrok na vsaki oddaji, kar da v 11 letih približno 9000 otrok. To je pa približno igračkanje z nekaj številkami, kajti navsezadnje ni bistvo in namen oddaje to, koliko otrok bo nastopilo. Pa čeprav malo tudi to! Vendar še bolj želimo, da bi otroci imeli priložnost skupaj s svojimi učitelji pripraviti domačemu kraju veselo, vedro otroško prireditev in za to prireditev pobrskati po preteklosti, poiskati najlepše,

znajo, kaj zmorejo, kaj delajo, kaj je v njihovem kraju zanimivega, kaj starega in že skoraj pozabljenega, je še vedno negovanjanja vredno. Vsi, ki oddaje po Sloveniji poslušajo, nedvomno lahko zvedo marsikaj zanimivega o kraju, otrocih, šolah, kjer oddaja teče, in hkrati se lahko med seboj tudi primerjajo.

Potem ko je oddaja na radiu že precej let tekla, se je televizijska redakcija dogovorila z radijsko, da bi to radijsko pripravljeno oddajo snemali tudi za televizijske gledalce. Zadržkov seveda ni bilo in tako zdaj že ne-

Marjan Kralj bo vsak čas sestavil tekmovalno ekipo in vsak bi bil rad kar najbliže, da bo hitro skočil na oder

ZNANJE JE PRVO - TUDI V JLA

„V BOJ ZA PRAVICO, ZA SVOBODO!“ To je staro, lepo in plemenito geslo. Toda, kot za vsako delo se je treba učiti in pripravljati tudi za uspešno bojevanje. Dandanes - ko so stroji že pri tolikih opravilih nadomestili in celo prekosili človeka - je tudi v boju poleg predanosti in poguma nadvse pomembno znanje. Le tisti, ki pozna strategijo in taktiko, bo znal modro voditi svoje borce. Le oni, ki pozna delovanje orožja, bo znal ravnati z njim. Bojevati pa se je treba na kopnem, na vodi in v zraku, s hladnim orožjem, razstrelivom in kemičnimi snovmi. Znanje je postalo eno najvažnejših stebrov tudi v Jugoslovanski ljudski armadi, ki predstavlja našo varnost in moč. V Jugoslaviji imamo tri popolne vojaške gimnazije (Beograd, Zagreb in Mostar), v Ljubljani pa je vojaški internat „Franca Rozmana Staneta“, ki bo prej ali slej prešel v vojaško gimnazijo. Za nadaljnje usposabljanje imamo še vojaške akademije različnih smeri, diplome so zdaj enakovredne diplomam na drugih fakultetah.

Vojaško šolstvo je samostojna panoga našega izobraževalnega sistema - in kot takšno bo imelo v našem listu svoj prostor. Danes predstavljamo bralcem vojaški internat „Franca Rozmana“ v Ljubljani.

SVOJE ŽIVLJENJE BODO POSVETILI VARSTVU DOMOVINE

Od začetka - to se pravi od 1. septembra 1971 vodi internat profesor Alojz Šonc. Minuli

teden so se gojenci vrnili s tekmovanja vojaških gimnazij v Mostarju. Osvojili so ekipno drugo mesto v plavanju, drugo mesto posameznikov pri skoku v daljino, drugo mesto v teku na 3.000 m in prejeli prelep pokal za tekmovalne v košarki. Na pokalu piše: „EKIPI ZA FERPLEJ MOSTAR 73“. Na pokal, ki so ga prejeli za pošteno, tovariško igro, so gojenci in njihov voditelj zelo ponosni.

Ali je za sprejem v internat potrebno posebno odlikovanje v telesni vzgoji, smo vprašali direktorja Šonca.

„Ne. Potreben pa je najmanj dober učni uspeh; vsi važnejši predmeti morajo imeti oceno dobro - in pa zdravje je pogoj. Mladega, zdravega človeka je

lahko usposobiti za tiste panoge telesne vzgoje, ki so mu blizu. Tako imamo za naše gojence smučarske tečaje - tudi vso smučarsko opremo smo jim kupili. Poleti imamo plavalne tečaje v Puli, pa tudi plesni tečaj prispeva svoje k razvedrilu in gibčnosti telesa. Gojenci tekmujejo z vojsko in s kadeti v Tacnu. Še več možnosti bo naslednje šolsko leto, ko se bomo preselili v nov internat ob Titovi cesti. Tam bomo imeli svojo telovadnico in druge telesno-vzgojne objekte. Tega internata se že vsi veselimo: sodobnejši bo, bolj praktičen in tudi lepši.

Resnici na ljubo naj povem, da je tudi internat na Roški cesti zelo svetel, zračen, da so sobe prostorne in lepo opremljene z divani (po trije, največ štiri gojenci spijo v eni sobi),

modernimi omarami, pisalnimi mizami in pečmi na oljno gorivo. Po stenah so reprodukcije slik svetovnih mojstrov. Marsikateri od gojencev pa še olepša sobo z lončnico, sliko, fotografijo ali z rezljanimi izdelki. Tako diha sobe domačnost - kljub redu, ki vlada v njih.

Dijaki - vseh skupaj jih je letos 79 - hodijo na različne šole: na poljansko in močvansko gimnazijo ter na štiri oddelke tehniške srednje šole. V prihodnjem šolskem letu, za katerega se je že doslej prijavilo 57 bodočih dijakov in gojencev, pa bodo vsi gimnazijci hodili na močvansko gimnazijo. Dijakov tehniške srednje šole pa vojaški internat ne namerava več sprejeti. Upamo, da bomo čez kako leto imeli poleg novega internata tudi že svojo gimnazijo v Ljubljani.

„Kako je pravzaprav prišlo do odločitve za vojaški dijaški dom v Ljubljani?“

„Že nekaj časa je vedno manj Slovencev med vojaškimi starešinami. Zdaj ko bosta internat in šola v Sloveniji in ko je večini zagotovljeno tudi delovno mesto v Sloveniji, se bo stanje izboljšalo. Enotno, disciplinirano življenje v internatu daje možnosti za vzgajanje k resnemu delu in tovarštvu. Vsi, ki se odločijo za vojaško smer, žive v internatu. Tu dobijo vso opremo, obleko in šolske potrebe (celo dežnike dobijo tu), zagotovljena pa jim je tudi pomoč pri učenju. Za sedanjih 79 dijakov imamo štiri redne vzgojitelje, poleg tega pa pomagajo še profesorji, ki služijo vojaški rok in so že opravili obvez-

ne vojaške vaje.“

„Od kod so gojenci?“

„Z vseh predelov Slovenije. Več jih je s podeželja kot iz mest. To je za nas tudi dragoceno, saj so za bodoče oficirje potrebni zdravi, zdržljivi ljudje. Da je na podeželju dosti bistr-

jaškem poklicu nekaj vase zaprtega, grobega, pretežno ukvarjanje z orožjem, uboganje ali ukazovanje. A temu že dolgo ni tako. Sodobna vojna vihra pa tako zajame vse od dojenčkov do starčkov in ne loči več fronte od mirnega življenja v za-

Pri učni uri

mladine, pa tako vsi vemo. Še nekaj moram povedati: zdaj ko vojaške šole niso več zaprte vase, lahko posebno nadarjeni po končani diplomi nadaljujejo študij in opravijo magistrij in doktorat. Zagotovljeni so jim dobri osebni dohodki in če se poročijo, tudi primerno stanovanje. To pripovedujem zato, ker mnogi še vedno vidijo v vo-

ledju. Zaledja ni več. Če je vojna, smo v vojni vsi - samo da so eni na to bolj strokovno pripravljene, drugi pa slabše.“

Sicer pa - vsak občan je glede na svoje sposobnosti tudi član civilne zaščite. Vojaške šole pa vzgajajo tiste, ki bodo strokovno vodstvo naše obrambe.

MOJI NADZORNIKI

PANTA RHEI

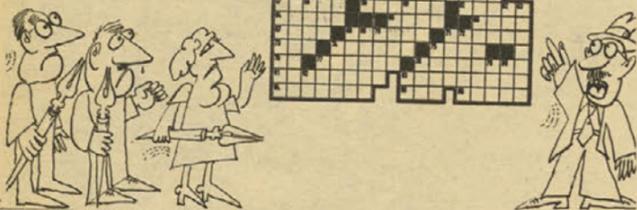
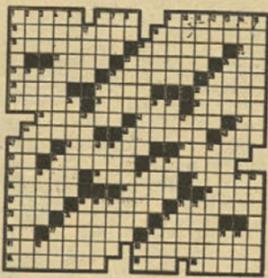
Izreka se spominjam še iz šolskih klopi. Saj se ga tudi vi, kajne? Ne vem, zakaj so nam toliko dopovedovali, da so stvari minljive. Počakali naj bi bili, da bomo stopili na trnovo pot slovenskega šolnika, pa bi si bili prihranili trud s prisposodobami o bistrem potoku.

Le kaj na svetu se še tako spreminja kakor naša šola? Sedaj je na vrsti poštevanke. Sem prav radovedna, koliko časa bo še v modi ropotanje s ploščicami, da bi otroke naučili, koliko je dvakrat dve.

No, pustimo poštevanke mladim! Bolj ko se človek stara, teže se prilagaja spremembam, jaz sem imela pa že v mladih letih grdo navado, da sem vsako novo resnico trikrat obrnila, preden sem jo vzela za svojo. Tako sem bila večkrat prava cokla napredku in razvoju. Ko bi bila znala vsaj molčati, tepka, ko bi se vsaj naglas ne bila upirala spremembam, ki so jih zagovarjali starejši in pametnejši od mene.

„Lahko mi verjamete, tovarišica,“ mi je rekel tovariš Ludvik, „da so višji forumi že vse premislili, preden so nam poslali okrožnico.“

Tovariš Ludvik je živel za spremembe. S pravim navdušenjem se je zavzemal zanje, pa naj je šlo za novo učilo, za novo metodo, za novo knjigo ali pa samo za nov obrazec v poročilu o zaključku leta.

Tovariš Ludvik je priganjal upravitelje, da so na nekaterih šolah spremenili šolske vrtove v kurje farme. Za šolo, ki ni imela vrta, se je prav tovariš Ludvik domislil, naj bi učenci izdelovali gumbe. Z njegovim prizadevanjem so opremili učne kuhinje z dragimi napravami, ki so jih mnogi otroci prvič in zadnjič v življenju videli v šoli.

Tovariš Ludvik ima velike zasluge za rast naše šole. Sledovi njegovega napreznega se danes pršaše po podstrešjih ali rjave po kletih, a bi zaslužili prostor na policah šolskega muzeja. Kar ni več nadzornik, se tovariš Ludvik ne utegne ukvarjati z njimi. Posvetil se je prepotrebni šolski administraciji. Obrazce sestavlja za vpisovanje delovnih in pedagoških ur, dodaja nova poglavja, nova vprašanja in nova okenca.

Koliko ur trdega dela je potrebno, da nastane takale papirnata plahta o delovnih urah! Številke tečejo podolgem in počez in vse se morajo ujemati... ne z življenjem, življenje je muhasto in hodi svoja pota... pač pa z nečem, kar je onkraj našega razumevanja. Zato se večkrat zgodi, da se zmotimo, da vpiše katera številka, ki jih nihče ni pričakoval, ali da jih vpiše v napačna okenca. Tovariš Ludvik se povsem upravičeno jezi na nas.

Tovarišica Ludvika sem spoznala, ko sem postala profesorica... hočem reči, ko so me napravili za profesorico, ko sem po zaslugi starega angleškega učbenika zapustila Svetega Andreja in se preselila v dolino.

Nič več nisem bila osnovnošolska učiteljica, poceni kupljeno učeno steno prodajala v razredih, ki so na tihem še zmeraj veljali za gimnazijo in so bili nekaj več. Tam smo bili vsi profesorji, profesor pa se je že na zunaj ločil od učitelja.

Učiteljice so se odpravljale v razred obložene s torbami, profesorja pa sta pred zbornico obvezno čakala dva reditelja, ki sta prevzela razrednico in učila in zvezke in jih kakor ministranta pred njim odnesla v razred.

Profesor se nikoli ni dal begati z opravki, ki ne sodijo v stroko, kakor so počele to učiteljice. Skrb za življenje v razredu je prepustil rediteljem.

Profesor se nikoli ni pustil zmerjati z učiteljem, tudi tisti ne, ki se je še sam trudil, da bi nekako skrpal srednješolsko maturo.

Meni je rdečica planila v obraz, če mi je kateri od otrok po vsej sili obešal zvoneči vzdevek. Pehla s Svetega Andreja mi je bila bolj všeč. Nisem se znala živeti v nove razmere. Vse sem delala drugače, zato nisem imela ugleda ne pri otrocih in njihovih starših ne pri stanovskih tovariših. V odmorih sem se izogibala zbornice, in če sem le utegnila, sem stekla na spodnji hodnik, kjer so se učiteljice nižjih razredov zbirale v grupe in opravljale. Ti neskončni klepeti! Kako si človek odpočije ob njih.

Prav zaradi družine in klepeta sem se tudi na sindikalnih zborovanjih spravila v zadnje vrste, med učiteljice. Tam smo stikale glave in se hehetale in preslišale vsaj polovico dolgih govorov.

Si lahko mislite, kako me je prizadelo, ko so nam sporočili, da se bo sindikat ločil, da se bodo sestajali učitelji zase, profesorji pa zase? Tovariš Ludvik je imel o tem dolg govor.

„Strokovnost in narava dela, tovariši in tovarišice, zahtevata, da si napravimo vsak svojo organizacijo, da se posvetimo vsak svojim vprašanjem...“ je govoril.

Naštevati je dokaze za pravilnost svojega prepričanja, kakor bi prebiral jagode na rožnem vencu.

„Sprememba je nujna,“ je končal. „To je velika prelomnica v razvoju šole, ki bo dala našemu delu nov polet...“

Se toliko nisem počakala, trapa neumna, da bi bil tovariš Ludvik postavil klicaj na koncu svojega govora. Kar vrglo me je s stola.

„Potlej bomo ločeni, tovariš Ludvik,“ sem se oglasila. „Nič več ne bomo enotna šola.“

„Bojim se, da niste razumeli vseh mojih besed, tovarišica,“ me je pokaral tovariš Ludvik.

Seveda jih nisem. Nekaj sem jih preslišala, ker mi je sosedja prav takrat pripovedovala o novi učiteljici pri Svetem Andreju. Pa me tudi zanimale niso. Samo to sem čutila, da je starih zborovanj konec, samo temu sem se upirala.

„Zmeraj smo bili skupaj, enotni,“ sem trmoglavila.

Tovariš Ludvik me je samo ostro pogledal in vprašal: „Kdo je za to, da se ločimo?“

Nekaj rok se je mlahavo dvignilo, takrat smo glasovali samo za, nikoli proti, in tovariš Ludvik je naročil zapisnikarici: „Soglasno.“

Nazadnje sem se tudi sama vdala v usodo, kaj pa sem hotela drugega. Toda usoda mi je to pot naklonjena. Ne spominjam se, da bi bila katera odločitev krajšega veka, kakor je bila ta o ločenih sindikatih na osnovni šoli. Že na naslednjem zborovanju, kjer smo se proti pričakovanju spet zbrali vsi, je imel tovariš Ludvik znova dolg in navdušujoč govor.

„Naša enotna šola, tovariši in tovarišice,“ nam je dopovedoval, „ne prenese dvojne organizacije, dvojnega dela in dvojnega dogovarjanja. Zmeraj smo bili skupaj, zmeraj na isti fronti. Zato je naša odločitev, da se združimo v eni organizaciji, prelomnica v delu slovenskega učitelja...“

Spet so se vrstili dokazi, kakor jagode na rožnem vencu, in spet je sledilo vprašanje: „Tovariši in tovarišice, kdo je za to, da se združimo?“

Nekaj rok se je mlahavo dvignilo, kakor na zadnjem zboru, tovariš Ludvik pa tokrat ni bil zadovoljen. Z ostrim pogledom je preletel zadnje vrste, se ustavil na meni in vprašal: „Pa vi, tovarišica, mi boste spet ugovarjali?“

„Zakaj naj bi vam ugovarjala?“ sem bila zbegana.

„Vendar!“ je z olajšanjem vzdihnil tovariš Ludvik. „Vendar tudi pri vas sprememba.“

Potem se je obrnil k zapisnikarici: „Soglasno.“

Tak je bil tovariš Ludvik.

MIHAELA SRŠENOVA

PRVORAZREDNI POTNIK

Vlak je enakomerno ponavljal praritem, zasekan že dve stoletji med presledke tračnic. V sosednjem vagonu je utihnilo kokodakanje kokoši, lepo zamreženih v velikih pletenih košarah. Kmetice so zaspale z njimi vred, kot po dogovoru. Z dimom pralokomotive se je mešal vonj domačih klobas in žganjice ter vnašel v lepoto pokrajine požrešen nadih. Rad potujem z ljudmi, ki jih še nikoli nisem srečal; rad sem iskren z ljudmi, ki mi nikoli ne bodo mogli škodovati; rad se sabljam z mislimi teh neznancev; rad pojem v ritmu, ki ga narekujejo ropotajoča kolesa.

Mož nasproti mene, brezhibno oblečen, z nekam nervoznimi kretnjami, z otroškimi, begajočimi očmi, se je zastrmel vame. Kot preplašeni jelen je skakal k vratom, jih odpiral, zapiral, neslišno tiheno, komaj slišno, sedal nazaj na svoj sedež in si zapisoval imena postaj. Bil je podoben drobceni, večno vznemirjeni bolhi. Mencal je na sedežu, me metal iz drežeža, polnega tajnih pričakovanj in skritih križarjenj po prepovedanih poteh... Nejevoljno sem pokašljeval, kihal, pihal, buljil vanj in topotal z nogo. Zaman!

Pridrsl je k meni, se zaupljivo nagnil k mojemu ušesu in zatrobil: „Vlaki so kakor ženske! Nikoli ne pridejo točno, sprejemajo vse mogoče potnike, dajejo le malo udobja – vendar brez njih ne bi več mogli živeti!“ Pri tem si je zavil sirkaste brčice navzgor. „Zame je edini problem v življenju – prodati dovolj telet!“

Spreletelo me je: s telečjim genijem potujem, človekom, ki oskrbuje države v razvoju s teleti! Z živinskim bogatašem?!

„Pet mesecev kupčevanja mi prinese sedem mesecev potovanj. Svet je veliko tržišče, vedno dobro založeno s teleti. Najraje imam pasmo simenthal, ker je odporna in daje zelo dobro usnje za čevlje...“

Nenadoma je moziček prebledel, se vrgel na tla in se pričel zvijati v vseh mogočih parabolah in krčih. Na ustih se mu je nabrala pena, ki je dišala po kolodontni pasti. V kupe je vstopil na smrt preplašeni konduker. Pograbila sva obsedene in peljala do vrat. Govoril je stozložne besede, brez slovnice; histerično se je

smehljaj in božastni napad je bil popoln. Vlak se je ustavil. Rešilo avto je odpeljal ubogega padežnika v bolnišnico... .

Na naslednji vlak sem moral čakati tri ure. Sedel sem v kolodvorski restavraciji, bral časopis in z očmi iskal prvo pomladansko popje med drzno krojenimi krilci. Mož nasproti mene je spustil časopis... . okamenel sem. Božastnik! Elegantly oblečen, samo drugo obleko, pred seboj TONIC Water s Cynarjem, svetovni polnik, to se takoj vidi!

„Presenečeni, ne?! Peljali so me v provincijsko ambulanto. Bolničarke ostarele, sobice kot jetniške celice, postelje vojaške, nobenih rož, bolniki pravi, brez volje do pogovora. Pobrisal sem jo po požarni lestvi. V javnem stranišču sem se preoblekel, sedel na naslednji vlak – v prvi razred seveda – in – tu sem!“

Ni, da bi dvomil: potnik z metodo! Njegova moč je v slabosti kondukerjev. „Vedno stopim v prvi razred. Če je vlak Orient-Express, potem do Devdelije ni nikogar na spregled. Če pa se konduker ustavi v sosednjem kupeju, začnem takoj igrati božastnika. Nekoč sem srečal kondukerja, ki me je samo v oči pogledal – in vrgel z vlaka. V mladih letih ga je metalo božje in takoj je spoznala materja. Tako sem prevozil vse nordijske dežele, Rusijo, Severno Ameriko, košček Azije in Albanijo. Desetkrat sem sedel v priporu, petkrat sem bil brez potnega lista, najteže mi je bilo v Švici, kjer imajo namesto kondukerjev avtomate, ki nimajo srca.“

„Živite kot zajček v detelji! Nobenega udobja, nobene gotovosti, nenehno na preži, v nevarnosti, da vas zalotijo. Od česa pa pravzaprav živite...?“

„Mladi mož, preveč sivih besed je med vašimi zelenimi mislimi. Jaz sem bivši davčni inšpektor dr. Blisk. Vse življenje sem živel med kleščami norm, predpisov, paragrafov, kazni in prekrškov. Koznoval bi celo metulja, ki bi pil med iz čebelnega satovja, namesto iz cvetice... Star mož sem že! To je moje edino veselje... Zdi mi se, da moram iznajti drugo metodo. Božjast je preveč vsakdanja. Pogledajte – kupil sem si specialno psihopatologijo slavnega Leva Milčinskega. Tudi gledališče moram pogosteje obiskovati. Iznašili so neko novo metodo sminkanja; z eno kretnjo zbriseš ves narejen obraz. Na mojem naslednjem potovanju bom oblečen v kondukerja iz sosednje republike. To zbuja poklicno sočutje...“

Vlak je zapiskal. Plačal sem prvorazrednemu potniku prvorazredno večerjo. Bilo mi je, kot da sem zagledal še en tir, po katerem se še nisem nikoli v življenju vozil, jaz, nadzornik kondukerjev.

IVAN CIMERMAN

POGLED SKOZI ŠOLSKO OKNO

PO RAZSTAVI UČIL

Imeli sta srečo, da sta še ujeli mednarodno razstavo za rep. Rekli sta: če sva že učiteljici z najbolj zaostale šole brez učil, si pojdiva napast vsaj oči... .

Pozdravil ju je blišč vsega in prvi vtis obilja ju je tako prevzel, da nista vedeli, kje začeti z ogledom. Saj to je pravcata Koromandija, polna čudes, zlasti pa zastonskih perspektov. Nekje čisto pri koncu pa je kakor po naključju zamešan tudi namig o nekakšnih „astronomskih“ cenah, toda te naj vas ne motijo, vi samo izbirajte... .

Drugi obiskovalci so postali val, ki ju je potegnil za seboj. Tako je še najbolje, če si že podoben otroku, ki se je brez beliča znašel na pisanem sejmu: užitek si zagotovi s tem, da zajaše konja svoje domišljije in tako postane vse njegovo.

– Pogled te mične mizice in stolčke! Učenci bi že zaradi njih dvakrat raje hodili v šolo. In kaj imava midve v tistih plesnivih prostorih: odpisane klopi, ki se jih je centralna šola z veseljem odkrivala in jih malo manj kot „velikodušno“ poklonila svoji podružnici, češ, za vas bodo kar imenitne.

In ta bajna svetilna telesa! Naši hribovčki so šele lani spoznali električno luč. Elektrifikacija vasi jim je obesila pod šolski strop celi dve žarnici, pa so zanje hvaležni bolj kot so mestni za kompletni paradiž v novi palači... .

In kaj vidim tu: zvočno notno tablo! Mi pa še univerzalne za vsakršno rabo nimamo poštene, zakaj to, na kar morava pisati in risati, je samo spomin na arhaično predhodnico sodobne table... .

Val ju zanese med učila. Zdi se jima, da bi ob tolikšnem bogastvu tudi sredi noči z veseljem vstajali k pripravam za pouk, učenci pa bi strmeli... .

Poglej si ta muenchenski planetarij! Če pomislim, kako naivno drastično ponazarjam ekliptiko: s tremi različno velikimi učenci, katerih eden, ki mora predstavljati Luno, se ničkolikokrat zaleti v igralca Zemlje. Tako se „demonstracija“, namesto da bi posredovala občudovanje kozmičnega kroženja, vselej končuje s smehom... .

In magnetofon, sinhroniziran z diaproskopom – za najine

predstave vrh didaktične tehnologije! Ne drznem si upati, da bi ga pred iztekom tisočletja dobila tudi naša podružnica... .

Oddelek za ročno izdelana učila ju pritegne z magnetično močjo. Tu se počutita spet na realnih tleh, saj se tudi sami ubadata z oblikovanjem primitivnih učnih pripomočkov. Ko pa se prepričata, da tudi te vrste izdelki niso nastali brez strokovnih naprav in ne brez večjih stroškov, jima upade polovico začetnega poguma – takih dosežkov njuna skromnost nikoli ne bo premogla. Se naprej bodo igrala glavno vlogo beseda, arhaična tabla in kreda.

Ko se nekam zgubljeno ozirata po tej Koromandiji opreme in učil, se jima približa človek, ki je hodil tesno za njima po razstavi:

– Oprostite... . Kaj vama je dala ta razstava?

– Polna usta sline in polno torbico perspektov... .

– Nič drugega?

– Samo še težko srce, ker nobeden od teh perspektov najini podružnici ne bo zmanjšal njene revščine.

– Potem pa samo besedo v tolažbo: žalostno je sicer sanjati o sodobnem pouku, ki si ga ne morete privoščiti; še bolj žalostno pa je, če ima učitelj nekje vse to na voljo, pa mu vse skupaj rabi bolj za parado kakor zresnično učno rabo. V takem primeru vaši učenci niso kaj prida na slabšem – nemara celo toliko na boljšem, kolikor globlje z njimi živite... .

JANEZ LAMPIC

VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE, št. 2

Uvodnik prinaša prispevek republiškega sekretarja za prosveto in kulturo Tomaža Bizajla, ki nas pod naslovom Vzgoja in izobraževanje ter družbeno-politična prizadevanja za stabilizacijo seznanja s tem aktualnim problemom. Avtor razpravlja o programu srednjeročnega razvoja socialistične republike Slovenije na področju vzgoje in izobraževanja, pri tem pa se sprašuje, ali morda ne bo omejevanja sredstev za prispevek k stabilizaciji pomenilo zastoja ali odstopanja od zastavljenih ciljev na področju vzgoje in izobraževanja.

Jurij Gartner nas seznanja z drugo mednarodno razstavo učil in šolske opreme, ki jo je organiziral zavod za šolstvo SRS. Avtor razčlenjuje pomen izobraževalne tehnologije, piše o strokovnem posvetovanju o izobraževalni tehnologiji, ki je bilo organizirano med razstavo o učiteljevih izdelkih na razstavi ter o pomembnosti razstave kot celote.

Za novo kvaliteto delavskih univerz je naslov prispevka Marjana Laha. Avtor analizira pomembnost delavskih univerz, izhodišča nadaljnjega razvoja, razpravlja o kadrovske problematiki in financiranju.

Danica Marinova je napisala prispevek Družbena vzgoja in izobraževanje staršev. V njem razpravlja o usposabljanju staršev za sodobno družbeno življenje in vzgojo, aktivnem vključevanju staršev v skrbi za mlado generacijo, ter jasno poudarja, kako pomembna naloga je dopolnilno izobraževanje in usposabljanje delavcev na področju izobraževanja staršev.

Mirjana Borčičeva nas seznanja v svojem prispevku Estetsko dojemanje filma s specifičnostmi filmskega izraza, govori o ritmu filma in o televizijski umetnosti.

Helena Novakova razpravlja o Učenčevih delovnih zmogljivostih v učnem procesu. Obravnava delovno zmogljivost in starostno stopnjo učencev, vpliv delovnih razmer na delovno zmogljivost učencev, piše o periodičnem nihanju delovne zmogljivosti učencev med dnevom, tednom in letom ter poudarja, da bi te stvari morali upoštevati pri sestavljanju urnikov, kakor tudi pri organiziranju življenja in dela učencev v podaljšanem bivanju.

Prispevek o osnovnem izobraževanju ob delu je tokrat napisal Jože Gluk. V njem govori o pomembnosti tega izobraževanja, prikazuje podatke o osnovnem izobraževanju odraslih v SRS in v celjski regiji, razpravlja o problematiki osnovnega izobraževanja odraslih ter daje predloge za izboljšanje tega tako pomembnega področja.

Marija Breznikova razmišlja o Rejništvu kot sestavnem delu kompleksne rehabilitacijske služne prizadetih. Razpravlja o vlogi družine in pomenu rejniške družine, o povezavi otroka rejenca z domom ter navaja nekatere oblike dela za razvijanje dobrih medsebojnih odnosov z rejniki.

Vinko Skalar analizira Pojem permisivnosti. Tončka Metelkova pa nam je tokrat napisala sestavek o podaljšanem bivanju učencev v osnovni šoli, ki bo prav gotovo zanimal vsakega učitelja.

Učitelji, ki poučujejo moderno osnovnošolsko matematiko, bodo veseli prispevka Erike in Janeza Ferbarja, saj nas pisca seznanjata z določljivostjo smotrov za učno temo pri novi matematiki.

Učitelji družbeno-moralne vzgoje v osnovni šoli pa bodo našli pripomoček v gradivu Dva vzorca za družbeno moralno vzgojo z metodičnimi navodili za delo. Rudi Lešnik seznanja bralce s prispevom Delo je pogoj otrokovega dela.

O tem, kaj so povedali ravnatelji o družbenopolitičnem izobraževanju na seminarjih, ki so jih organizirale organizacijske enote zavoda za šolstvo SRS v letošnjem letu, pišeta Marija Košak in Jože Valentinčič.

Martin Rozman govori o samoupravi v šolskih društvih, dr. Barica Marentič-Požarnik pa o izobraževalni tehnologiji v nekaterih socialističnih državah.

Kot ponavadi so tudi ob koncu te revije informacije, recenzije, potrjeni učbeniki in učila ter novosti iz knjižnice zavoda za šolstvo. Drago Novak

NOVA KNJIGARNA ZA ZNANSTVENO LITERATURO

Letos je odprla založba Partizanska knjiga na Trgu revolucije nasproti poslopju Univerze v Ljubljani novo, naj sodobneje opremljeno knjigarno. Prodajalna ni splošnega tipa, marveč ožje specializirana, predvsem za prodajo domače jugoslovanske pa tudi tuje strokovne literature. Za zdaj so močnejše zastopana znanstvena in poljudnoznanstvena dela s področja tako imenovanih humanističnih ved, pri čemer pa se bo, kakor so zagotovili zastopniki Partizanske knjige, izbor študij, razprav, učbenikov, priročnikov, strokovnih revij in drugih študijskih pripomočkov sčasoma še povečal in obogatil predvsem z različnimi tujimi publikacijami.

Knjigarna, ki je prva te vrste pri nas in jo vodijo strokovno usposobljeni prodajalci-svetovalci, je odprta ves dan. Za kupce, ki jo bodo obiskali prvih štirinajst dni, je predviden dvajsetodstotni popust pri nakupu vseh knjig in revij. Ko se bo prodajalna vpeljala in bo čez čas steklo tudi obročno odplačevanje, bo knjigarna prav gotovo izpolnila svoje poslanstvo — zlasti med študenti.

misli tudi na vzgojno vrednost glasbenega pouka, ki želi bolj kot prej pobrati vsi mladino sveta s posredovanjem ljudskih in drugih napevov, predvsem takih, ki jih nismo poznali. Menim, da nova pesmarica to vodi upošteva, upošteva pa tudi otrokov čustveni in predstavnostni svet.

Ugotovitev, naj bi se nova slovenska pesmarica zgledovala po pesmaricah drugih evropskih narodov, ki imajo ob pesemskem gradivu še potreben komentar s kulturno-zgodovinskimi opombami, ni najbolj upravičeno utemeljena. Doslej pri nas ni bilo podobnega učbenika, v katerem bi imeli zgodovinske in druge podatke o pomenu in nastanku pesmi, saj je to vendar osnovna naloga glasbeno narodopisnega instituta in njegovih edicij. Nova pesmarica za osnovno šolo pa je namenjena predvsem učencem, zato ni razloga, da bi spreminjali njene sedanje oblike. Pisec članka je menda pozabil, da je glasbeni pouk pri nas organiziran drugače kot v tujini, zato moramo tudi šolsko literaturo prilagoditi našim razmeram. Če pa ima tov. Albin Simončič dovolj praktičnih izkušenj, predlagam, da pripravi boljši koncept nove pesmarice, ki bi ustrezala namenu glasbenega pouka v naši osnovni šoli.

Še in še bi lahko polemizirali. Pomanjkljivosti so tudi v drugih pesmaricah. Nekatere v celoti ne ustrezajo zahtevam glasbenega pouka v osnovni šoli, in to največ po pristopnosti izbrane snovi, ki bi jo v učbeniku morali ločiti: na tisto, ki je namenjena učencem, in ono, ki jo potrebuje učitelj. Ob te se nihče ne spotika. Zakaj ne...?

Prepričan sem, da bo večina glasbenih učiteljev prej ali slej spoznala vrednost in uporabnost nove slovenske pesmarice, ki ne zastavlja starejšega glasbenega izročila, novosti pa priporoča.

In še to: ali lahko še sploh kdaj pričakujemo zelo zaželeno in potrebno literaturo za glasbeni pouk, če znamo samo veliko povedati, pokazati pa malo?

MILKO HOMER, prof.
Selnica ob Dravi

DEJAVNOST MLADINSKIH KNJIŽNIC V MEDNARODNEM LETU KNJIGE

V mladinskih knjižnicah in pionirskih oddelkih je bilo v minulemu letu mogoče opaziti večji nakup knjižnega fonda, zelo povečano izposajo in čedalje intenzivnejše posvečanje knjižni vzgoji mladega bralca. Skoraj v vseh pionirskih oddelkih po Sloveniji so se uveljavile ure pravljic, kot izjemen primer vzgojne prizadevnosti pa velja omeniti pionirski oddelk knjižnice v Velenju, ki ima redne ure pravljic tudi za učence s posebne šole.

Aktivno sodelovanje s šolami so razen novomeškega in murskoboškega dosegli vsi oddelki pionirskih knjižnic. Omenjena oddelka sta nameščena v zelo neustreznih prostorih, tako da tudi drugih oblik dela z mladim bralcem nista mogla razviti. S prostorskimi težavami se bori še več pionirskih oddelkov, kar nujno vpliva na rezultate njihovega dela.

Minulo leto so mladinske knjižnice pripravile svojim obiskovalcem več razstav, literarnih večerov, literarnih ur in srečanj s književniki. Oddelk pionirske knjižnice v Trbovljah redno poroča o novih mladinskih knjigah v svojem lokalnem radiu, pionirska knjižnica v Kranju pa v lokalnem časopisu. Med izredno dejavne pionirske knjižnice sodi knjižnica v Mariboru. Ta je za mednarodno leto knjige dobila popolnoma nove, funkcionalne prostore. Največ akcij je realizirala matična pionirska knjižnica v Ljubljani, ki že vrsto let načrtno skrbi za čim uspešnejšo knjižno vzgojo mladine. Iz te ustanove izhajajo na področju mladinskega knjižničarstva tudi strokovna usmerjanja in študijske raziskave.

Ker akcije, ki so jih mladinske knjižnice organizirale v mednarodnem letu knjige, niso bile zamišljene le kot enkratna manifestacija, upamo, da bo dejavnost teh oddelkov bistveno prispevala k vzgoji mladega bralca. Zeleti je edino to, da bi bile vse mladinske knjižnice deležne družbenega razumevanja, ne pa samo nekatere, pa tudi to, da bi učitelji uvideli potrebo po povezovanju učno-vzgojne snovi z možnostmi, ki jih nudi učitelju in učencu javna mladinska knjižnica. Povedano z drugimi besedami se to pravi, da se ni povsod vzpostavljena trdna zveza med šolskimi in javnimi mladinskimi knjižnicami. Kot zgled povezovanja teh dveh tipov knjižnic velja omeniti oddelk pionirske knjižnice v Trbovljah, ki redno sodeluje s šolami, in šolsko knjižnico dr. Vita Krugerja v Ljubljani, ki je v stalnih stikih z najbližjo javno pa tudi s pionirsko knjižnico.

V območje popolne neosveščenosti in dejanskega duhovnega kriminala pa sodijo tisti primeri učiteljeve ljubosumnosti, ki učencem preprečujejo obisk javne mladinske knjižnice, češ da ima zanje dovolj knjig šolska knjižnica. Na seji komisije za šolske in javne mladinske knjižnice pri DBS, ki je bila 23. 3. v Ljubljani, so bila žal odkrita tudi taka stališča.

BERTA GOLOB

SLOVENSKA OTROŠKA POEZIJA

2. aprila ob 11. uri so v Pionirski knjižnici odprli razstavo „Slovenska otroška poezija“. Prirejena je bila v počastitev mednarodnega dneva mladinske knjige, rojstnega dne mladinskega pisatelja Hansa Christiana Andersena. Odprla jo je upravnica knjižnice profesorica Martina Širčljeva in spregovorila o pripravah in namenu razstave. Nato je sodelavec Pionirske knjižnice, pesnik Dane Zajc prebral tri pesmi iz svoje pesniške zbirke „Bela mačica“.

Razstava je urejena po avtorjih in obdobjih. Začenja z ljudskimi pesmimi za otroke. Tu so razstavljene knjige ugank, živalskih pripovedk v verzih in pesmi z raznih krajev Slovenije. V posebni vitrini so razstavljena najstarejša dela naše otroške poezije. Najstarejša je knjiga Marka Pohlina: Kratkohasne uganke in zbudne kunshte Wele shole, ki jo je napisal pod psevdonimom Peter Kumras in je izšla leta 1788 v Ljubljani. Slede Pesni Valentina Vodnika, ki jih je uredil Fran Levstik, Vijolice Luize Pesjakove, Zvončeki Antona Brezovnika, Iz mladih dni Antona Funtka, lep slovni zbornik Drobntnice iz leta 1846 ter Levstikove Otroče igre v pesencah, ki so bile objavljene v Vrtnu. Razstavljene so kasnejše izdaje Levstikovih mladinskih pesmi in dela Josipa Stritarja.

V drugem prostoru si lahko ogledamo dela mladinskih pesnikov od preloma stoletja do današnjega časa. Tu vidimo objavljene otroške pesmi bolj in manj znanih pesnikov od Otona Župančiča, Dragotina Ketteja, Anice Černejeve, Vide Jerajeve, Franceta Bevka pa do Toneta Pavčka, Kajetana Koviča in Lojzeta Krakarja.

Razstavo sklenejo antologije otroških umetnih pesmi od prvih „Zvezdic“ Josipa Jekla in Cvetka Golarja: „Bob za mladi zob“ iz leta 1920 pa do „Sončnih statev“, ki so izšle leta 1970 v Kurirčkovih knjižnici.

H. T.

KNJIGE ZA MLADE BRALCE

Tekmovalcev za bralne značke je iz leta v leto več. Lani jih je osvojilo že več kot 72.000 mladih bralcev. Žal pa ima še marsikatera šolska knjižnica premalo dobrih knjig, organizatorjem pa marsikje zmanjka denarja tudi za nakup knjig za nagrade tekmovalcem. Zato je Zveza bralnih značk Slovenije zaprosila kulturno skupnost Slovenije, njen odbor za književnost, da nam z nakupi knjig pomaga vsaj nekoliko založiti knjižnice po šolah. Tako smo pred kratkim poslali 65 šolam na manj razvitih območjih Slovenije pakete knjig; denar je prispevala kulturna skupnost Slovenije, nekaj knjig pa je v pakete priložila še založba Mladinska knjiga, za kar se prav lepo zahvaljujemo. Zavedamo se, da bi morali biti ti paketi še dosti večji, če bi hoteli napolniti police šolskih knjižnic ter nagraditi tekmovalce za bralne značke. Upajmo, da te pošiljke knjig ne bodo zadnje.

ZVEZA BRALNIH ZNAČK
SLOVENIJE

Aktualno o današnji umetnosti

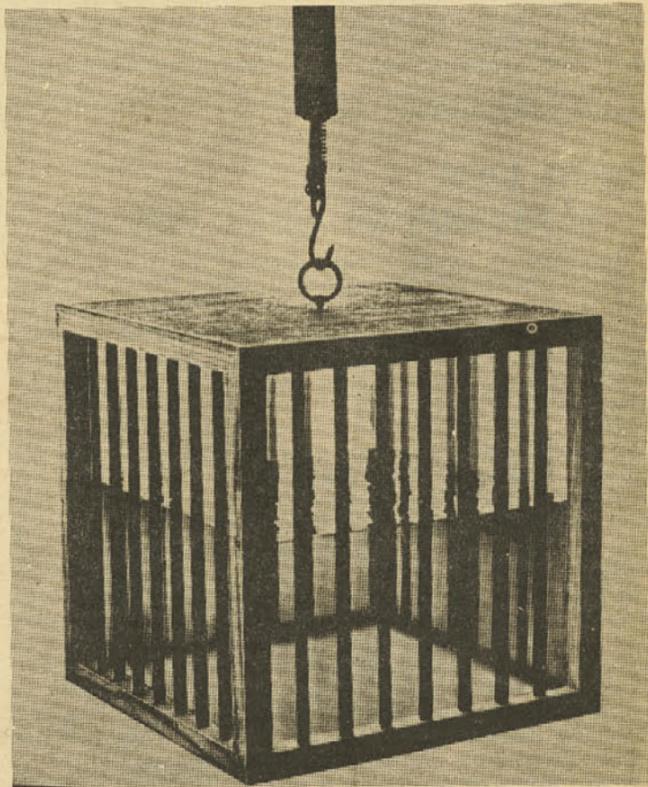
OPOZORILO

Dvajseto stoletje vnaša v zakladnico umetnosti toliko raznolikega, da smo nenehno v zadregi, kadar hočemo odgovoriti na vprašanja: ali je to delo umetniško, ali predstavlja zgolj eksperiment, ali pa pomeni — kot v našem primeru — nekako opozorilo. Resda ni naša dolžnost, da priznavamo za umetniško vse, kar nam ponujajo današnje razstave. Priznati pa moramo, da najdemo na njih tudi najgloblje zasnovana dela. Znano je, da si v našem stoletju ni moglo pridobiti veljave trajne umetnosti nobeno površno delo. Ko ugibamo razloge, zaradi katerih je avtor konstruiral to kletko z vodo, nam seže pogled tudi v kraje, kamor bi lahko smiselno postavili ta simbol. Morda nad Saharsko puščavo, da bi oni, ki segajo po orožju, vedeli, da lahko izgube še tisto, kar so si s težavo pridobili v miru. Ali pa si predstavljamo teh 600 litrov vode kot spomenik na Luni, kamor bi zemljani ponesli Talesov praelement. Na spomeniku vidimo napis: „... Ker tu ni vode, zato na Luni ni življenja. Srečni zemljani, ki vodo imamo, postavljamo ta spomenik življenja. Ko bo človeštvo poseglo po vseh sredstvih uničevanja, bo zadnji zemljan lahko izpil teh 600 litrov vode. Tako naj bo vse dotlej, dokler ne odkrijemo gostoljubnejših planetov, kot je Luna!“ Ne čudimo se, če sta omenjena razloga navdihnila umetnika, da je v kletki razstavil teh nekaj litrov vode.

Pred 2600 leti je grški filozof Tales iz Mileta proglasil vodo za praelement. Prepričan je bil, da sme tisto, česar je največ, proglasiti za prvobitnost. Njegove ugotovitve drže še dandanes. Vse, kar je živo, potrebuje vodo. Kjer vode ni, tudi ni življenja. Prav je, da ni ostalo le pri filozofskih ugotovitvah. Našel se je umetnik in s svojim delom potrdil pravilnost razmišljanja, ki mu ni tuja praksa. Ljubi vse, kar je živo. Skrb za človeštvo mu je najvišja vrednota. Sredi mogočih in nemogočih eksperimentov današnje umetnosti seveda navdušeno zaploskamo tej ideji humanizma. Odgovoriti pa moramo na vprašanje, če je ta primer tudi umetniški. Ob togih, kovinskih palicah rešetk kletke doživljamo asociacijo zaprtosti, uklenjenosti, kljub temu pa je zaprti očuvano pred vsemi, ki mu groze. Konflikt oblike in vsebine, ki je tekoča in gibajoča, se stopnjuje: prek naše ugotovitve, da potrebujemo vodo, vodi do strahu, da bi nam ta ne bila več dostopna. Spreleti nas občutek negotovosti, strah. Umetnik je dosegel svoj namen. Kot nasprotje tej bezizhodnosti si predočimo vse tiste čudovite francoske in druge pejsaže in marine Seurata, Van Gogha, Maneta. Vidimo utripajoče odseve sonca v slikah Turnerja, Moneta in številnih drugih umetnikov. Če sta v teh delih izraženi radost nad življenjem v naravi in slikovitost refleksov v vodi zadoščali za ugotovitev, da so ta dela umetniška, ker to radost podoživljamo, tedaj nam mora razmislek o možni ukinitvi te radosti pomeniti prav tako umetništvo, čeprav nas navdaja z drugačnimi tesnobnimi občutji. V tem delu je poudarjena kristalno čista ideja zaskrbljenosti — vsem zemljanom v opozorilo. Ali bomo še čuvarji narave? Voda, ki v gorskem potočku igrivo skaklja prek skal, se v nadaljnjem toku spremeni v veliko silo, ki podira vse slabotno, ukročena pa je glavni energetski vir. Voda, vključena v kletko, je simbol naše človečnosti, opomin vsem, ki se odtujujejo naravnemu življenju. Umetnikov klic je prišel še ob pravem času.

Mar ni ta spomenik že imeniten osnutek značke — simbola družtev za varstvo narave?

IGOR PLEŠKO

VELIKA KLETKA VODE, 1972 (M. 4X3X3, železo in 600 litrov pobarvane vode), Fabrizio Plessi

ŠE ENKRAT:

PREK SVETA ODMEVA PESEM

Konec decembra leta 1972 je izšla nova pesmarica za osnovne šole „Prek sveta odmeva pesem“ avtorja Mira Kokola. Državna založba Slovenije nas je že večkrat obvestila o izidu te obširne pesmarice za učence od 4. do 8. razreda osnovne šole. Avtor je doslej izdal še zbirke „Evropa v pesmi“, „Šolsko leto v pesmi“, „Zbirka pesmi ob 25. obletnici osvojitve“, „Pesmi za otroški in mladinski zbor“ in druge. „Prek sveta odmeva pesem“ je torej zadnje delo mladega glasbenega pedagoga in skladatelja prof. Mira Kokola.

Njegove zbirke in tudi zadnje delo so na našo javnost učinkovale precej osupljivo. Zbudile so različna, tudi nasprotujoča si mnenja: od presenečenja do navdušenja in oporekanja, toda brez dvoma so pomenile prelom s seveda še vedno živo in tudi plodno tradicijo. In prav zato niso doživele ustreznega odmeva, kakor bi zaslužile in kot bi pričakovali.

Tako na primer beremo v 6. številki Prosvetnega delavca manj razveseljav članek prof. Albina Simončiča, ki za novo pesmarico ni pokazal razumevanja. Članek je tembolj sporen, ker pisec ni upošteval celotne razlage v uvodni besedi. Zato v njem ne zasledimo dobromamernih pripomb, ki bi spodbudno prispevale k obogatitvi nadaljnjega avtorjevega dela, kar je drugod v navadi. Namerno ali nenamerno zmanjšuje tudi ugled strokovni komisiji in drugim sodelavcem, ki so učbenik pregledali in ocenili. Tudi republiški sekretariat za kulturo in prosveto je bil verjetno v „zmoti“, ko je pesmarico potrdil kot učbenik.

Kaj še lahko povzamemo iz članka? Tovariš Albin Simončič ni upošteval prizadevanja prof. Kokola, ki je pri izbiri otroških pesmi

Izberite med novimi knjigami • Izberite med novimi knjigami

KRISTINA BRENKOVA

PRVA DOMOVINA

V zbirki Kurirčkove knjižnice je Kristina Brenkova podala mozaični svet spominov na svoje otroštvo, ne da bi bila pri tem memoarna v tistem pomenu, kot je to ponavadi pri spominih za odrasle. Pisani svet utrinkov nam pisateljica ponuja v preprostih, kratko zastavljenih podobah, ki v zanesljivi stilizaciji zrcalijo neposredna doživlja na način, ki je mlademu bralcu blizu. Tudi poetičnosti ne manjka, etični pridih je nevsiljiv. Kristina Brenkova je s „Prvo domovino“ podala svojo otroštvo, vse do tam, kjer se otroštvo neha. V tem mozaičnem svetu bo mladi bralec razpoznaval marsikaj sorodnega, marsikaj pa novega, drugačnega. Razveseljiva noviteta mladinske pisateljice ima ustrezne ilustracije Marlene Stupica, ki žal niso barvne, motivno in risarsko pa pridejo tudi tokrat do veljave njene različno ubrane, ponavadi razgibane in mehke podobe. Ob koncu je Marija Jamar-Legat podala lepo razlago k „Prvi domovini“ in hkrati predstavila pisateljico.

FRANCE BEVK

TOLMINSKI PUNT

Zalčba Borec je poskrbela, da je v okviru proslav kmečkih uporov na Slovenskem natisnjena mladinska povest Franceta Bevka „Tolminski punt“. Knjižica ni toliko tekstovno nova, kot po zamisli, kako povezati besedilo z ilustracijami Iveta Šubica. Bevka povest z njemu lastno pripovednostjo oživlja čas tolminskega punta v nezahtevni pripovedi z močnim socialnim poudarkom; tudi deklarativni elementi niso redki. Kot drugod v mladinskih povestih zna tudi tu pisatelj ubirati tekočo pripoved. Sledeč zahtevi realizma je ubral celotno dogajanje tragično, a ne brezupno! „Tolminski punt“ Franceta Bevka ne doseže njegovih najboljših mladinskih povesti, je pa prav, da je povest izšla, in še posebej zaradi ilustracij Iveta Šubica. Slogovna in vsebinska ubranost z besedilom je na ravni take izraznosti, ki je mlademu bralcu všeč. Razveseljivo je, da so ilustracije tako pogoste; lahko bi govorili o stripu, vendar v najboljšem pomenu. Dandanes, ko je pač treba priznati stripu (ne glede na to, kakšen je!) veljavo in razširjenost, je kar pomembno, da se s Šubičevim delom srečamo z umetniško ravni, kakršna je še mnogokje drugod v mladinskih povestih zaželeno. Zanimivo je, da se je I. Šubic brez težav podredil besedilu in perceptivni stopnji mladega bralca, pri tem pa ohranil celo nekaj značilnih potez, ki jih sicer srečujemo na njegovih platnih. Tovrstno povezanost med besedilom in (številno) ilustracijo, kot jo najdemo pri „Tolminskem punku“, bi kazalo bolj upoštevati tudi drugod pri krajših mladinskih povestih.

SIEGFRIED LENZ

KNJIŽNI MOLJ

168. zvezek knjižnice Sinjega galeba prinaša dvanajst vrednih godb Siegfrieda Lenza pod naslovom „Knjižni molj“. Zgodbe imajo značaj Lenzove mladostne domovine Mazurije. Pisatelj sega prav gotovo v spomin svojega otroštva, vendar brez kakršnih koli memoarnih nagibov, tudi brez želje po izpričevanju o živih modelih. Pisatelj se je osredotočil na kratke pripovedi in jih pretkal z vedrino, otroško sproščenostjo, in podcenjujoč fabuliranja. Knjižico je prevedla Stana Vlnšek, naslovna stran Tomaža Kržišnika pa ni kaj posebno všeč mlademu bralcu.

MIRA MIHELIČ

VRNITE SE, SINOVI

Zajeten roman Mire Miheličeve „Vrnite se, sinovi“ – natisnila ga je Cankarjeva založba – je po pripovedni tehniki – ne pa tudi po vsebini podoben nekaterim prejšnjim delom. Tokrat je pisateljica obravnavala sedanji čas z generacijskimi različnostmi in spopadi. Prizorišče dogajanja je mestno okolje, pisateljica pa podaja skozi prikazovanje življenjskih doživljanj oseb tudi sliko treh različnih generacij. To daje že samo po sebi obilo možnosti za dramatične situacije in fabulativno okretnost. Obojega pisateljici ne manjka, poleg oseb, kakršne bi v podobni luči že srečali pri nekaterih prejšnjih delih, prinašajo svežino mladostniki s svojimi in svojstvenim odnosom do življenjskih procesov, do starejšega rodu. Glavna oseba je mati, ki se je ločila od svojega moža, zdravnika v Nemčiji. Ostala je sama, eden od sinov je v zaporu, drugi neznan kje, z avtostopom po svetu. V krizni situaciji se vijejo spomini, retrospektivni odlomki iz prejšnjih let skupnega življenja, nesporazumi, iskanja, tu so poprejšnja ljubezenska razmerja in v vročnem spraševanju kriznega prebolevanja išče smisel odnosov med ljudmi, predvsem pa lasten smisel. Tako prikazovanje daje pisateljici možnost, da v fabulativni živopisnosti prikaže sedanji trenutek neke tipične sredine, jo z nevsiljivo kritiko in stvarnostjo zaokroži v zanimiv in problemsko svež roman.

VITOMIL ZUPAN

POTOVANJE NA KONEC POMLADI

Svojevrsna in plodna literarna dejavnost Vitomila Zupana že sama po sebi zasluži pozornost zaradi izrazito literarnih komponent, ki jih je književnik na različnih ravneh vnašal v naše lepovedje. Njegov roman „Potovanje na konec pomladi“, „blisk v štirih barvah“ je zopet eno izmed del, ki so bila napisana davno poprej, pa so zagledala natis pozno, lahko bi dejali: ne tedaj, ko bi ta roman najbolj pristno odmeval med bralci. „Potovanje na konec pomladi“ je izrazito intelektualno ubrano delo, ki ga pisatelj v prvi osebi omeji na nekaj oseb skozi projekcijo osebnega doživljanja v območju mestnega in meščanskega okolja. Ta oseba je profesor, ki se posmehuje meščanski sredini, osebam, ki so povezane z njegovim življenjskim krogom. Edinole Tajsi, njegov učenec, presega krog teh ljudi in zbuja v glavni osebi nekaj „alter ego“ svojih mladostnih upov in želja. Profesor, ki je tudi sam uklenjen v malo-meščansko življenje, je morda v Tajsiju videl uresničitelja tistega drugačnega, neobremenjenega in svobodnega življenja, ki ga sam v ustaljenih tirnicah ni mogel več zaživeti. Seveda, V. Zupan ne šteti s posmehom, saj tudi sklepa ne gre pojmovati drugače kot ironično in betežno. Roman bi zaslužil širšo obravnavo, da bi prišlo do veljave vse posebnosti „Potovanja na konec pomladi“, pa tudi morebitne opazke k problemski in etični svojini tega dela. Esej Tarasa Kermaunerja „Ironično potovanje zaigranega človeka“ je nazoren, tehten po ugotovitvah in primerjavah. Knjižo je opremil Jože Brumen.

PROČELJE HIŠE, linorez, Tomaž Žibert, 7. b., osn. šola Stane Žagar, Kranj

BRANKO ŽUŽEK

KRUH MOJE MATERE

V knjižnici Sinjega galeba so izšle črtice Branka Žužka „Kruh moje matere“. Gre za avtobiografske spomine, ki jih je pisec ubesedil v kratkih črticah. Zanje je značilno, da fabulativnega dogajanja, kot bi ga pričakovali, za mladi rod skoraj ni, zato pa je bolj poudarjena razpoloženska, etična prvina. Ob koncu je Izток Ilich zapisal besedo o pisatelju in njegovemu delu.

JANEZ ŠVAJNCER

JUNAK NA KOLCIH

Janez Švajncer je z mladinsko povestjo „Junak na kolcih“ podal v bistvu niz avtobiografskih črtic svojega detinstva in mladosti. Čeprav to ni njegovo prvo mladinsko delo, pa utegne biti sedaj izšla knjiga zanimivejša zaradi osebne barvitosti dogajanja iz pisateljevega življenja. Pisatelju teče pero sproščeno, njegova pripoved je uravnana fabulativno, neizmišljeno, a v svoji otroški doživljajskosti stvarno in razgibano. Niz življenjskih prigod z vsemi značilnostmi otroškega sveta je podanih v črtični pregledni enoti, ki se veže z novo, naslednjo, vse do odraslojče zavesti in dolžnosti. Etično-vzgojni momenti so samodejno vtakani, zato ne zbujejo neke posiljene zahteve. Nada Gaborovič je zapisala kratko in pregledno o pisatelju in njegovemu delu, s poudarkom na bistvenih delih in z izumljivo besedo. Knjižo, ki je izšla pri Sinjem galebu, je ilustriral Janez Vidic.

OB SRBSKO-HRVAŠKEM PREVODU KNJIGE DR. LEONA ŽLEBNIKA

PSIHLOGIJA DETETA I MLADIH

(Psihologija otroka in mladostnika)

Ime dr. Leona Žlebnika srečujemo že od osvoboditve dalje pri raznih pedagoško-psiholoških akcijah (delo v osnovnih pedagoških tečajih), kot publicista pedagoško-psiholoških razprav in knjig. Posebne zasluge si je pridobil s svojo znamenito „trilogijo“ „Psihologija otroka in mladostnika“ s prikazom psihologije dojenčka (I. del, 1960), otroštva (II. del, 1964) in adolescence – mladosti (III. del, 1960), otroštva (II. del, 1964) in adolescence – mladosti (III. del, 1969). V zadnjem delu je uporabil tudi svoja dognanja pri samostojnih raziskavah odnosov med fanti in dekleti. Da je Žlebnikovo delo zapolnilo ob izidu veliko vrzel, pričča dejstvo, da sta bili prvi deli kmalu razprodani in ponatisnjeni leta 1969 in da je menda danes celotna slovenska naklada razprodana. Slovenska strokovna kritika je sprejela delo dr. Leona Žlebnika z veliko pozornostjo, saj lahko štejemo ta pojav za našo vzgojno-izobraževalno prakso kot zgodovinski dogodek, ker je šlo v konkretnem primeru za zbornik dognanj, misli in nazorov mnogih avtorjev svetovnega slovesa, avtorjeve prakse in njegovih znanstvenih raziskovalnih prizadevanj in pogleda v slovensko književnost. Vse to je naš avtor smiselno ustvarjalno povezal v mogočen tekst, ki je naši psihološki in pedagoški praksi v veliko korist, je pa tudi trajne in globlje vrednosti.

Ni torej zgolj naključje, da so v Beogradu prevedli v srbsko-hrvaški jezik tudi Žlebnikovo mladinsko psihologijo, ki je izšla v treh prikupnih knjigah v lepem srbsko-hrvaškem prevodu pod naslovom „Psihologija deteta i mladih“ (izdajatelj Delta-pres, Beograd, Draže Pavlovića 14). Delo je v živem jeziku prevedel v srbohrvaščino naš rojak in znani poznavalec srbsko-hrvaškega jezika dr. Albin Vilhar, ki je posvetil prevajanju vso ljubezen in ustvaril ob Žlebnikovem delu tekst, ki smo ga zares lahko veselili. Prevod je verno zrcalo originala s teksti iz slovenske literature, ki jo je bil avtor uporabil v ilustracijo svojih izvajanj strokovnih prikazov. Tako bo dobil bralec s srbskega oziroma hrvaškega jezikovnega območja tudi priložnost, da se bo poglobil v slovensko umetniško besedo, kakor je slovenski pisatelj v svojem estetskem prizadevanju gledal v duševnost slovenskega otroka ali mladostnika. Glede tega je ohranilo Žlebnikovo delo popolno originalnost!

Knjižo dr. Leona Žlebnika bodo lahko s pridom uporabljali učitelji vseh vrst šol, pa tudi v Srbiji bo najbrž prijetno branje vsem, ki se kakor koli ukvarjajo z vzgojo mladine po organizacijah, delavnica, pri rekreaciji, v športu in telesni vzgoji. Pot do mlade duševnosti pa je najboljša osnova za uspešno vzgojno-izobraževalno ali nasploh oblikovalno delo.

ALBIN PODJAVORŠEK

NOVE STROKOVNE KNJIGE

Film u školi. Gornji Milanovac, „Dječje novine“ 1973.
Tomislav Veljković: Osnovi prava i školsko zakonodavstvo. Zagreb, Tehnička knjiga 1973.
Maja Špan: Primjena programirane nastave u praksi. Zagreb, Školska knjiga 1973.
Ivo Gerber: Audiovizualna tehnika u nastavi. Zagreb, Školska knjiga 1972.

MILIVOJ MATOŠEČ

HEROJ TITO

Pri založbi Orbital Progres v Ljubljani je izšla knjiga hrvatskega pisatelja Milivoja Matošeca HEROJ TITO. Od ostalih na to temo napisanih knjig se razlikuje po načinu pisanja. Prav stil in poljudnost omogočata razumevanje nekaterih sicer za osnovnošolce težko razumljivih zgodovinskih dogodkov in procesov, zato bo dober pripomoček pri pouku zgodovine. Hkrati obravnava tudi tako teme, o katerih zgodovina še ni dokončno spregovorila. To pa ni vzrok, da je knjiga primerna tudi za učence srednjih šol.

Vsebina je sestavljena iz več poglavij – mejnikov Titovega življenja.

OTROŠTVO IN MLADOST: Ta del opisuje Titov rojstni kraj, njegovo družino, šolanje, Hrvaško Zagorje in tamkajšnje prebivalce; Titovo zaposlitev in prva spoznanja o družbenih nepravilnostih. Nadalje govori o njegovem služenju vojaškega roka, o sodelovanju v vojni, v kateri je bil ranjen in ujet, o pobegu iz taborišča in vrnitvi v domovino.

DELO V PARTIJI: To je obdobje med obema vojnama, ki prvo poudarja o Titu kot revolucionarju. Tito postane član KPJ. V Kranjskemu v Smederevski Palanki, zaradi revolucionarnih idej izgubljen zaposlitev. Nato začne delati v ilegali in prevzame partijsko vodstvo.

OD VSTAJE DO OSVOBODITVE: Napad na Jugoslavijo in dogodki po tem. Okupatorjev teror. KPJ poziva jugoslovanske narode k vstaji; ustanavljanje prvih partizanskih enot. Tito postane komandant partizanskih narodnoosvobodilnih enot. Prvo zasedanje AVNOJ v Bihacu, svetovna podpora narodnoosvobodilnemu boju. Tito je ranjen, Drugo zasedanje AVNOJ, Tito postane predsednik NKOJ in dobi naslov maršala. Desant na Drvar in umik na otok Vis. Ustanavljanje in utrjevanje oblasti na osvobojenem ozemlju. Osvoboditev vse Jugoslavije in konec druge svetovne vojne.

IZGRADNJA SOCIALISTIČNE JUGOSLAVIJE: To je najboljše poglavje in obsega več tem.

OBNOVA PORUŠENE DOMOVINE: Ustvarjanje socializma, mladinske delovne akcije, industrijski razvoj.

ZUNANJA POLITIKA: Obracun z Informburojem. Ugled Tita in Jugoslavije v svetu raste. Titova srečanja s svetovnimi državniki, njegova politika nevrščnosti kot protitež blokovski politiki. Tito postane simbol miru v svetu.

SAMOUPRAVLJANJE: Leto 1950. Tito prikaže osnove samoupravljanja z zakonom o delavskem samoupravljanju. Samoupravljanje postane temelj družbene ureditve Jugoslavije.

BRATSTVO IN ENOTNOST: Temelj naših družbenih odnosov, naša največja vrednota za doseg zadanil ciljev. Tito postane drugič heroj.

Knjižo priporočamo solam.

JANEZ TOPOVŠEK

OB IZIDU STELETOVEGA

GOTSKEGA »STENSKEGA SLIKARSTVA«

Ob izidu najnovejše izredne knjige iz priljubljene zbirke umetnostno zgodovinskih razprav o kulturni dediščini na naših tleh „Ars sloveniae“, dela pokojnega akademika dr. Franceta Steleta Gotskega stensko slikarstvo, so predstavniki založbe Mladinska knjiga v prostorih prenovljene knjižarne na Miklošičevi cesti v Ljubljani to čudovito in enkratno knjigo novinarjem in sodelavcem približe predstavili.

S knjigo Gotskega stensko slikarstvo je starosta naših umetnostnih zgodovinarjev dr. France Stele še zadnjikrat spregovoril o tistem poglavju slovenske umetnostne preteklosti, ki mu je posvetil v svojem življenju največ truda in ljubezni. Med drugim je tej temi, geografsko sicer ožje omejeni na Kranjsko, posvetil tudi svojo doktorsko disertacijo. Zato je to pot avtor še zlasti srčno zavzel, spremljal nastajanje knjige ter še nam oskrbel predzadnje korekture – vendar izida tega svojega temeljnega, lahko rečemo celo življenjskega dela, žal, ni več dočkal. Vsekakor pa mu je v šestdesetih letih raziskovalnega dela uspelo te gotske stenske podobe odlično vključiti v umetnostnozgodovinsko situacijo domačega in evropskega prostora, opredeliti njihov položaj v subalpskem pasu in na stičišču srednjeevropskih in italijanskih umetnostnih tokov ter do ločiti njihove slogovne in ikonografske značilnosti.

To pomeni, da smo z izidom pričujoče umetnostnozgodovinske študije o gotskem stenskem slikarstvu, tako cerkvenem kot deloma tudi posvetnem, dobili na področju te pri nas že visoko razvite stroke brez dvoma edinstveno monografijo, strokovno delo in hkrati živo prič o dejavnosti velikih domačih in tujih umetnikov srednjega veka na naših tleh, skratka, izredno dragoceno knjigo, kakršne doslej še nismo imeli.

Študija Gotskega stensko slikarstvo je izšla kot izredna knjiga v okviru reprezentativne zbirke razprav naših najuglednejših umetnostnih zgodovinarjev „Ars Sloveniae“ ter s tem, kot prvo delo, oprmljeno v celoti z odlično reproduciranimi barvnimi podobami, odprla novo poglavje te zbirke, ki jo že dolgo vrsto let z uspehom izdaja založba Mladinska knjiga.

Knjiga je natisnjena v formatu 28,5 x 24 cm na najboljšem brelesnem papirju, vezana v celo platno in opremljena z barvnim serijskim ovitkom. Začenja jo 40 strani obsegajoča avtorjeva študija, ki ji nato sledi 110 celostranskih (med njimi tudi nekaj raztegljivih dva in štiristranskih) barvnih reprodukcij. Zadnji del knjige sestavlja 95 strani kataloga ter 20 celostranskih reprodukcij gotskih prostorov s srednje velikimi freskami v bakrotisni tehniki. Za ta zadnji del sta prispevala besedilo Damjan Prelovšek, risbe pa arhitekta Nataša Šumi. Knjiga, ki se odlikuje tudi po razkošni in okusni likovni opremi Lojzeta Gostiše in ji je kratko spremno besedo na ščitnem ovitku napisal dr. Emilijan Cevc, stane 490 din.

I. ILIČ

Prosvetni delavci se izpopolnjujejo ob prebiranju svojega glasila!

VZGAJAMO Z OSEBNIM ZGLEDOM

Prosvetni delavci v občini Kočevje so se začeli letos organizirati družbeno-politično izobraževati. Predavanja, seminarji in druge oblike izobraževanja, ki jih organizira delavska univerza „Jože Šušteršič“ Kočevje, so namenjene predvsem boljši družbeni in ideološki vzgoji mladine v šolah, društvih in drugih aktivnostih mladih. Zadnji razgovori in sklepi skupinskega dela na temo „Marksistična idejnost vzgoje in izobraževanja“ so zanimivi predvsem zato, ker pomenijo razmišljanje o tem, kako bi hitreje uveljavili socialistične odnose v vzgoji in izobraževanju mlade generacije. Veliko misli in želja je bilo izrečenih o novem predmetniku in učnem načrtu, ki je v pripravi ter bo osnova za idejno, vzgojno in izobraževalno delo v osnovni šoli. Naj navedem nekaj pripomb:

— V dosedanjem učnem načrtu so nakazani učno-vzgojni smotri pri posameznih predmetih. V novem naj bi bili ti smotri tako konkretni in jasni, da bi res predstavljali most med najsplošnejšimi smotri in delom v razredu.

— Novi predmetnik naj bo tak, da ne bo obremenjeval učenca — tako kot doslej. Obvelja naj predlog, da bi imeli učenci tedensko le 25 ur pouka.

— Pri sestavi učnih načrtov je treba bolj upoštevati učencevo zmogljivost pa tudi povezavo med posameznimi predmeti.

— Učbeniki naj bodo usklajeni z učnimi načrti ter vzgojnimi in učnimi smotri.

Učitelji so kritično ocenili svoje dosedanje delo in se zavzeli za njegovo izboljšavo. S pravilno organizacijo pouka, izbiro ustreznih metod, z doslednostjo in aktivnostjo je treba vzgojne vrednote posredovati v vsaki učni uri. Učitelji lingvisti so ugotovili: „Zavedamo se, da smo doslej predvsem izobraževali in vse premalo vzgajali. Odslej pa moramo vzgojo postavljati na prvo mesto. Učitelj mora biti svojim učencem vselej zgled; naj se ne zgodi, da drugače govori kot dela.“ Učitelji razrednega pouka so sklenili posvetiti posebno pozornost berilu, ki kvarno vpliva na vzgojo otrok. Vplivali bodo na starše, da ne bodo dovolili otrokom kupovati šund literature. Izboljšali bodo tudi sodelovanje med šolo in starši, ker se zavedajo, da je le tako mogoče uskladiti družinsko in šolsko vzgojo. Treba bo organizirati več predavanj in razgovorov o vzgojnih problemih in o vzgoji v družini.

Družba bo morala zagotoviti boljše življenjske možnosti mladim zakoncem in jim zagotoviti ustrezno izobraževanje za vzgojo otrok.

Probleme socialistične vzgoje

in izobraževanja so prosvetni delavci občine Kočevje vsestransko obravnavali. Še nekaj njihovih ugotovitev:

— Pri vzgojno-izobraževalnem delu šole bi bili v veliko pomoč oddelki podaljšanega bivanja, ki jih je v kočevski občini premalo, saj je v te oddelke zajetih le 2,5 % šoloobveznih otrok.

— Z novimi učnimi oblika-

mi, kot so npr. skupinski, programirani in individualni pouk, naj bi učenec postal aktiven subjekt učnovzgojnega procesa.

— Vse bolj je treba gojiti take oblike dela, ob katerih se bo učencem razvijal čut tovarišstva in medsebojne pomoči.

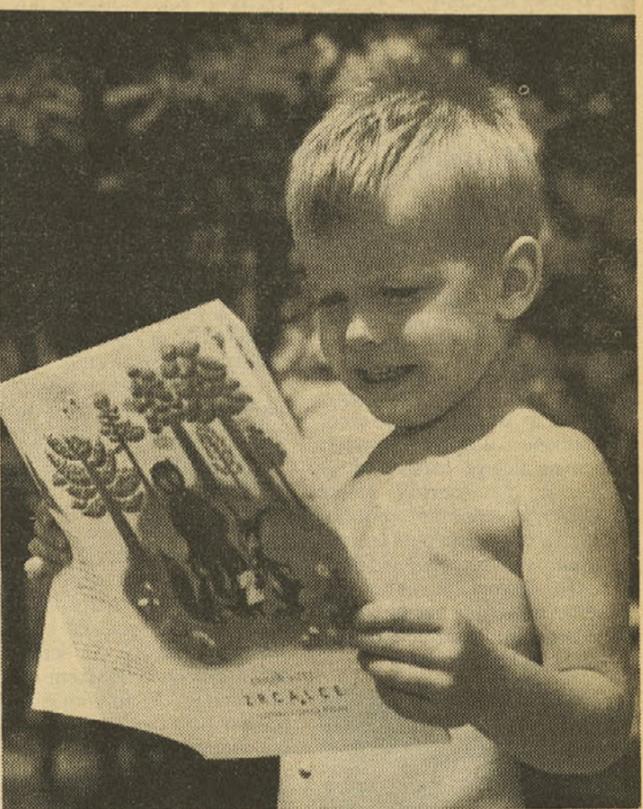
— Kritičnost bomo privzgojili le, če se bomo z učenci odkrito pogovarjali o vsakem problemu in če bomo najprej sami

dovolj razgledani in kritični.

— Za vzgojo mladih bi se morale bolj zanimati tudi družbeno-politične in delovne organizacije.

S še tako dobrim delom učiteljev ne bomo uresničili socialističnih smotrov vzgoje, če pri tem ne bodo sodelovali še drugi.

PETER ŠOBAR

Nekaj smo se pa le naučili... Foto: Mirko Kambič

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE
pripravlja slovenski prevod pomembnega dela

ZGODOVINA JUGOSLAVIJE

Avtorji: Ivan Božič, Sima Ćirković, Milorad Ekmečić, Vladimir Dedijer

- Knjiga je vsebinsko razdeljena na štiri temeljna poglavja:
- Vzpon in padec srednjeveških držav,
  - Življenje in boji v sklopu velikih monarhij,
  - Boj za nacionalne države in moderna družba,
  - Poti zedinjenja in boj za socialistično preobrazbo.

V predgovoru k slovenski izdaji so avtorji med drugim zapisali: „Beograjska založba Prosveta je izdala ZGODOVINO NARODOV JUGOSLAVIJE v oktobru 1972, a komaj tri mesece zatem je knjiga doživela že drugo, nespremenjeno izdajo. Široka javnost je naklonila delu svojo pozornost in očitno pokazala, da se želi ozreti v preteklost narodov, ki žive na tleh današnje Jugoslavije ter se seznaniti z zgodovinskimi tokovi, ki so pripeljali do njenega nastanka, povzročali njene krize ter utirali pot revoluciji in socialistični preobrazbi njene družbe...“

Med drugim bo založba McGraw Hill iz New Yorka kmalu ponudila delo svojim bralcem v angleščini. ZGODOVINO NARODOV JUGOSLAVIJE je prebral dr. Fran Zwitter in priporočil založbi, naj izda slovenski prevod. Hkrati je dal avtorjem številne kritične pripombe, zlasti tiste, ki govorijo o preteklosti slovenskega naroda. Pisci smo med pripravljanjem slovenskega prevoda upoštevali in sprejeli veliko večino teh pripomb. Menimo, da bo slovenska izdaja knjige, spremenjena v duhu pripomb prof. dr. Frana Zwitterja, pomenila napredek, ki bo vsekakor odlikoval tudi vse poznejše izdaje...“

Knjiga, opremljena z dokumentarnim gradivom in fotografijami, izide septembra letos. Založba razpisuje za knjigo

SUBSKRIPCIJO

ki traja do izida knjige. Prednaročniška cena za knjigo, vezano v platno: 280 din. Založba nudi možnost odplačevanja v 4 mesečnih obrokih po 70 din. V prosti prodaji bo knjiga znatno dražja. Naročila sprejemajo vse knjigarne in zastopniki založbe, izpolnjeno naročilnico pa lahko pošljete na naslov:

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE
Mestni trg 26, 61000 Ljubljana

NAROČILNICA

Nepreklicno naročam knjigo ZGODOVINA JUGOSLAVIJE.

Prednaročniško ceno bom poravnal:

- tako
- v 4 mesečnih obrokih po 70 din.*

Knjigo mi pošljite na:

- moj domači naslov
- kraj zaposlitve.*

(* Neustrezno, prosimo, prečrtajte!)

Kraj in datum

Podpis naročnika

Naslov naročnika:

Ime in priimek:

Ulica:

Kraj:

Zaposlen pri:

Delovna skupnost OSNOVNE ŠOLE KOBILJE

razpisuje naslednja delovna mesta za šolsko leto 1973/74.

- učitelja za zgodovino — zemljepis, PRU
- učitelja za telesno vzgojo, PRU
- učitelja za biologijo-kemijo, PRU
- učitelja za likovni pouk, PRU

Pri vseh razpisanih mestih ni polne obveze, le učitelj likovnega pouka dopolnjuje obvezo v osnovni šoli Dobrovnik. Rok za prijavo na razpis velja 15 dni po objavi.

Svet OSNOVNE ŠOLE IVANA CANKARJA VRHNIKA

razpisuje za nedoločen čas poleg 13. aprila 1973 objavljenih delovnih mest še delovni mesti:

- učitelja za angleški jezik, PRU ali P
- učitelja za fiziko in tehnični pouk, PRU ali P

Svet bo sprejemal prijave 15 dni po objavi razpisa.

VZGOJNO-VARSTVENI ZAVOD SLOVENSKE KONJICE

razpisuje prosto delovno mesto — vzgojiteljice za nedoločen čas. Nastop dela 1. septembra 1973. Stanovanja ni. Rok za prijavo je 15 dni po objavi razpisa.

VZGOJNO-VARSTVENI ZAVOD ANICE ČERNEJEVE CELJE, KAJUHOVA 5

razpisuje:

- 12 prostih delovnih mest vzgojiteljic
- 3 medicinskih sester pediatrične smeri
- 2 varuš — pogoj končana osemletka
- ekonomskega tehnika za delo v računovodstvu — nastop službe na tem delovnem mestu je možen takoj
- administrativnega delavca za delo v tajništvu, administraciji.

Vsa delovna mesta so razpisana za nedoločen čas. Nastop službe 1. sept. 1973. Prijave sprejemamo 15 dni po objavi.

Komisija za volitve in imenovanja skupščine občine Idrija

ponovno razpisuje prosto delovno mesto — ravnateljica ČIPKARSKÉ ŠOLE IDRİJA

Pogoji: strokovni učitelj z znanjem čipkarstva, opravljen strokovni izpit in najmanj 5 let vzgojno izobraževalnega dela. Nastop službe: takoj.

Kandidati naj k prijavi priložijo dokazila o izobrazbi in kratak življenjepis s podatki o dosednji zaposlitvi. Prijave sprejema komisija 15 dni po objavi razpisa.

Kadrovska komisija OSNOVNE ŠOLE KANAL

razpisuje delovna mesta: Za nedoločen čas:

- učitelja za telesno vzgojo, PRU — P
- učitelja za tehnični pouk — fizika, PRU — P
- učitelja za zemljepis — gospodinjstvo — dopolnjevanje v
- učitelja za varstvo, PRU — P
- razrednega učitelja na podružnici Kal, U — PRU
- vzgojiteljice, VZG — nastop 1. 7. 1973, VVZ Kanal
- vzgojiteljice, VZG nastop 1. 9. 1973

Za določen čas: (porodniški dopust) od 1. 9. 1973 do 15. 12. 1973

- učitelja za biologijo, PRU — P.

NAŠ PRAVNIK SVETUJE

STROKOVNI NASLOV

VPRASANJE:
Na šoli je zaposlen profesor, akademski slikar — specialist za otla. Ali je prav, da mu priznavamo magisterij in tudi ustrezno vredno timo njegovo delovno mesto pri obračunavanju njegovega osebnega dohodka. Kakšno vlogo ima pri tem dejstvo, da poleg likovnega pouka poučuje tudi predmet, za katerega ni kvalificiran?

Osnovna šola „Franc Rozman Stane“

ODGOVOR:

Zakon o strokovnih naslovih in akademskih stopnjah (Uradni list FLR, 13/63) je v 8. čl. določil, da se po končani tretji stopnji študija pridobi glede na obliko in značaj pouka akademski stopnja oziroma strokovni naziv magister ali specialist glede na znanstvo oziroma štu-

dijsko panogo. Isto leto je stopil v veljavo tudi zakon o akademiji za likovno umetnost v Ljubljani, ki določa, da obsega pouk na akademiji praviloma tri stopnje. S statutom akademije pa se določijo njene naloge, organizacija in način dela. Strokovni naslov magister oziroma specialist se tako priznava šele po letu 1963, kar je treba upoštevati tudi pri obračunavanju osebnega dohodka profesorja na vaši šoli. Dejstvo, da ne poučuje le likovnega pouka, temveč da obsega njegova učna in delovna obveznost tudi drug predmet po samoupravnem sporazumu, ni pomembno.

Akademija za likovno umetnost v Ljubljani je imela uveden tretjestopenjski študij po specialnih že od leta 1948, zato so številni likovni umetniki prizadeji. Zaradi izenačitve je akademija za likovno umetnost v Ljubljani konec preteklega leta predlagala komisiji za preučitev

statuta univerze v Ljubljani, združen visokošolskih zavodov in visokošolskih zavodov sprejembo statuta v smislu prvega odstavka 11. čl. zakona o strokovnih naslovih in akademskih stopnjah. Ta določa, da pridobi tisti, ki je končal fakulteto, visoko ali višjo šolo, preden je začel veljati ta zakon, pravico do strokovnega naslova oziroma do akademske stopnje, ki je s tem zakonom določena za ustrezno fakulteto, visoko ali višjo šolo. Če bo predlog akademije sprejet, se bo naziv magister oziroma specialist priznal tudi tistim likovnim umetnikom, ki so opravili specialke v letih od 1948 do 1964.

GRADIVO ZA STROKOVNI IZPIT

VPRASANJE: V septembru bom izpolnila pogoje za opravljanje strokovnega izpita. Leto dni sem zaposlena v domu sred-

nješolcev, pred tem pa sem delala v šoli. Zanima me, kje lahko dobim seznam gradiva za izpit in ali bom lahko delala praktični del izpita v šoli in ne v domu, kjer sem trenutno zaposlena. — J. P.

ODGOVOR: Strokovni izpit se opravlja pred ustrezno izpitno komisijo pri republiškem sekretariatu za prosveto in kulturo. Tako ustanovijo komisije za vzgojitelje v vzgojnovarstvenih zavodih, za učitelje razrednega pouka, za profesorje in druge. Strokovni izpit obsega tudi ustni izpit in praktični nastop. Pravilnik o strokovnem izpitu učiteljev in vzgojiteljev pa določa, da kandidat opravlja praktični nastop praviloma v vzgojno-izobraževalnem zavodu enake vrste, kot je zavod, v katerem dela. Seznam gradiva in druga natančnejša pojasnila o tem boste dobili na republiškem sekretariatu za prosveto in kulturo. — T. Š.

PREDSTAVLJAMO VAM NOVEGA PREDSEDNIKA IZDAJATELJSKEGA SVETA »PROSVETNEGA DELAVCA«

Delo izdajateljskega sveta je bralcem „Prosvetnega delavca“ (kot vsakega lista) tako rekoč prikrito. Bralci dobijo v roke končni produkt prizadevanj — tako piscev kot uredništva, tiskarne, kot tudi uredniškega odbora in izdajateljskega sveta, ki redkeje nastopata v javnosti. Osnovna naloga izdajateljskega sveta je, da načrtuje glavne smernice vsebinske politike lista. Za takšno delo pa je treba poznati smernice našega družbenega razvoja, stanje in prihodnje usmeritve našega šolstva kot tudi prosvetne delavce, naročnike in bralce lista.

Dosedanji dolgoletni predsednik izdajateljskega sveta je bil inž. Jože SUVOROV. Zavaljo nenehnega širjenja srednjih tehniških šol in vedno novih funkcij ga je na njegovo željo republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije razrešil te dolžnosti. Na njegovo mesto je imenoval profesorja Franja PUNCERJA, ravnatelja srednje zdravstvene šole v Celju.

Profesor Franjo Puncer ima za sabo 13 službenih let na šoli — služboval je na osnovni šoli Vransko, nato na gimnaziji v Celju, zdaj pa je ravnatelj srednje zdravstvene šole. Na nekaj vprašanj, ki smo jih

zastavili v imenu naših bralcev, nam je rade volje odgovoril.

— Kako ste se odločili, da boste prevzeli vodilno mesto v izdajateljskem svetu?

Pobuda ni moja. V Celju sem član komisije za vzgojo in izobraževanje pri občinskem sindikalnem svetu. Tam sodelujem največ v kulturni akciji, kjer si prizadevamo, da bi vse vrste kulture približali slehernemu proizvajalcu. Verjetno na osnovi te dejavnosti — in pa seveda dela v šolstvu — me je sindikat predlagal in imenoval.

— Ste se morda doslej že ukvarjali s publicistiko, to se pravi s tiskano besedo, tudi s časnikarstvom?

V listu „Življenje in tehnika“ sem objavil črtice s področja, ki ga po moje glede na sedanji čas ne cenimo dovolj — to je znanstvena fantastika. Tudi sicer sem se ukvarjal s pisanjem tovrstne literature. Za kongres samoupravljalcev pa sem pripravil študijo o dijaškem samoupravljanju. V prihodnje bom gotovo tudi kdaj pripravil kakšen članek za naš list.

— Res šele prevzimate mesto pri našem listu, vendar najbrž že imate svoje mnenje in morda celo načrt glede vsebinske usmeritve ali preusmeritve PROSVETNEGA DELAVCA.

List mora ostati — kot je doslej — ali pa postati še bolj popularen. Vendar pa bi želel in si bom tudi prizadeval, da bi bila njegova vsebina po strokovni plati nekoliko tehtnejša. To ni samo moje mnenje; to je glas ljudi iz zbornic. Pri tem računam na pomoč vseh, ki aktivno in kot soustvarjalci spremljajo glasilo, predvsem pa sindikat, izobraževalna skupnost SRS, temeljne izobraževalne skupnosti, zavod za šolstvo in druge odločujoče institucije. Kajti osnovni pokazatelj za usmerjanje vsebine naj bi bile potrebe in želje ljudi v zbornicah — to je namreč tisti ustvarjalni prostor, kjer se pedagoška teorija začne spreminjati v prakso. Pri tem procesu lahko naš list odigra vlogo informatorja in strokovnega pomočnika.

Prepričan sem, da bomo to z združenimi močmi lahko izvedli.

Pogovor vodila:
NEŽA MAURER

Svet delovne skupnosti GLASBENE ŠOLE MOSTE-POLJE

razpisuje naslednja delovna mesta:

- učitelja za blokflavto in flavto, P, PRU
- učitelja za kitaro, P, PRU
- učitelja za harmoniko, P, PRU

Vsa delovna mesta so razpisana za nedoločen čas s polnim delovnim časom, na vseh delovnih mestih je nastop dela 1. IX. 1973.

Pogoji: na razpis se lahko prijavijo kandidati, ki izpolnjujejo pogoje za učitelja na glasbeni šoli. Pri izbiri imajo prednost kandidati z opravljenim strokovnim izpitom.

Vloge, kolkovane s kolkom za 2 din in dokazila o strokovni izobrazbi pošljite na naslov: Svet delovne skupnosti glasbene šole Moste-Polje, Ob Ljubljani 36 v 15 dneh po objavi razpisa.

Letošnjega 27. maja bodo odprli Gorišničani novo šolo.

Za svoj veliki praznik pripravljajo bogat kulturni program. V tednu od 20. do 27. maja se bodo zvrstile športne, gasilske, telesno-vzgojne, dramske, literarno-recitacijske, glasbene in dramske prireditve. Na njih bodo sodelovali učenci osnovne šole Franc Belšak, besedni umetniki iz Ljubljane in Maribora, člani prosvetnega društva Ruda Sever, TVD Partizan in gasilci.

Šolo bodo slovesno odprli v nedeljo, 27. maja, ob 9. uri. Na mestu, kjer so stale stare šolske zgradbe (v obdobju 200 let so imeli pouk v stari in novi mežnariji, v „stari“ in „novi“ šoli) bomo ob tej priliki odkrili spominski kamen, ki bo pričal rodovom o vzgojno-izobraževalni prizadevanosti Gorišničanov v preteklosti.

Na prireditve vabijo Gorišničani vse nekdanje gorišniške učitelje, učence, prebivalce ožje in širše okolice.

Priljubljeni odbor

List izdaja republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti SRS — Izhaja štirinajstnevno med šolskim letom — Ureja uredniški odbor, odgovorna urednica Neža Maurer, namestnica urednice Marjana Kunej, tehnična urednica Tea Dominko.

Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanska 6/1, Telefon 315-585. Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1/1, telefon 22-284, poštni predal 355-VII.

Rokopisov in fotografij ne vračamo.

Letna naročnina: 20 din za posameznike, za šole in druge ustanove 40 din — Št. tek. računa: 50101-678-47093.

Tiska ČZP Ljudska pravica. ISSN 0033-1643

OBLETNICA MATURE

Maturanti 5. c letnika učiteljskega v Mariboru — letnik 1962 — se bodo srečali ob obletnici mature v soboto 23. VI. 1973. Prijave pošljite najpozneje do 20. V. 1973 na naslov: Torič Franc, Gimnazija Ljutomer.

Kraj srečanja bo — glede na predloge — javljen pozneje.

Komisija za tisk pri Društvu matematikov, fizikov in astronomov SRS je v letošnjem letu pripravila ponatis skript **URŠIČ STANKO: REŠENE NALOGE IZ MATEMATIKE S TEKMOVANJ UČENCEV OSMIH RAZREDOV OSNOVNIH ŠOL.**

Zbirko lahko koristno uporabljate pri rednem pouku, v matematičnih krožkih na šolah ter pri pripravah za tekmovanja. Skripte naročite na naslov: KOMISIJA ZA TISK DMFA SRS, 61001 Ljubljana, Jadranska c. 19. pp 227, tel. štev. 61-564.

Posamezni izbor stane 8 din. Ustrezni znesek nakazite na ŽR številka 50101-678-48363.

SLAVISTIČNA EKSURZIJA

Slavistično društvo Slovenije bo za svojo deseto strokovno ekskurzijo po literarnozgodovinskih krajih v tujini letos od 10. do 19. julija priredilo potovanje po Slovaški in Moravski.

Udeleženci bodo obiskali predvsem kraje nekdanje Velike Morave (Nitra, Velehrad) in kulturno zgodovinska mesta Slovaške (Bratislava, Martin, Levoča).

Ekskurzijo bo vodil najboljši poznavalec Slovakov in njihove domovine med nami — prof. Viktor Smolej.

Potovanje bo v organizaciji podjetja Kompas, Ljubljana, Titova 12, kjer lahko zainteresirani dobijo podrobnejši program in vsa ostala pojasnila. Prijave bodo sprejemali le do 5. junija!

Svet VZGOJNO-VARSTVENEGA ZAVODA VELENJE

razpisuje delovna mesta

- šest vzgojiteljic
- dve otroški sestri — pediatrična smer.

Pogoj:

- vzgojiteljice z diplomo SVŠ
- srednja šola za medicinske sestre — pediatrična smer.

Nastop službe 1. 9. 1973, rok prijave 15 dni po objavi.

Poceni do dobre knjige

Bliža se konec šolskega leta in s tem tudi tradicionalna obdaritev najboljših učencev. Ob tej priložnosti dajemo vsem šolam 20% popust za vse knjige naše založbe.

Predvsem priporočamo naslednje:

— Bolečina, Karel Grabeljšek	dinarjev 65
— Balada o Kovačici, Janez Vipotnik	45
— Izgubljeni zapiski, Dore Klemenčič-Maj	140
— Življenje v naravi, priročnik	100
— Ravensbrueck, Erna Muser, Vida Zavrl	100
— 7000 dni v Sibiriji, Karlo Štajner	140
— Križpotja I., II., III., Karel Leskovec	150
— Vesela pomlad, Karel Leskovec	70
— Matjaževa knjižnica (za mladino do 13. leta) kpl. 5 knjig	110
— knjige Inštituta za zgodovino delavskega gibanja	
— knjige iz knjižnice NOV in POS	

Naročila sprejema PARTIZANSKA KNJIGA, Vodnikova 43, Ljubljana, do 15. junija 1973.

Komisija za volitve, imenovanja in kadrovske zadeve pri skupščini občine Ljubljana-Siška

razpisuje naslednja prosta delovna mesta v novo zgrajenem VVZ „MANICE KOMANOVE“ v Vižmarje-Brodu, ki bo pričel z rednim delom 1. 9. 1973:

1. ravnatelj zavoda
2. računovodjo
3. blagajnika, materialnega knjigovodjo in administratorja
4. 3 medicinskih sester
5. 13 vzgojiteljic
6. 3 varuhinj s polnim deljenim delovnim časom
- 4 varuhinj z nepolnim delovnim časom (4 ure)
7. vodjo kuhinje
8. pomočnika vodje kuhinje in kuharico jasičnih oddelkov
9. 2 kuhinjskih pomočnic
10. hišnika — kurjača
11. 4 snažilnik
12. perico — šiviljo

Poleg splošnih pogojev se od kandidatov za zasedbo delovnih mest zahteva:

pod 1. da izpolnjujejo pogoje za vzgojitelja ali diplomiran pedagog, psiholog ali socialni delavec in vsaj 5 let prakse v vzgojno-varstvenem ali vzgojnoizobraževalnem delu ter da imajo družbenopolitične in moralne kvalitete. Nastop službe po možnosti s 1. 7. 1973.

pod 2. ekonomska srednja šola z najmanj 5 let prakse ali nedokončana srednja šola ekonomsko-administrativne smeri in najmanj 10 let prakse na sorodnih delovnih mestih.

pod 3. ekonomska srednja šola ali nedokončana srednja šola ekonomsko-administrativne smeri in najmanj 10 let prakse pod 4. šola za medicinske sestre — pediatrične smeri s strokovnim izpitom ali vsaj 1 leto ustrezne prakse

pod 5. vzgojiteljska šola

pod 6. dokončana osnovna šola, starost najmanj 18 let

pod 7. VK ali KV kuharica in najmanj 10 let prakse

pod 8. KV ali PK kuharica in najmanj 5 let prakse

pod 9. PK ali priučena kuharica

pod 10. VK ali KV kurjač z izpitom

pod 12. PK ali priučena delavka v tej stroki

Stanovanj ni.

Pismene prijave z dokazili in kolkovane z 2 din državne takse sprejema komisija v roku 15 dni po objavi.

Z VSEH VETROV

NAPAD NA NEPISEMENOST

Vlada in privatna združenja v ZDA si prizadevajo, da bi uresničili program z naslovom: „Pravica do branja“ in tako do leta 1980 odpravili nepismenost.

Podatki zadnjega popisa kažejo, da je nepismenih 1% Amerikancev, starih 14 in več kot 14 let. Zanje in za tiste, ki zelo počasi berejo, bo organizirano učenje po tem programu.

ZVEZA ZDA POMAGA DVOJEZIČNIM ŠOLAM

Oddelek za zdravstvo, izobraževanje in socialno skrbstvo v ZDA je izločilo 2.700.000 dolarjev za pomoč pri izvedbi novih programov v 15 državah, ki imajo dvojezični pouk, in sicer v angleščini in španščini, francoščini, portugalsčini, kitajščini, ruščini ali v enem od 13 indijskih jezikov. S programom bodo še posebno pomagali otrokom iz siromašnih družin, v katerih ne govorijo angleško.

„BUM“ V PREDŠOLSKI VZGOJI V ZDA

V tem šolskem letu obiskuje v ZDA že 40% otrok od 3. do 5. leta vzgojno-varstvene zavode, medtem ko je pred 7 leti obiskovalo te zavode le 25% otrok. Zvezni komisar za izobraževanje je izjavil, da se je vpis otrok povečal prav zaradi novih predšolskih programov, ki so mnogo bolj izobraževalni, kot pa so bili prejšnji.

„KLIMATSKE“ GIMNAZIJE V FRANCIJI

To so državne šole za učence, ki zaradi slabega zdravja ne morejo redno obiskovati pouka. Poleg francoskih učencev in tistih iz francoskih prekomorskih dežel, sprejemajo v te šole tudi otroke iz drugih držav. Pogoj za sprejem v tako šolo je, da učence nimajo kakšne nalezljive ali druge bolezni, ki bi zahtevala posebno nego, kajti te šole niso zdravstvene ustanove. Pouk poteka po uradnem učnem načrtu. To omogoča učencem, da lahko — potem ko se pozdravijo — nadaljujejo šolanje v rednih šolah.

MEDNARODNA ŠOLA OZN

Potem ko je 25 let delovala začasnih stavbah v New Yorku se je mednarodna šola v Manhattanu vselila v svojo novo zgradbo. Pri gradnji so pomagali: Fordov sklad, ki je prispeval 11,5 milijonov dolarjev, sklad bratov Rockefeller, ki prispeval za pripravo zemljišča 1,1 milijon dolarjev.

Šola obiskuje več kot 1100 dečkov in deklic iz 90 držav. To so troci članov delegacij osebja sekretariata OZN in drugi otroci, ki se zanimajo za mednarodno izobraževanje. Poleg učilnic so v zgradbi: velika telovadnica, gledališče, umetniški in glasbeni studio, knjižnica in restavracija.

ŠOLSKA TELEVIZIJA

V republiki Slonokoščina obale je šolska televizija že razširjena. Tako so na primer lanskem šolskem letu predvajali splošno izobraževalni program 475 pripravljanih razrednih, njih obiskuje okrog 20.000 učencev in učenk. Začetni program šolske televizije predstavlja poglobljeno preverjanje avdiovizualnega sistema pouka, s katerim začnejo v 1. razredu, postopoma pa ga uvajajo v nadaljnje razrede. Predvidevajo, da bo v šolskem letu 1979-80 v program vključili vse učence osnovnih šol.

Poskus je sestavni del projekta, pri katerem so sodelovali UNESCO, Francoski sklad za pomoč in sodelovanje, Svetovna banka, UNICEF, Fordov sklad idr. Zato da bi delo lažje potekalo, so ustanovili 7 centrov za vzgojo učiteljev center za proizvodnjo televizijskega gradiva. Ustanovili so tudi pedagoški inštitut, ki bo pripravil strokovnjake za delo avdiovizualni metodi s TV sprejemniki. Pouk v inštitutu trajala leta.

Organizatorji poskusa so zadali nalogo, da bodo izpeljali šolsko reformo tako, da bodo bolj razporedili učencev delovni čas, povečali uspešnost, zmanjšali stroške za izobraževanje, izobraževanje pa povežemo s kulturno-prosvetnim delom tako zvišali splošno kulturno raven državljanov.

Kinematografi prikazujejo

SEDEM VELIČASTNIH JEZDI. Eden izmed ameriških westernov. Z obilo streljanja in mričev. Poizkuša posnemati stil italijanskih westernov, vendar ohranja sentimentalni „happy end“ in moralno poanto zmage dobrega nad zlim. — tr

KORZIŠKO MAŠČEVANJE. Kriminalka s pridihom kritičnosti do družbe, kjer gospodari mafija, vendar ta plat ne pride do izraza. Glavni film so nesmiselna zasledovanja in pobijanja, ki postanejo sama sebi namen in dolgočasna. Film je narejen zelo površno in šablonsko. — tr

KRALJ, DAMA, FANT je film Jerzyja Skolimowskega, zanimiv predvsem po igralski kreaciji glavnih interpretov Gene Loloobrigide, Davida Nivena in Johna Browna. Jerzy Skolimowski, režiser poljskega rodu, je skušal svoj prirojeni cinizem vnesti v podobo sveta, kakršnega pač občuti, sveta pohlepa, prevar in prilaganja pridobitniški mentaliteti. Humor naj bi bil črn in film naj bi izvenel pesimistično. Je pa skrajno nepričljivi; farsa, ki ne pride do živega. — mb

MORTADELA je film Maria Monicelija, ki spada med tiste

filme, ki so narejeni zato, da bi zabavali in poučevali. Pouk je tu družbeno in moralno angažiran. V ospredju je kritika dvojnega morala, ki se zrcali predvsem v obravnavi ženske kot predmeta in ne osebnosti s svojimi hotenji in potrebami. Film je dobro, s precejšnjo dozo humorja razvita in ohranjena teza. Žal pa je film kljub svoji dopadljivosti eno od slabših režisurjevih del. Manjka mu umetniški navdih. — mb

V VRTINCU je film, ki ima že nekaj desetletij častno mesto na ekranih vsega sveta. Je v vsaj filmski zgodovini najdalj gledan film in med najbolj obiskanimi vseh časov. Vivian Leigh, Clark Gable, Olivia de Havilland, Leslie Howard so prizadevno oživljali like iz romana Margaret Mitchel. Vendar pa osebno raje prebiram knjigo. Zdi se mi, da so v njej ti junaki veliko bolj psihološko in družbeno pogojeni, kot pa je to uspelo Ianu Flemingu v tem filmu, s katerim si sicer zaslužil 10 oskarjev. Filmu ne odrekam kvalitete, a se zanj osebno tudi ne ogrevam. — mb

VOJNA MED MOŠKIMI IN ŽENSKAMI. Komedija, polna duhovitih domislic na račun odnosov med moškimi in žensko. Film je kombiniran z animiranimi vložki, ki mu dajejo poleg domislic glavno vrednost. Sicer pa je film na ravni situacijske komike. Zajedljivi humor izveni v spravljen in sentimentalni konec. — tr